

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ХАРАБАРА ТАРАС ІВАНОВИЧ

УДК 311.3:34:[342.9:341.49](477)(043.3)

ДИСЕРТАЦІЯ

СТАТИСТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ

Спеціальність 08.00.10 – Статистика

08 – Економічні науки

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Т. І. Харабара

Науковий керівник: **Осауленко Олександр Григорович,**

доктор наук з державного управління,
професор, академік НАН України

*Всі примірники
дисертації ідентичні.
Вчений секретар
спеціалізованої
вченої ради Д26.870.01
Гришак Н.А. Н.Харабара –*

КИЇВ – 2025

АНОТАЦІЯ

Харабара Т. І. Статистичне забезпечення адміністративного судочинства України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.10 «Статистика». – Національна академія статистики, обліку та аудиту, Київ, 2025.

Дисертація присвячена обґрунтуванню теоретико-методичних положень та розробленню практичних рекомендацій щодо вдосконалення статистичного забезпечення адміністративного судочинства України з метою уможливлення проведення об'єктивного статистичного аналізу вирішення судових спорів у сфері публічно-правових відносин, а також прийняття виважених, обґрунтованих управлінських рішень для забезпечення ефективного захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень.

У дисертаційній роботі розглянуто систему статистичних показників, які продукуються судами при вирішенні спорів у сфері публічно-правових відносин, виходячи із сутності та завдань адміністративного судочинства України. Ідентифіковано адміністративне судочинство як інструмент державного регулювання. Охарактеризовано чинне нормативно-правове забезпечення здійснення судочинства. Визначено недоліки та переваги чинного законодавства у сфері організації судової статистики. Основними недоліками є такі: нормативні акти не містять окремих положень, якими би врегульовувалися питання судової статистики; у них не встановлено вимог щодо якості даних судової статистики; обов'язки щодо організації ведення й аналізу судової статистики покладені виключно на голів судів, що не сприяє ефективності цих процесів; через невизначеність повноважень Державної судової адміністрації функції щодо організації збору статистичних даних виконуються лише для місцевих та апеляційних судів, а Верховний суд веде свою статистику автономно. Для усунення наявних недоліків запропоновано внесення відповідних змін до Закону

України «Про судоустрій і статус суддів». До переваг нормативного забезпечення судової статистики слід віднести законодавче закріплення процесу діджиталізації та онлайн доступності статистичної звітності про здійснення судочинства. Новостворена автоматизована система обліку – Єдина судово-інформаційна телекомунікаційна система – дозволяє забезпечити, зокрема, автоматизацію процесів ведення статистичного обліку, формування та консолідацію статистичної звітності.

У роботі досліджено чинну систему статистики здійснення адміністративного судочинства й обґрунтовано актуальність її удосконалення, виокремлено офіційну та відомчу статистику, виявлено дублювання даних в окремих формах звітності й охарактеризовано алгоритм взаємодії звітуючих одиниць системи судочинства. Наразі судова статистика формується виключно на основі даних адміністративної звітності, процес виробництва статистичної інформації про правосуддя в Україні досить тривалий і використовує застарілі системи і схеми, які ускладнюють опрацювання даних і доступ до них. Водночас офіційна статистика з метою підвищення її ефективності має продукувати кінцеву статистичну інформацію на підставі звітів не лише від прямих постачальників статистичних даних, а й від виробників адміністративних даних. З огляду на це існує потреба в удосконаленні інформаційно-статистичного супроводу адміністративного судочинства шляхом використання адміністративних даних в офіційній статистиці. Крім дублювання окремих показників різних форм звітності існуюча система статистичних показників адміністративного судочинства має ще ряд недоліків, а саме: відсутність єдиної уніфікованої системи показників судової статистики адміністративного судочинства; відсутність єдиного органу, яким має здійснюватися координація та контроль за якістю і своєчасністю подання судами статистичної звітності; незабезпечення системи статистичних даних належної сумісності основних індикаторів функціонування судових систем різних країн, що не сприяє можливості їх порівняння.

Систематизовано статистичні показники адміністративного судочинства та згруповано їх за інстанціями, а також за групами показників: абсолютні, відносні та

середні. Виявлено, що наявна система статистичних показників адміністративного судочинства не відображає належним чином об'єктивний стан судової системи, не надає можливості визначити функціональні неув'язки, що впливають на ефективність роботи судів та рух судових справ тощо. Система показників судової статистики не цілком відповідає основним критеріям якості статистичної продукції, серед яких: доступність, релевантність, своєчасність, точність, зрозумілість та послідовність, що є основною передумовою забезпечення належного рівня об'єктивності статистичних досліджень адміністративного судочинства. Виявлено також, що наразі спостерігається тенденція до істотного зниження ефективності адміністративного судочинства в Україні. Досвід використання відповідного статистичного інструментарію оцінювання ефективності та рекомендації Європейської комісії з питань ефективності правосуддя (СЕРЕJ) з цього приводу практично не застосовується в національній судовій практиці.

На основі кластерного аналізу типологізовано адміністративне судочинство за категоріями справ: справи публічно-фінансового характеру, справи у сфері соціально-економічної політики та справи політичного змісту. Запропонована типологізація характеризує внутрішню структуру руху справ від першої до апеляційної інстанцій і може бути використана, як узагальнююча класифікація в адміністративній звітності судової статистики.

Проведено регіональне статистичне оцінювання адміністративного судочинства, результати якого дозволили ранжувати регіони України за рівнем ефективності роботи судів першої та апеляційної інстанцій. З метою оцінки регіонального навантаження на суддів запропоновано використовувати коефіцієнти регіональної локалізації та концентрації. Результати розрахунків цих коефіцієнтів підтвердили суттєві диспропорції та нерівномірність розподілу кількості суддів порівняно з кількістю справ, що припадають на них, в окремих регіонах.

Проаналізовано виконання Міністерством економіки та Міжвідомчою комісією з міжнародної торгівлі (далі – МКМТ або Комісія) завдань щодо реалізації політики захисту національного товаровиробника на внутрішньому ринку, оцінено ефективність

проведеної роботи та прийнятих рішень у боротьбі з демпінговим імпортом. Стан оскарження рішень МКМТ, показники прийнятих у цій сфері рішень, статистика розгляду адміністративними судами спорів у сфері захисту національних товаровиробників від недобросовісної конкуренції та скасованих у судовому порядку рішень відображають ефективність роботи та свідчать про прийняття рішень на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачений Конституцією та законами України. Проведений статистичний аналіз розгляду судових справ щодо оскарження рішень МКМТ та дій Міністерства економіки дозволив відстежити динаміку провадження справ судами всіх інстанцій. Результати дослідження показали, що кількість нерозглянутих справ за звітний період фактично дорівнює кількості нових справ, що надійшли за цей самий період. Водночас, у зв'язку з введенням воєнного стану та обмеженими щодо здійснення експортно-імпортних операцій України в умовах війни дані показника зазнали кардинальних змін.

На основі методу індексного аналізу обчислені індекси умов зовнішньої торгівлі товарами України (ціновий та кількісний) за період 2013–2022 рр. Установлено, що у 2022 році ціновий індекс умов зовнішньої торгівлі різко скоротився, що свідчить про значне погіршення останніх. Визначено, що різке зменшення обсягів експортно-імпортних операцій у 2022 році, а також послаблення дій та заходів Міністерства економіки і МКМТ у боротьбі з демпінговим імпортом в інтересах національних товаровиробників пов'язані з умовами воєнного стану.

Для оцінювання ефективності системи адміністративного судочинства на прикладі статистичних показників руху судових справ МКМТ охарактеризовано основні фактори, що впливають на цей процес, а саме: дотримання строків, встановлених Кодексом адміністративного судочинства України (далі – КАСУ), щодо відкриття проваджень за позовними заявами, апеляційними та касаційними скаргами; здійснення судочинства у порядку загального чи спрощеного провадження; реагування судом на зловживання процесуальними правами учасниками справ; дотримання встановлених КАСУ строків прийняття рішень. Запропоновано удосконалення статистичного оцінювання

ефективності системи судочинства за визначеними факторами на основі методу експертних оцінок (далі – МЕО). З використанням МЕО проведено рейтингування ефективності роботи апеляційних адміністративних судів, при цьому надійність колективної експертизи з високою ймовірністю доведено на основі критерію Фрідмана.

За результатами аналізу міжнародного досвіду ведення та висвітлення результатів судової статистики, перш за все Федеративною Республікою Німеччина, запропоновано додаткові статистичні показники та деталізацію низки існуючих показників адміністративного судочинства, впровадження яких сприятиме вирішенню адміністративними судами проблемних питань правозастосування та допоможе своєчасно виявити підстави й умови прийняття суб'єктами владних повноважень незаконних рішень у своїй діяльності. Зокрема варто звернути увагу на такі показники, як розмір заявлених грошових вимог та повернення судового збору в контексті того, що даний показник може відобразити суму нанесених суб'єктом владних повноважень збитків державному бюджету.

З використанням апарату SWOT-аналізу доведено, що об'єднання адміністративних даних трьох інстанцій (першої, апеляційної, касаційної) в єдине державне спостереження «Здійснення адміністративного судочинства» дозволить наповнити статистичну базу необхідною інформацією про здійснення адміністративного судочинства.

Розроблено алгоритм подання відповідної інтегрованої форми звітності між складовими адміністративної судової системи, Державною судовою адміністрацією та Державною службою статистики України. Використання отриманої таким чином статистичної інформації цілком відповідатиме вимогам Закону України «Про офіційну статистику» і слугуватиме підвищенню ефективності роботи системи адміністративного судочинства України.

Ключові слова: адміністративне судочинство, судова статистика, адміністративна звітність, офіційна статистика, статистичний аналіз, статистичний показник, форма звітності.

ANNOTATION

Kharabara T. I. Statistical support for the administrative proceedings in Ukraine. – A qualified research work on the rights of a manuscript.

A thesis for the scientific degree of Candidate in Economics, specialty 08.00.10 «Statistics». – National Academy of Statistics, Accounting and Audit, Kyiv, 2025.

This thesis is devoted to substantiating theoretical and methodical provisions and to elaborating practical recommendations on improvements in the statistical support for the administrative proceedings in Ukraine, to enable for reliable statistical analyses of dispute resolution in public legal relations, and for balanced and informed decision-making for the effective protection of rights, freedoms and interests of physical persons, rights and interests of legal entities, if violated by entities with powers of authority.

The dissertation considers the system of statistical indicators produced by courts when resolving disputes in the field of public legal relations, based on the essence and tasks of administrative justice in Ukraine. Administrative justice is identified as an instrument of state regulation. The current regulatory and legal support for the implementation of justice is characterized. A review of the regulatory-legal support for the legal proceedings was made, with outlining the shortcomings in the existing legislation pertaining to the arrangement of judicial statistics. The essential shortcomings were found to be as follows: the legal acts miss specific provisions regulating court statistics issues; the legal acts do not set quality-specific requirements for the court statistics data; the responsibilities for organizing court statistics recording and analysis are an exclusive competence of the court chairmen, which cannot enhance the efficiency of this process; the authorities of the State Court Administration not being clearly defined, the functions related with organizational aspects of statistical data collection are carried out only in local and appellate courts, while the Supreme Court keeps its statistics records in an autonomous manner. Amendments in the Law of Ukraine «The Judicial System and the Status of Judges» were proposed, to address the existing shortcomings. The advantages of regulatory support for judicial statistics include the legislative consolidation of the process of digitalization and online availability of statistical reporting on the

implementation of judicial proceedings. The newly created automated accounting system - the Unified Judicial Information Telecommunications System - allows, in particular, to ensure the automation of statistical accounting processes, the formation and consolidation of statistical reporting.

The existing statistical system for the administrative proceedings was analyzed, with substantiating the importance of its improvement; a dividing line between the official and departmental statistics was drawn, with identifying duplications of data in selected forms of reporting and describing the algorithm of interactions between reporting entities within the judicial system. Currently, the judicial statistics builds only on the data from administrative reports, the process of producing statistical information on justice in Ukraine is quite lengthy and uses outdated systems and schemes that complicate data processing and access to them. However, the official statistics, in order to be more effective, should produce final statistical information on the basis of reports from not only direct suppliers of statistical data, but also from producers of administrative data. The above said necessitates improvements in the statistical information support for administrative proceedings by using administrative data in the official statistics. In addition to the duplication of individual indicators of various forms of reporting, the existing system of statistical indicators of administrative proceedings has a number of shortcomings, namely: the absence of a single unified system of indicators of judicial statistics of administrative proceedings; the absence of a single body that should coordinate and monitor the quality and timeliness of submission of statistical reporting by courts; the failure of the statistical data system to ensure proper compatibility of the main indicators of the functioning of the judicial systems of different countries, which does not facilitate their comparison.

Statistical indicators of the administrative proceedings were systematized and grouped by instance and category of indicators: absolute, relative and average. It was found that the existing set of statistical indicators of the administrative proceedings could not adequately reflect the actual performance of the court system, did not allow for identifying functional inconsistencies affecting the operation of courts and progress of cases through the court, etc.

The set of court statistics indicators does not fully comply with the central quality criteria for statistical products, namely relevance, timeliness, accuracy, intelligibility, and consistency, laying grounds for a proper reliability level of statistical studies of the administrative proceedings. A downward tendency in the efficiency of the administrative proceedings in Ukraine was revealed. Relevant statistical tools for performance assessment and the European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) for the Efficiency of Justice are yet to be used in the national judicial practices.

Cluster analysis was used to build a typology of the administrative proceedings by category of legal cases: cases pertaining to public finance, cases pertaining to socio-economic policy, and cases of political nature. The proposed typology characterizes the internal structure of the flow of cases from the first to the appellate instance and can be used as a general classification in administrative reporting of judicial statistics.

A regional statistical assessment of the administrative proceedings was carried out, which results allowed for ranking the Ukrainian regions by the efficiency of first instance courts and appellate courts.

The coefficients of regional localization and concentration were proposed to assess the regional burden on judges. Results of estimating these coefficients confirmed essential disproportions and uneven distribution of the judges considering the number of legal cases per judge across the regions.

The fulfilment of tasks involved in the policy on national producer protection on the domestic market and implemented by the Ukrainian Ministry of Economy and the Interdepartmental Commission on International Trade (referred hereinafter as Commission) was analyzed, with evaluating the efficiency of previous efforts and decisions to combat dumping imports. The status of appeals against decisions of the MKMT, indicators of decisions made in this area, statistics on the consideration by administrative courts of disputes in the field of protection of national producers from unfair competition and decisions overturned in court reflect the effectiveness of the work and indicate that decisions are made on the basis, within the limits of authority and in the manner provided for by the Constitution and laws of Ukraine.

A statistical analysis of legal cases appealing against Commission's decisions enabled for tracing the pace of proceedings in courts of all the instances. Results of the study showed that the number of cases pending over the reporting period was, in fact, equal to the number of new cases filed in the same period. At the same time, due to the introduction of martial law and restrictions on Ukraine's export and import operations during the war, the indicator data underwent dramatic changes.

Index analysis was used in estimating indices of terms of external trade in goods in Ukraine (price index and volume index) over 2013–2022. It was revealed that the price index of terms of external trade had plummeted in 2022, being an indication of the significantly degraded terms of trade. It was demonstrated that the plummeted volumes of export and import transactions in 2022 as well as loosened actions and measures taken by Commission to combat dumping imports for the benefit of national producers were related with the conditions of martial law.

For assessing the efficiency of the administrative proceedings system by statistical indicators measuring the progress of the Commission's cases through the court, the essential factors with influence on this process were highlighted: the compliance with the deadlines set in the Administrative Proceedings Code of Ukraine (APCU), pertaining to the commencement of proceedings on statements of claim, appeals and cross-appeals; the implementation of proceedings by general and summary scheme; the court's reactions on abuses of procedural rights by entities involved in legal cases; the compliance with decision-making deadlines set by APCU. Improvements in the statistical assessment of the court system's efficiency by determined factors on the basis of expert evaluation method were proposed.

A ranking of the efficiency of appellate administrative courts was made by expert evaluation method, with Friedman test used to demonstrate, with a high probability, the reliability of the collective expertise.

Based on an analysis of international practices in producing and publishing the results of judicial statistics, with emphasis on the Federal Republic of Germany, the author proposed supplementary statistical indicators and detailing of a number of the existing indicators of the

administrative proceedings. Once implemented, they are supposed to help administrative courts deal with daunting issues of law enforcement and promptly identify the grounds and terms on which entities with powers of authority can take illicit decisions. In particular, it is worth paying attention to such indicators as the amount of declared monetary claims and the return of court fees in the context of the fact that this indicator may reflect the amount of damage caused to the state budget by the subject of government authority.

It was demonstrated using SWOT analysis toolkit that integrating the administrative data obtained from three instances (first instance, appellate instance, and cassation instance) in a single official observation «Administrative proceedings» would help fill the statistical database with the required information on administrative proceedings.

An algorithm for transfers of the respective integrated form of reporting between the components of the administrative court system, the State Court Administration and the State Statistics Service of Ukraine was developed. Using the statistical information produced in this way will fully comply with the requirements of the Law of Ukraine «The Official Statistics» and contribute in enhancing the efficiency of the administrative proceedings system in Ukraine.

Keywords: *administrative proceedings, judicial statistics, administrative reporting, official statistics, statistical analysis, statistical indicator, form of reporting.*

Список публікацій здобувача, у яких опубліковано основні наукові результати

1. Публікації у наукових періодичних виданнях інших держав із напрямку, з якого підготовлено дисертацію, та у наукових фахових виданнях України, які включені до наукометричних баз

1. Харабара Т. І. Перетворення адміністративних даних у статистичну звітність шляхом запровадження державного статистичного спостереження «Здійснення адміністративного судочинства». Статистика України. 2022. № 1. С. 15–29. DOI: [https://doi.org/10.31767/su.1\(96\)2022.01.02](https://doi.org/10.31767/su.1(96)2022.01.02).

2. Харабара Т. І. Імплементация адміністративних даних у виробництво офіційної статистичної інформації у сфері публічно-правових відносин. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. праць. 2022. № 3–4. С. 15–27. DOI: <https://doi.org/10.31767/nasoa.3-4-2022.02>.

3. Харабара Т. І. Інформаційно-статистичне забезпечення судової статистики у сфері публічно-правових відносин. Статистика України. 2022. № 3–4. С. 20–26. DOI: [https://doi.org/10.31767/su.3-4\(98-99\)2022.03-04.02](https://doi.org/10.31767/su.3-4(98-99)2022.03-04.02).

4. Харабара Т. І. Удосконалення інформаційно-статистичного забезпечення судочинства у сфері публічно-правових відносин. Молодий вчений. 2022. № 12. С. 122–128. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-12-112-22>.

5. Заєць С. В., Харабара Т. І. Оцінювання якості інформації про розгляд судами справ у сфері публічно-правових відносин. Інвестиції: досвід та практика. 2023. № 2. С. 45–52. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.2.45>.

6. Голубова Г. В., Харабара Т. І. Використання адміністративних даних судової статистики органами державної влади у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Ефективна економіка. 2023. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.1>.

7. Осауленко О. Г., Харабара Т. І. Статистичне забезпечення публічно-правових спорів в контексті державного управління. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2023. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2023.2.7>.

8. Харабара Т. І. Використання адміністративних даних судової статистики в офіційній статистиці. Статистика України. 2024. № 1. С. 4–11. DOI: [https://doi.org/10.31767/su.1\(104\)2024.01.01](https://doi.org/10.31767/su.1(104)2024.01.01).

9. Харабара Т. Вплив статистичних показників на прийняття судових рішень в адміністративному судочинстві України. Věda a perspektivy. 2024. № 9. С. 357–369. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/18268>. DOI: [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-9\(40\)-357-369](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-9(40)-357-369).

2. Опубліковані основні праці апробаційного характеру

10. Харабара Т. І. Статистика розгляду справ в порядку адміністративного судочинства. Статистика в Україні та світі: стан, тенденції та перспективи розвитку: мат. XVI Міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди Дня працівників статистики. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2018. С. 46–48.

11. Харабара Т. І. Запровадження державного статистичного спостереження «Здійснення адміністративного судочинства». Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти: мат. VI Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2019. С. 462–464.

12. Харабара Т. І. Інформаційне забезпечення статистичного вивчення правосуддя в Україні. Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю: мат. VI Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2019. С. 246–250.

13. Харабара Т. І. Звітність про стан здійснення правосуддя в контексті системного розвитку офіційної статистики. Нові джерела та методи поширення даних у статистиці: мат. XVII Міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди Дня працівників статистики. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2019. С. 212–216.

14. Харабара Т. І. Нормативно-правове та інформаційно-комунікаційне забезпечення судової статистики України. Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти: мат. IX Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2022. С. 438–443.

15. Харабара Т. І. Статистична характеристика справ у сфері публічно-правових відносин на основі адміністративних даних. Сучасна статистика: мат. XX Міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди Дня працівників статистики. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2022. С. 160–166.

16. Харабара Т. І. Статистична звітність за наслідками розгляду судами спорів у сфері публічно-правових відносин. Актуальні питання регіональних фінансових процесів в умовах воєнного стану: мат. Міжнар. наук.-практ. конф. Одеса: Молодий вчений, 2023. С. 40–43.

17. Харабара Т. І. Статистика розгляду публічно-правових спорів як складова реалізації державної економічної політики. Integration of Education, Science and Business in Modern Environment: Winter Debates: Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Internet Conference. Дніпро. ФОП Мареніченко В. В., 2023. С. 293–294.

18. Голубова Г. В., Харабара Т. І. Статистика судових оскаржень рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі у боротьбі з демпінговим імпортом. Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю: мат. X Міжнар. наук.-практ. конф. Київ: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2023. С. 155–159.

19. Kharabara T. Veröffentlichung der Ergebnisse der Justizgeschäftsstatistik der Verwaltungsgerichten. Erfahrungen des Statistischen Bundesamtes Bundesrepublik Deutschland. Proceedings from Problems of the development of science and the view of society: XI International Scientific and Practical Conference (March 21–24, 2023). Graz, Austria, 2023. pp. 22–25. [in German].

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ.....	16
ВСТУП.....	17
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СТАТИСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ.....	24
1.1. Судочинство як інструмент державного регулювання та об’єкт статистичного вивчення	24
1.2. Нормативно-правове забезпечення судової статистики	35
1.3 Система статистичного забезпечення адміністративного судочинства	42
Висновки до розділу 1.....	57
РОЗДІЛ 2. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ.....	60
2.1. Статистична типологізація адміністративного судочинства за категоріями справ першої та апеляційної інстанцій	60
2.2. Регіональне статистичне оцінювання адміністративного судочинства.....	733
2.3. Статистичний огляд судових справ щодо демпінгового імпорту та аналіз стану зовнішньої торгівлі України в передвоєнний період та в умовах воєнного стану.....	86
Висновки до розділу 2.....	100
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ СТАТИСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ.....	102
3.1. Удосконалення статистичного оцінювання ефективності системи судочинства...1022	
3.2. Упровадження міжнародного досвіду судової статистики у сфері адміністративного судочинства України	112
3.3. Використання адміністративної звітності судової статистики для продукування офіційної статистичної інформації	122
Висновки до розділу 3.....	137
ВИСНОВКИ.....	139
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	143
ДОДАТКИ	163

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ

ААС	–	Апеляційний адміністративний суд
АСДС	–	автоматизована система документообігу суду
ДСА	–	Державна судова адміністрація України
Держстат	–	Державна служба статистики України
ДСС	–	державне статистичне спостереження
ЄС	–	Європейський Союз
ЄСС	–	Європейська статистична система
ЄСІТС	–	Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система
КАСУ	–	Кодекс адміністративного судочинства України
МЕО	–	метод експертних оцінок
Мінекономіки	–	Міністерство економіки України
МКМТ	–	Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі
ОАС	–	Окружний адміністративний суд
ФРН	–	Федеративна Республіка Німеччина

ВСТУП

Згідно зі статтею 6 Конституції України, судова влада є однією з трьох гілок (складових) державної влади, а судова система країни становить важливий інститут державного регулювання та контролю.

У судовій системі України в контексті реалізації державних функцій у частині забезпечення захисту прав та інтересів фізичних і юридичних осіб від порушень з боку суб'єктів владних повноважень центральне місце відводиться адміністративним судам, які займаються вирішенням адміністративно-правових спорів.

В оцінюванні ефективності діяльності судової системи вагоме місце посідає судова статистика, яка представляє собою комплекс робіт, що здійснюються на основі нормативного регулювання первинного статистичного обліку в судовому діловодстві, порядку і термінів формування в судах відповідної адміністративної звітності із подальшою її передачею до Державної судової адміністрації (далі – ДСА) для консолідації і потім – до Державної служби статистики (далі – Держстат) для забезпечення доступу до статистичних даних зацікавлених користувачів.

Якісна й об'єктивна інформація про здійснення адміністративного судочинства в Україні необхідна для прийняття виважених, обґрунтованих управлінських рішень щодо забезпечення охорони прав, свобод та інтересів громадян, а також прав та інтересів підприємств, установ і організацій, конституційного ладу України, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання порушенням з боку суб'єктів владних повноважень.

Наразі інформаційне забезпечення судової статистики ґрунтується лише на даних адміністративної звітності. Належна організація судової статистики, об'єктивний аналіз руху судових справ та судових рішень, визначення завантаженості суддів, надання узагальнюючої статистичної оцінки адміністративного судочинства всіх інстанцій тощо має стати підґрунтям для усунення помилок, допущених органами влади, оцінювання ефективності роботи судового апарату тощо.

Окремі питання правової статистики розглядали у своїх працях такі вітчизняні науковці, як В. Бринцев [1], С. Виганяйло [2], Д. Забзалюк [3], В. Захожай [4], В. Костюк [5], А. Мармоза [6], проблематику організації судової статистики висвітлено у публікаціях М. Огай [7], О. Сердюка [8], та ін. Статистику адміністративних правопорушень та адміністративної відповідальності в Україні вивчали Л. Гінчук [9; 23–25], Г. Голубова [10; 11], М. Горна [12], Р. Кулинич [13]. Дослідженням використання адміністративних даних для виробництва статистичної інформації та вдосконалення державних статистичних спостережень займались С. Герасименко [14], А. Єріна [15], О. Осауленко [16; 17], І. Сєрова [18] та ін. Однак наразі у вітчизняній науці немає праць, в яких би комплексно розглядалися та вирішувалися питання статистичного забезпечення адміністративного судочинства України.

У Законі України «Про офіційну статистику» вагоме значення надається адміністративним даним. Передбачається, що отримані від розпорядників адміністративні дані мають використовуватися Держстатом з метою забезпечення державних органів офіційною державною статистичною інформацією для формування та реалізації державної політики в інтересах забезпечення сталого розвитку, економічного добробуту та прав людини [19].

Актуальність організації належного статистичного забезпечення адміністративного судочинства шляхом використання адміністративних даних в офіційній статистиці з метою подальшого поглибленого моніторингу й аналізу стану правосуддя в Україні зумовили вибір теми дисертації, визначивши її структуру та зміст.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри статистики, інформаційних технологій та математичних методів в економіці Національної академії статистики, обліку та аудиту за темою «Статистичне вивчення економіко-соціальних та інфраструктурних параметрів розвитку України в умовах діджиталізації суспільства» (номер державної реєстрації 0120U105647).

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних положень та розроблення методичних і практичних рекомендацій щодо статистичного забезпечення адміністративного судочинства України. Поставлена мета дослідження зумовила необхідність вирішення таких основних завдань:

- обґрунтувати роль адміністративного судочинства як об'єкта статистичного вивчення;
- визначити стан нормативно-правового забезпечення організації ведення судової статистики;
- розглянути наявне інформаційно-статистичне забезпечення судочинства на основі адміністративної звітності;
- упорядкувати систему статистичних показників адміністративного судочинства, яка використовується в чинній звітності, та проаналізувати її на наявність дублювання інформації;
- виділити основні типи справ адміністративного судочинства за відповідними категоріями;
- здійснити регіональне статистичне оцінювання стану адміністративного судочинства;
- здійснити статистичний аналіз судових справ адміністративного судочинства щодо оскаржень рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі в боротьбі з демпінговим імпортом;
- удосконалити методичні підходи до статистичного оцінювання ефективності системи адміністративного судочинства з використанням методу експертних оцінок;
- розглянути доцільність упровадження міжнародного досвіду у сфері судової статистики в національну практику адміністративного судочинства;
- розробити алгоритм використання адміністративних даних для продукування офіційної статистичної інформації на основі інтегрованої форми адміністративної звітності.

Об'єктом дослідження є статистичне забезпечення адміністративного судочинства України.

Предмет дослідження – теоретичні засади та методи статистичного забезпечення адміністративного судочинства України.

Методи дослідження. У дослідженні, що ґрунтується на системному підході, використано такі загальнонаукові та статистичні методи: дедукція, індукція, пізнання й теоретичне узагальнення (для обґрунтування теоретико-методичних положень статистичного дослідження судочинства); групування (для класифікації статистичного забезпечення адміністративного судочинства); систематизація (для упорядкування системи статистичних показників адміністративного судочинства); кластерний аналіз (для типологізації справ адміністративного судочинства); багатовимірної середньої (для регіонального інтегрального оцінювання ефективності роботи судів першої та апеляційної інстанцій); експертних оцінок (для оцінювання ефективності системи адміністративного судочинства); порівняння (для вдосконалення системи статистичних показників адміністративного судочинства на основі міжнародного досвіду); SWOT-аналіз (для розроблення алгоритму використання адміністративних даних судової статистики в офіційній статистиці).

Інформаційною базою дослідження є нормативні акти України, адміністративні дані Державної судової адміністрації, статистичні дані Державної служби статистики, Європейської комісії з питань правосуддя, порталу Федерального статистичного відомства Федеративної Республіки Німеччина, Центру політико-правових реформ, Міжнародного фонду «Відродження», Регіонального громадського благодійного фонду «Право і Демократія», публікації в українських та іноземних наукових виданнях зарубіжних і вітчизняних учених, а також власні розрахунки автора.

Опрацювання статистичних даних у дисертаційній роботі здійснювалося з допомогою засобів MS Office Excel та програми STATISTICA.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних положень та розробленні методичних рекомендацій щодо вдосконалення

статистичного забезпечення адміністративного судочинства України. Найважливішими положеннями, що містять наукову новизну, є такі:

удосконалено:

- теоретико-методичні засади статистики адміністративного судочинства на основі запровадження інтегрованої форми адміністративної звітності, що забезпечить отримання повної офіційної статистичної інформації про роботу адміністративних судів для проведення обґрунтованого економіко-статистичного аналізу;

- систему статистичних показників адміністративного судочинства шляхом запровадження на основі міжнародного досвіду нових показників та перегляду існуючих показників для підвищення об'єктивності оцінювання діяльності адміністративних судів;

- статистичну типологізацію справ адміністративного судочинства за категоріями, яка може бути використана як узагальнююча класифікація у звітності адміністративних судів;

- науково-методичні підходи до статистичного оцінювання ефективності системи адміністративного судочинства на основі використання методу експертних оцінок тривалості проваджень в адміністративних справах;

дістали подальшого розвитку:

- понятійний апарат судової статистики, що дало змогу обґрунтувати її завдання та функції, визначити потенціал використання та основні напрями дослідження адміністративного судочинства як об'єкта статистичного вивчення;

- нормативно-правові засади статистичного забезпечення адміністративного судочинства шляхом внесення запропонованих змін з метою удосконалення організації системи судової статистики та встановлення вимог відносно якості її даних;

- науково-методичні підходи до упорядкування системи статистичних показників адміністративного судочинства першої та апеляційної інстанцій, що дозволило виявити й усунути дублювання даних у різних формах звітності;

– теоретико-методичні положення статистичного оцінювання ефективності роботи адміністративних судів першої та апеляційної інстанцій на основі використання багатовимірної середньої, що дало змогу ранжувати роботу судів на регіональному рівні.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження у вигляді методичних та практичних рекомендацій щодо вдосконалення статистичного забезпечення адміністративного судочинства України було використано:

- на загальнодержавному рівні: Держстатом – при підготовці відповідних статистичних спостережень (довідка № 21.1-03/49-24 від 17.06.2024 р.); Міністерством економіки: 1) при процедурі експертного оцінювання ефективності роботи адміністративних судів (довідка № 2432-03/9 від 06.03.2023 р.); 2) при формуванні статистичної звітності за результатами роботи, пов’язаної з представництвом інтересів Мінекономіки в судах (довідка № 2432-03/441 від 14.03.2024 р.); Міністерством юстиції – в роботі, пов’язаній зі статистичним аналізом вирішення публічно-правових спорів (довідка № 5634/35.3/26-23 від 24.04.2024 р.); Міністерством молоді та спорту – для роботи, пов’язаної з виконанням завдань і функцій Міністерства (довідка № 1544/12 від 10.05.2024 р.);

- в освітньому процесі Національної академії статистики, обліку та аудиту – при проведенні практичних занять з навчальних дисциплін «Статистичне забезпечення управління» та «Статистика зовнішньоекономічної діяльності» у здобувачів освіти освітнього ступеня бакалавра освітньо-професійної програми «Прикладна статистика та бізнес-аналітика» спеціальності 051 «Економіка» (довідка № 162/1 від 29.03.2024 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною науковою роботою. Усі наукові положення, результати, висновки та рекомендації, що висвітлені в роботі та виносяться на захист, розроблені автором самостійно.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дослідження, викладені в дисертації, доповідалися й обговорювалися на міжнародних конференціях: «Статистика в Україні та світі: стан, тенденції та перспективи розвитку» (Київ, 2018 р.), «Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю»

(Київ, 2019, 2023 рр.), «Стратегія розвитку України: економічний та гуманітарний аспекти» (Київ, 2019, 2022 рр.), «Нові джерела та методи поширення даних у статистиці» (Київ, 2019 р.), «Сучасна статистика: проблеми та перспективи розвитку» (Київ, 2022 р.), «Актуальні питання регіональних фінансових процесів в умовах воєнного стану» (Одеса, 2023 р.), «Integration of Education, Science and Business in Modern Environment» (Дніпро, 2023 р.), «Problems of the development of science and the view of society» (Австрія, Грац, 2023 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційної роботи знайшли відображення у 19 наукових працях загальним обсягом 10,76 друк. арк., з яких особисто автору належить 9,84 друк. арк., серед них: 1 стаття у науковому періодичному виданні іншої держави із напрямку, з якого підготовлено дисертацію, 7 статей у фахових виданнях України, 1 стаття в іншому виданні, 10 публікацій апробаційного характеру.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації становить 182 сторінки, з яких основна частина – 131 сторінку. Робота містить 31 таблицю, з них 12 повністю займають площу сторінки, і 20 рисунків; список використаних джерел нараховує 176 найменувань на 20 сторінках; 5 додатків викладено на 19 сторінках

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СТАТИСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ

1.1 Судочинство як інструмент державного регулювання та об'єкт статистичного вивчення

В історії українського державотворення перші спроби конституційного закріплення судової влади пов'язані з історично відомим документом «Пакти і Конституція законів та вольностей Війська Запорізького», написаним Пилипом Орликом ще у 1710 році. Судові функції, зокрема, надавались гетьманському урядові, який одночасно здійснював і виконавчу владу.

Створення в Україні справедливого суду описано у III Універсалі Української Центральної Ради (1917 р.), а потім – у Конституції Української Народної Республіки (1918 р.). Відповідно до принципу розподілу влади, судова влада в рамках цивільного, кримінального та адміністративного законодавства мала здійснюватися виключно судовими установами.

У радянський період у Конституціях 1919, 1937, 1978 років принципи розподілу влади не знайшли свого закріплення.

Поняття «судова влада» в документі конституційного рівня вперше з'явилося в українському законодавстві у Конституційному Договорі між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України від 8 червня 1995 р.

Наразі, згідно зі статтею 6 Конституції України, державна влада будується на засадах її розподілу на законодавчу, виконавчу і судову. У статті 124 Конституції закріплено, що правосуддя в Україні здійснюють виключно суди. Юрисдикція судів

поширюється на будь-який юридичний спір та будь-яке кримінальне обвинувачення. У передбачених законом випадках суди розглядають також інші справи [20].

Термін «судочинство» трактується як встановлений законом порядок і форма вчинення судових дій у межах завдань та компетенцій судів у здійсненні правосуддя. Цей порядок, як правило, регулює процес розгляду справ у суді, порядок знаходження істини по справі, розрахунок судових витрат та інших можливих сплат тощо.

Відповідно до пункту 14 частини першої статті 92 Конституції України, судочинство визначається виключно законами України [20].

За своїм змістом судочинство включає в себе, зокрема, підсудність, тобто встановлення повноважень судів системи судів загальної юрисдикції та процесуальних строків, строків звернення, оскарження до суду рішень, дій або бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Шлях еволюційного розвитку судової практики безпосередньо пов'язаний на кожному етапі з державним устроєм, економікою, правовою культурою, правосвідомістю в суспільстві. Регулювання суспільних відносин досягається здебільшого за рахунок правових звичаїв, нормативних договорів, судових прецедентів, нормативних актів та інших джерел права. Однак вирішення конфліктних ситуацій покладено саме на суди, які за результатами розгляду конкретного спору приймають відповідне рішення [21].

Отже, судова влада – це одна з гілок державної влади в цілому, а судова система країни становить один з важливих інститутів державного регулювання та контролю.

Статтями 17 і 18 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» визначено, що судоустрій будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності [22]. Систему судоустрою складають:

- 1) місцеві суди;
- 2) апеляційні суди;
- 3) Верховний Суд.

Найвищим судом у системі судоустрою є Верховний Суд.

Для розгляду окремих категорій справ, відповідно до зазначеного Закону, в системі судоустрою діють вищі спеціалізовані суди.

Суди спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення [22].

Показники судової статистики покликані відображати не тільки кількісну, а й якісну характеристику результатів діяльності суду. При цьому дані судової статистики мають особливе значення для реалізації державної політики, спрямованої на боротьбу з правопорушеннями і неправильним застосуванням норм законодавства, оскільки від об'єктивної та якісної інформації про стан і результати заходів, спрямованих на запобігання таким негативним фактам залежить ефективність виявлення й усунення причин, які призводять до їх вчинення.

На рис. 1.1. схематично зображено види судочинства і взаємозв'язок судової влади та судової статистики в рамках державного управління.

Рис. 1.1. Види судочинства та взаємозв'язок судової влади, державного управління та судової статистики

Джерело: узагальнено автором.

Адміністративне судочинство – діяльність адміністративних судів щодо розгляду і вирішення адміністративних справ у порядку, встановленому Кодексом

адміністративного судочинства України. Змістом адміністративного судочинства є здійснення правосуддя в адміністративних справах шляхом розв'язання публічно-правових спорів [28].

КАСУ визначає, що публічно-правовим є спір, у якому: хоча б одна сторона здійснює публічно-владні управлінські функції, в тому числі на виконання делегованих повноважень, і спір виник у зв'язку з виконанням або невиконанням такою стороною зазначених функцій; або хоча б одна сторона надає адміністративні послуги на підставі законодавства, яке уповноважує або зобов'язує надавати такі послуги виключно суб'єкта владних повноважень, і спір виник у зв'язку з наданням або ненаданням такою стороною зазначених послуг; або хоча б одна сторона є суб'єктом виборчого процесу або процесу референдуму і спір виник у зв'язку з порушенням її прав у такому процесі з боку суб'єкта владних повноважень або іншої особи [28].

У статті 19 КАСУ зазначено, що юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори, зокрема спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності [28].

Термін «суб'єкт владних повноважень» означає орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їхню посадову чи службову особу, інший суб'єкт при здійсненні ними владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень [28].

Фізичні та юридичні особи, звертаючись за захистом своїх порушених прав та інтересів до адміністративного суду, можуть подати позов про:

- 1) визнання протиправним та нечинним нормативно-правового акта чи окремих його положень;
- 2) визнання протиправним та скасування індивідуального акта чи окремих його положень;
- 3) визнання дій суб'єкта владних повноважень протиправними та зобов'язання утриматися від вчинення певних дій;

4) визнання бездіяльності суб'єкта владних повноважень протиправною та зобов'язання вчинити певні дії;

5) встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) суб'єкта владних повноважень;

6) стягнення з відповідача – суб'єкта владних повноважень коштів на відшкодування шкоди, заподіяної його протиправними рішеннями, дією або бездіяльністю;

7) тимчасову заборону (зупинення) окремих видів або всієї діяльності об'єднання громадян;

8) примусовий розпуск (ліквідацію) об'єднання громадян;

9) примусове видворення іноземця чи особи без громадянства за межі України;

10) інший спосіб захисту прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень, який не суперечить закону і забезпечує ефективний захист таких прав, свобод та інтересів;

11) затримання іноземця або особи без громадянства з метою ідентифікації та (або) забезпечення примусового видворення за межі території України або про продовження строку такого затримання;

12) затримання іноземця або особи без громадянства до вирішення питання про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту в Україні;

13) затримання іноземця або особи без громадянства з метою забезпечення її передачі відповідно до міжнародних договорів України про реадмісію;

14) звільнення іноземця або особи без громадянства на поруки підприємства, установи чи організації;

15) зобов'язання іноземця або особи без громадянства внести заставу [28].

Реалізація завдань адміністративного судочинства визначається таким алгоритмом дій (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Алгоритм здійснення адміністративного судочинства

Джерело: узагальнено автором за [29].

Водночас значна кількість адміністративних справ – це справи за позовами суб'єктів владних повноважень про стягнення узгоджених сум податків та обов'язкових платежів, штрафних санкцій, припинення суб'єктів підприємницької діяльності тощо. В цих справах відповідач не виконує публічно-правові обов'язки не внаслідок спору щодо підстав виникнення таких обов'язків, а з інших причин: відсутність грошових коштів, бажання відстрочити платежі, байдужість тощо. У таких справах суд не здійснює захист прав особи (відповідача) від суб'єкта владних повноважень (позивача), але й не вирішує спір як такий. Розглядаючи такі справи, суд виконує, по суті, контрольну функцію, перевіряє, чи є передбачені законом підстави для стягнення, припинення та інших дій, про які просить позивач. Завдання судочинства у цих справах полягає у недопущенні безпідставного обмеження прав особи суб'єктом владних повноважень.

Статистичні дані про адміністративне судочинство як складова судової статистики в цілому є надзвичайно важливими для органів державної влади як на

загальнодержавному, так і на регіональному рівнях, оскільки об'єктивна інформація покликана сприяти ефективному функціонуванню системи державного управління, прозорості та підзвітності діяльності суб'єктів владних повноважень в Україні, прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

Судова статистика як галузь статистики досліджує кількісну сторону суспільних явищ у сфері судового провадження з метою пізнання їх якісної сторони, застосовуючи для цього певні наукові методи і прийоми.

Наукові дослідження з судової статистики представлені у працях В. Бринцева [1], М. Огай [7], О. Сердюка [8], та ін. Теоретико-методичні засади правової статистики висвітлені у публікаціях Л. Гінчук [9], А. Мармози [6], Р. Кулинич [13, 30]. Дослідженням проблематики вдосконалення державних статистичних спостережень займалися такі вчені: С. Герасименко [14; 31], А. Головач [32], А. Єріна [15; 33], О. Осауленко [16], та ін.

О. Сердюк у своїх роботах зазначає, що якість роботи суду – це кількісно-якісна характеристика ключових параметрів функціонування суду як спеціалізованого державного органу із здійснення судочинства, в яких відображується ступінь їх відповідності суспільним очікуванням та стандартам справедливого суду. Основними елементами алгоритму оцінювання якості роботи суду є критерії оцінювання та індикатори. Вчений зазначає, що саме статистичний показник здатний конкретизувати критерій і робить можливим його вимірювання. Кожен критерій розкривається через систему показників [7].

М. Огай у своїх працях вивчала систему статистичних показників оцінювання якості роботи суддівського апарату, в тому числі навантаження на суддів тощо [6]. Л. Гінчук розглядала адміністративні правопорушення та їх класифікацію, приділивши особливу увагу якості статистичної інформації про адміністративні правопорушення у сфері офіційної статистики [34–36].

Дані судової статистики характеризують різні сторони соціально-економічного життя суспільства, пов'язані зі здійсненням правосуддя. У структурі судової статистики можна виділити такі компоненти:

1. Цивільна та адміністративно-правова статистика. Формується при розгляді цивільних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення.
2. Кримінально-правова статистика. Формується при розгляді кримінальних справ.

Основні завдання судової статистики наведено на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Завдання судової статистики

Джерело: згруповано автором за [37; 38].

Судова статистика – один із видів судової інформації, що має особливе значення для оцінки діяльності судової системи, оскільки дозволяє, з одного боку, системно представляти реальну картину стану законності та правопорядку в країні, характер розглянутих судами справ і процесуальну діяльність, з іншого – зробити більш відкритим такий специфічний вид державної діяльності, як правосуддя. Крім того, судова статистика задовольняє потреби зовнішніх користувачів, у тому числі широкого кола громадськості, в якісній інформації про стан здійснення правосуддя в Україні через

оприлюднення відповідних статистичних даних, що є надзвичайно важливим у процесі побудови правової демократичної держави.

За належної організації судова статистика має надавати достовірну, повну та науково обґрунтовану інформацію про стан правових відносин, що виникають у сфері судового провадження, забезпечувати здійснення моніторингу процесів, які відбуваються в судовій системі, та оцінювання ефективності функціонування судових органів тощо.

Створена за результатами функціонування органів правосуддя статистична інформація, в основному, свідчить про роботу судів. Аналітична робота з показниками судової статистики, яка проводиться всередині системи судоустрою, пов'язана з числовими даними щодо розгляду справ, кількості переглянутих рішень в судах апеляційної і касаційної інстанціях, тощо.

У табл. 1.1–1.3 наведено дані про обсяги та структуру надходження справ і матеріалів до місцевих, апеляційних судів та Верховного Суду у 2021–2022 рр., а також темпи скорочення (зростання) їх кількості. Ці дані характеризують загальний стан судочинства як об'єкта статистичного вивчення.

Таблиця 1.1

**Обсяги та структура надходження справ і матеріалів до місцевих судів,
2021–2022 рр.**

Види судочинства	Кількість справ, од.		Питома вага, %		Структурні зрушення, в. п.	Темп скорочення (зростання)
	2021 р.	2022 р.	2021 р.	2022 р.		
Кримінальне судочинство	947 148	631 350	30	21	–9	–33,3
Цивільне судочинство	648 831	1 198 938	20	40	20	84,8
Адміністративне судочинство	520 552	361 239	16	12	–4	–30,6
Про адміністративні правопорушення	910 516	702 471	28	23	–5	–22,8
Господарське судочинство	182 451	123 018	6	4	–2	–32,6
<i>Загалом</i>	3 209 498	3 017 016	100	100	x	–6,0

Джерело: розраховано автором за даними [23–27].

Таблиця 1.2

**Обсяги та структура надходження справ та матеріалів до апеляційних судів,
2021–2022 рр.**

Види судочинства	Кількість справ, од.		Питома вага, %		Структурні зрушення, в. п.	Темп скорочення
	2021 р.	2022 р.	2021 р.	2022 р.		
Кримінальне судочинство	236 117	136 750	43	40	–3	–42,1
Цивільне судочинство	86 247	52 118	16	15	–1	–39,6
Адміністративне судочинство	142 854	98 341	26	29	3	–31,2
Про адміністративні правопорушення	27 944	23 283	5	7	2	–16,7
Господарське судочинство	49 762	29 812	9	9	0	–40,1
<i>Загалом</i>	542 924	340 304	100	100	x	–37,3

Джерело: розраховано автором за даними [23–27].

Таблиця 1.3

**Обсяги та структура надходження справ та матеріалів до Верховного Суду,
2021–2022 рр.**

Види судочинства	Кількість справ, одиниць		Питома вага, %		Структурні зрушення, в. п.	Темп скорочення (зростання)
	2021 р.	2022 р.	2021 р.	2022 р.		
Кримінальне судочинство	9 253	6 016	10	9	–1	–35,0
Цивільне судочинство	23 082	14 350	24	22	–2	–37,8
Адміністративне судочинство	49 511	38 147	52	58	6	–23,0
Про адміністративні правопорушення	215	117	0	0	0	–45,6
Господарське судочинство	12 812	6 814	14	10	–3	–46,8
<i>Загалом</i>	94 873	65 444	100	100	x	–31,0

Джерело: розраховано автором за даними [23–27].

За даними судової статистики, упродовж 2022 р. до місцевих судів надійшло на розгляд 3017 тис. справ і матеріалів, що на 5,9% менше, ніж попереднього року. До судів апеляційної інстанції у 2022 р., надійшло 340,3 тис. справ та матеріалів, що на 37,3% менше, ніж попереднього року. Негативна динаміка надходження справ притаманна і

Верховному Суду, на розгляд якого у 2022 р. передано 65,4 тис. справ і матеріалів, що на 31% менше від показника 2021р.

Водночас потенціал використання такої інформації набагато більший. Крім того, що судова статистика є підґрунтям для характеристики діяльності як окремого суду, так і всієї системи загалом, при використанні в офіційній статистиці ці дані можуть:

- слугувати основою для покращення ефективності здійснення судочинства;
- бути зразком правильного й однакового застосування судами норм чинного законодавства України;
- сприяти виявленню проблем, які негативно впливають на правозастосовчу практику органів державної влади;
- лягати в основу владних управлінських рішень;
- бути підставою для внесення змін до законів і підзаконних актів.

Для України як країни, що намагається досягти рівня демократичної, соціальної, правової держави, існує нагальна потреба вирішення комплексу правових, політичних і соціально-культурних проблем, пов'язаних зі створенням сприятливих умов для всебічного захисту прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, що складає фундамент економічного розвитку країни. Вагому роль для забезпечення такого рівня відіграє судова статистика, яка формується, зокрема, при здійсненні адміністративного судочинства.

Інформування громадськості про результати процесуальної діяльності адміністративних судів та ефективності виконання своїх повноважень державними органами є однією з базових засад функціонування владних інститутів на всіх рівнях. У цьому контексті особливої ваги набуває питання функцій статистики вирішення публічно-правових спорів та якості такої статистичної інформації. Можна обґрунтовано дійти висновку, що статистика здійснення адміністративного судочинства виконує такі функції, як інформативна, оцінка ефективності управлінської діяльності, контролююча, прогностична, описова та пояснювальна. У табл. 1.4 наведено загальний опис цих функцій.

Функції статистики здійснення адміністративного судочинства

№ з/п	Функції	Опис
1	Інформативна	Забезпечує інформування широкого кола користувачів, у тому числі громадськості, про результати роботи адміністративних судів та органів державної влади
2	Оцінка ефективності управлінської діяльності	Надає можливість з'ясувати недоліки в роботі суб'єктів владних повноважень, виявляти критичні моменти у реалізації певної державної політики, позитивні й негативні фактори в правозастосовній практиці, приймати органом влади ефективні та законні управлінські рішення
3	Контролююча	Покликана запобігати перевищенню повноважень або бездіяльності з боку органів державної влади
4	Прогностична	Відображає тенденції зміни рівня ефективності реалізації політики органами влади з метою прогнозування проблем правозастосовної практики
5	Описова	Дає кількісну характеристику стану, фактів та явищ, пов'язаних зі здійсненням адміністративного судочинства
6	Пояснювальна	Виявляє та пояснює статистичні зв'язки, залежності, співвідношення, закономірності у стані, фактах та явищах, пов'язаних зі здійсненням адміністративного судочинства

Джерело: сформовано автором.

Отже, статистичне забезпечення адміністративного судочинства України базується на результатах комплексного дослідження показників здійснення правосуддя у сфері публічно-правових відносин з метою підвищення ефективності управління адміністративним судочинством України.

1.2. Нормативно-правове забезпечення судової статистики

Найважливішими законодавчими актами, що регламентують роботу, пов'язану з веденням судової статистики, є:

- ✓ Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [22];
- ✓ Закон України «Про офіційну статистику»;
- ✓ Кодекс адміністративного судочинства України [28];

- ✓ Цивільний процесуальний кодекс України [40];
- ✓ Господарський процесуальний кодекс України [41];
- ✓ Кримінальний процесуальний кодекс України [42];
- ✓ Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів)

Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затверджене рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 р. № 1845/0/15-21 [43];

✓ Положення про автоматизовану систему документообігу суду, затверджене рішенням Ради суддів України від 02.04.2015 р. № 25, погоджене наказом Державної судової адміністрації України від 02.04.2015 р. № 45 [44];

✓ Наказ Державної судової адміністрації від 05.07.2022 р. № 215 «Про затвердження єдиної форми оперативної статистичної звітності щодо стану здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами» [45];

✓ Інструкція з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, затверджена наказом Державної судової адміністрації України 20.08.2019 р. № 814 [46];

✓ Наказ Державної судової адміністрації України від 09.03.2017 р. № 311 «Про затвердження форм звітів щодо здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами» [47];

✓ Наказ Державної судової адміністрації України від 23.06.2018 р. № 325 «Про затвердження річних форм звітів щодо здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами» [48];

✓ Рішення Ради суддів України від 02.04.2015 р. № 28 [49].

З огляду на статтю 2 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» [22] (далі – Закон № 1402-VIII), здійснення правосуддя на засадах верховенства права має забезпечувати кожному право на справедливий суд та повагу до його прав і свобод. Положеннями Закону № 1402-VIII на голів місцевих судів покладено обов’язок щодо організації ведення в суді судової статистики та інформаційно-аналітичного забезпечення суддів з метою підвищення якості судочинства. На голів апеляційних

судів, вищих спеціалізованих судів, касаційних судів, крім організації ведення, покладено також обов'язок аналізу судової статистики.

Статтею 45 Закону № 1402-VIII визначено, що Велика Палата Верховного Суду є постійно діючим колегіальним органом Верховного Суду, серед повноважень якої передбачено аналіз судової статистики.

Відповідно до статті 46 Закону № 1402-VIII, Пленум Верховного Суду є колегіальним органом, до повноважень якого входить, зокрема, надання роз'яснень рекомендаційного характеру з питань застосування законодавства при вирішенні судових справ за результатами аналізу судової статистики та узагальнення судової практики.

Пунктом 6 частини першої статті 152 Закону № 1402-VIII серед повноважень Державної судової адміністрації України визначено організацію роботи з ведення судової статистики [22].

Відповідно до статті 15¹ Закону № 1402-VIII, статті 18 Кодексу адміністративного судочинства України, статті 14 Цивільного процесуального кодексу України, статті 6 Господарського процесуального кодексу України та статті 35 Кримінального процесуального кодексу України, у судах функціонує Єдина судова інформаційно-телекомунікаційна система (ЄСІТС), яка забезпечує автоматизовану аналітичну і статистичну обробку інформації.

Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи затверджене рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 р. № 1845/0/15-21, яким відповідальність за розробку цих складових системи покладена на ДСА. Серед основних функцій ЄСІТС цим положенням визначаються такі: автоматизація роботи судів, органів та установ у системі правосуддя, в тому числі автоматизоване формування в режимі реального часу основних аналітичних показників діяльності; автоматизація процесів ведення бухгалтерського, статистичного, кадрового обліку, формування та консолідації фінансової, статистичної та управлінської звітності; автоматизація процесів планування та виконання бюджетів [43].

Правове регулювання відносин, пов'язаних із функціонуванням автоматизованої системи документообігу суду (далі – АСДС), регламентується Положенням про автоматизовану систему документообігу суду, затвердженим рішенням Ради суддів України від 02.04.2015 р. № 25, погодженим наказом ДСА від 02.04.2015 р. № 45. Цим Положенням визначається порядок функціонування автоматизованої системи документообігу суду загальної юрисдикції, яка забезпечує, зокрема, підготовку й автоматичне формування статистичних даних, узагальнюючих, аналітичних показників, отриманих на підставі внесеної до автоматизованої системи інформації [44].

Єдину форму оперативної статистичної звітності щодо стану здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами затверджено наказом ДСА від 05.07.2022 р. № 215. Головною метою запровадження цієї форми є вдосконалення звітності про стан здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами, забезпечення прийняття обґрунтованих управлінських рішень та звітування про ефективність здійснення судами правосуддя [45].

Порядок автоматизованої (електронної) обробки, обліку та контролю документів, судових справ за допомогою автоматизованої системи документообігу суду і ведення діловодства в паперовій формі регламентується Інструкцією з діловодства в місцевих та апеляційних судах України, затвердженою наказом ДСА 20.08.2019 р. № 814 [46].

Наказами ДСА від 09.03.2017 р. № 311 «Про затвердження форм звітів щодо здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами» та від 23.06.2018 р. № 325 «Про затвердження річних форм звітів щодо здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами» затверджена низка відповідних форм.

Наказом ДСА від 09.03.2017 р. № 311 «Про затвердження форм звітів щодо здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами» затверджено такі форми звітів: № 1-мзс «Звіт місцевих загальних судів про розгляд судових справ»; № 1-оас «Звіт окружних адміністративних судів про розгляд судових справ»; № 1-мгс «Звіт місцевих господарських судів про розгляд судових справ»; № 2-азс «Звіт апеляційних судів про розгляд судових справ»; № 2-аас «Звіт апеляційних адміністративних судів про розгляд

судових справ»; № 2-агс «Звіт апеляційних господарських судів про розгляд судових справ» [47].

Наказом ДСА від 23.06.2018 р. № 325 «Про затвердження річних форм звітів щодо здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами» затверджено такі форми річної звітності: № 1-а «Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку адміністративного судочинства»; № 1-п «Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення»; № 1-г «Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку господарського судочинства»; № 1-к «Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження»; № 1-ц «Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку цивільного судочинства»; № 2-а «Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку адміністративного судочинства»; № 2-п «Звіт судів апеляційної інстанції щодо розгляду апеляційних скарг у справах про адміністративні правопорушення»; № 2-г «Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку господарського судочинства»; № 2-к «Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку кримінального провадження»; № 2-ц «Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку цивільного судочинства»; № 6 «Звіт про кількість осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності, та види кримінального покарання»; № 7 «Звіт про склад засуджених»; № 8 «Звіт про неповнолітніх засуджених» [48].

Рішенням Ради суддів України від 02.04.2015 р. № 28 затвердженні базові показники роботи судів які відображають важливі параметри їх роботи (у розрізі судів, але не видів судочинства), зокрема ті, що стосуються відсотка розгляду справ, середньої кількості розглянутих справ на одного суддю, середньої тривалості розгляду справи та ін. [49].

Вищеописані нормативно-правові акти, положення та інструкції, що використовуються в судовій системі України, слугують відповідним законодавчим підґрунтям щодо обліку судочинства та ведення судової статистики. Однак наразі відсутнє окреме положення нормативного характеру, яким би комплексно

врегульовувалися питання судової статистики, що є суттєвим недоліком існуючої нормативної бази та значно ускладнює процес доступу та використання адміністративних даних.

З огляду на положення наведених законодавчих і підзаконних актів, ДСА є органом, відповідальним за організацію роботи щодо ведення судової статистики. Проте даним зазначеним органом фактично організовується збирання статистичних даних лише за місцевими та апеляційними судами, тоді як Верховний Суд, зокрема Касаційний адміністративний суд у складі Верховного Суду, веде статистику здійснення свого судочинства автономно. Така ситуація виникає через правову невизначеність повноважень ДСА щодо організації роботи з ведення судової статистики. Так, пунктом 6 частини першої статті 152 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», зокрема, передбачено, що ДСА організовує роботу з ведення судової статистики, діловодства та архіву, а також контролює стан діловодства в судах; водночас ця норма Закону не вказує, що такі повноваження здійснюються і на загальнодержавному рівні.

Крім того, значним недоліком є те, що наведені нормативно-правові акти не встановлюють вимог до якості даних судової статистики. На нашу думку, на законодавчому рівні мають бути закріплені гарантії відповідності цих даних критеріям якості статистичної інформації. Має існувати встановлена законом вимога про здійснення на постійній основі оцінювання ступеня відповідності показників судової статистики основним критеріям якості статистичної продукції, які рекомендовані Європейською статистичною системою (далі – ЄСС), а саме: релевантність, точність, своєчасність, пунктуальність, доступність, зрозумілість/ясність, послідовність/узгодженість та зіставність/порівнянність [92]. До того ж покладення обов'язків щодо організації ведення та аналізу судової статистики виключно на голів судів робить процес збирання й оприлюднення такої статистики занадто уповільненим. На нашу думку, до процесу оцінки якості роботи судів із судовою статистикою варто залучити Вищу раду правосуддя, що необхідно закріпити на законодавчому рівні.

З огляду на вищевикладене задля усунення зазначених недоліків пропонується внести необхідні зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів», доповнивши його відповідною статтею (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

**Пропозиція щодо доповнення Закону України «Про судоустрій і статус суддів»
відповідною статтею**

Назва статті	Зміст статті
Статистичне забезпечення судочинства	Завдання статистичного забезпечення судочинства полягає у сприянні ефективному функціонуванню, прозорості та підзвітності судової системи в Україні шляхом забезпечення її якісними статистичними даними. Статистичне забезпечення судочинства спрямоване на задоволення потреб зовнішніх користувачів у якісній статистичній інформації та інформування громадськості через оприлюднення статистичних даних про стан здійснення правосуддя. Державна судова адміністрація здійснює заходи статистичного забезпечення діяльності органів судової влади в межах повноважень, установлених законом. Державна судова адміністрація організовує роботу з ведення судової статистики у місцевих судах, апеляційних судах, Верховному Суді, вищих спеціалізованих судах. Голова місцевого суду, апеляційного суду, Верховного Суду, вищого спеціалізованого суду організовує ведення та аналіз судової статистики згідно з порядком, погодженим з Вищою радою правосуддя. Виробники судової статистики систематично здійснюють оцінювання своєї діяльності з метою вдосконалення процесів виробництва та поліпшення якості статистичної інформації. Дані судової статистики мають відповідати критеріям якості статистичної інформації, рекомендованим Європейською статистичною системою

Джерело: сформовано автором.

Внесення зміни до Закону № 1402-VIII шляхом його доповнення статтею запропонованого змісту матиме наслідком усунення недоліків відповідних нормативних актів та забезпечить правову визначеність у питаннях статистичного забезпечення судочинства.

1.3. Система статистичного забезпечення адміністративного судочинства

Важливу роль у здійсненні ефективного судочинства відіграє судова статистика, яка розподіляється на офіційну статистичну та адміністративну звітність. Держстат здійснює узагальнення й оприлюднення інформації на основі затверджених форм статистичної звітності, які переглядаються та затверджуються щороку. Адміністративна звітність – це дані окремих відомств, наприклад ДСА, Генеральної прокуратури, Міністерства юстиції тощо.

До 2019 року Державна служба статистики збирала дані про адміністративні правопорушення за формою статистичної звітності 1-АП «Звіт про розгляд справ про адміністративні правопорушення та осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності» (табл. 1.6), а інформація щодо додержання вимог адміністративного законодавства за результатами цього спостереження висвітлювалася на офіційному сайті Держстату [50]. У відповідних розділах зазначеної форми звітності вказувалися джерела отримання такої інформації, а саме: Генеральна прокуратура, ДСА, Державна служба з надзвичайних ситуацій тощо (за даними цього державного статистичного спостереження (далі – ДСС) коло респондентів не обмежувалося переліченими). Однак, починаючи зі звітності за 2019 рік, форма 1-АП була скасована без переконливого обґрунтування причин цього скасування.

У своєму науковому дослідженні Л. Гінчук дійшла висновку про необхідність повернути ДСС за удосконаленою формою № 1-АП з урахуванням вимірів якості за стандартами ЄСС і визначенням факторів, які чинять вплив на якість інформації про адміністративні правопорушення [51].

Групи та назви показників форми звітності
№ 1-АП «Звіт про розгляд справ про адміністративні правопорушення
та осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності» (річна)

Група показників	Показник
Кількість справ, які перебували у провадженні, та осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності (за видами правопорушень) (за регіонами України) (за адміністративними органами)	Кількість справ, не розглянутих на початок звітного періоду
	Кількість справ, які надійшли за звітний період
	Кількість повернутих справ
	Кількість розглянутих справ, за якими винесено постанови (рішення)
	Кількість осіб, щодо яких розглянуто справи
	Кількість осіб, щодо яких розглянуто справи із накладанням адміністративного стягнення
	Кількість осіб, щодо яких розглянуто справи і винесено рішення про закриття справи
Кількість осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності за видами адміністративних стягнень (за видами правопорушень) (за регіонами України) (за адміністративними органами)	Кількість осіб, на яких накладено адміністративні стягнення, за видами стягнень окремо: попередження, штраф, конфіскація, позбавлення спеціального права, громадські роботи, суспільно корисні роботи, виправні роботи, адміністративний арешт, арешт з утриманням та ін.
Сума штрафу та заподіяної матеріальної шкоди (за видами правопорушень) (за регіонами України) (за адміністративними органами)	Сума штрафу, грн: накладеного і сплаченого добровільно
	Розмір заподіяної майнової шкоди, грн: установленної і відшкодованої

Джерело: згруповано автором.

Слід зазначити, що наразі у статистичних публікаціях Держстату не відображається жодної інформації щодо зареєстрованих на території України злочинів та кількості судових рішень, якими винесено вироки чи звільнено від покарання. Відсутня також інформація, яка б деталізувала ці злочини та відображала ресурси, витрачені державою задля забезпечення правосуддя. Відповідно, інформація про адміністративне судочинство також взагалі не відображається у звітності органів державної статистики.

Отже, наразі судова статистика формується відповідними уповноваженими органами виключно як адміністративні дані.

Важливе значення для ефективної роботи адміністративного суду має не лише вирішення питань щодо вжиття інформаційно-аналітичних заходів, як-от збирання, оброблення, аналіз даних, а й розв'язання проблемних питань правозастосування, насамперед своєчасне виявлення причин та умов скасування (зміни) судових рішень. Використання судом інформаційно-аналітичних матеріалів, зокрема судової статистики, сприяє прийняттю судом законних та обґрунтованих рішень.

Ведення судової статистики – практична діяльність, що представляє собою комплекс робіт на основі нормативного регулювання первинного статистичного обліку в судовому діловодстві, порядку і термінів формування в судах відповідної звітності, її передання до ДСА для консолідації, а також забезпечення якості даних та доступу до них [52].

Повноваження ДСА щодо організації роботи з ведення судової статистики визначені статтею 152 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [22]. Згідно з цим законом, голови судів усіх інстанцій зобов'язані здійснювати організацію ведення судової статистики та інформаційно-аналітичного забезпечення суддів з метою підвищення якості судочинства. Крім того, цим Законом окреслено повноваження апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду та Верховного Суду щодо аналізу судової статистики. Від якості такої роботи багато в чому залежать показники результатів діяльності судів усіх інстанцій [22].

Статистичні дані місцевих, апеляційних судів, вищих спеціалізованих судів та Верховного Суду є, відповідно до Закону України «Про офіційну статистику», адміністративними даними. Ці показники отримуються на підставі спостережень, проведених державними органами (за винятком органів державної статистики) відповідно до законодавства та з метою виконання адміністративних обов'язків і завдань, віднесених до їх компетенції [19].

Формування даних судової статистики реалізується автоматизованою системою документообігу суду, яка забезпечує:

- ✓ введення у повному обсязі первинних даних відповідно до переліку відомостей про судові справи відповідними користувачами АСДС;
- ✓ перевірку в автоматичному режимі умов логічного контролю введених первинних даних відповідно до переліку відомостей про судові справи;
- ✓ формування статистичних звітів в автоматичному режимі на підставі наявних у системі даних;
- ✓ перевірку в автоматичному режимі умов логічного контролю статистичних звітів суду;
- ✓ формування узагальнюючих та аналітичних показників в автоматичному режимі;
- ✓ зведення статистичних звітів та іншої статистичної інформації в автоматичному режимі;
- ✓ передачу та отримання офіційних статистичних звітів у межах АСДС:
 - від місцевих судів до територіальних управлінь ДСА;
 - від територіальних управлінь ДСА до ДСА України;
 - від місцевих та апеляційних судів до ДСА України та вищих спеціалізованих судів;
 - від вищих спеціалізованих судів до Верховного Суду та ДСА України;
- ✓ формування іншої оперативної статистичної звітності на підставі наявних даних в автоматизованій системі документообігу суду за будь-який період часу для отримання інформації про поточну ситуацію в суді з метою здійснення аналізу щодо підвищення продуктивності, ефективності та якості судових процедур [44].

Форми статистичної звітності та періодичність їх подання затверджуються наказами ДСА України (для місцевих та апеляційних судів) та у встановленому порядку відповідного суду (для вищих спеціалізованих судів та Верховного Суду). Електронний примірник кожного статистичного звіту зберігається в автоматизованій системі та

засвідчується електронним цифровим підписом уповноваженої особи суду. Для кожного статистичного звіту автоматично формується унікальний ідентифікатор. Доступ до зазначеного статистичного звіту для його коригування автоматично блокується автоматизованою системою. У такий спосіб створюються оригінали електронних статистичних звітів, які надсилаються в автоматичному режимі до центральної бази даних автоматизованої системи [44].

Звітність судів апеляційної інстанції подається ДСА, копія – територіальним управлінням ДСА, розташованим на території, на яку поширюються повноваження відповідного апеляційного суду. При цьому апеляційними адміністративними судами звітність подається на 15-й день після звітного періоду; судами апеляційної інстанції щодо розгляду апеляційних скарг у справах про адміністративні правопорушення – на 5-й день після звітного періоду; апеляційними господарськими судами – на 10-й день після звітного періоду; судами апеляційної інстанції щодо розгляду апеляційних скарг у порядку цивільного та кримінального судочинства – на 5-й день після звітного періоду. ДСА, як і у випадку зі звітністю судів першої інстанції, подає інформацію Держстату, а копію – Верховному Суду не пізніше 40-го дня після звітного періоду.

Звіти про кількість осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності, та види кримінального покарання, а також звіти про склад засуджених та неповнолітніх засуджених подаються місцевими загальними судами територіальному управлінню ДСА на 10-й день після звітного періоду, далі територіальними управліннями – ДСА на 20-й день після звітного періоду. ДСА передає зазначені звіти Держстату, а копію – Верховному Суду не пізніше 40-го дня після звітного періоду [47].

Згідно з наказами ДСА, з метою отримання звітності про стан здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» затверджено такі форми звітності (табл. 1.7).

Форми статистичної (адміністративної) звітності про здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами

Вид судочинства	Індекс форми	Назва форми звітності	Періодичність
Кримінальне, адміністративне, цивільне, адміністративне правопорушення	1-мзс	Звіт місцевих загальних судів про розгляд судових справ	Квартальна
Кримінальне, цивільне, адміністративне правопорушення	2-азс	Звіт апеляційних судів про розгляд судових справ	Квартальна
Адміністративне	1-а	Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку адміністративного судочинства	Річна
	2-а	Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку адміністративного судочинства	Річна
	1-оас	Звіт окружних адміністративних судів про розгляд судових справ	Квартальна
	2-аас	Звіт апеляційних адміністративних судів про розгляд судових справ	Квартальна
Адміністративне правопорушення	1-п	Звіт судів першої інстанції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення	Річна
	2-п	Звіт судів апеляційної інстанції щодо розгляду апеляційних скарг у справах про адміністративні правопорушення	Річна
Цивільне	1-ц	Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку цивільного судочинства	Річна
	2-ц	Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку цивільного судочинства	Річна
Господарське	1-г	Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку господарського судочинства	річна
	2-г	Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку господарського судочинства	річна
	1-мгс	Звіт місцевих господарських судів про розгляд судових справ	квартальна
	2-агс	Звіт апеляційних господарських судів про розгляд судових справ	квартальна
Кримінальне	1-к	Звіт судів першої інстанції про розгляд матеріалів кримінального провадження	річна
	6	Звіт про кількість осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності, та види кримінального покарання	річна

Вид судочинства	Індекс форми	Назва форми звітності	Періодичність
	2-к	Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку кримінального провадження	річна
	7	Звіт про склад засуджених	річна
	8	Звіт про неповнолітніх засуджених	річна
	1-л	Звіт судів про стан розгляду справ про злочини щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму	річна

Джерело: згруповано автором за даними [47–48].

З метою вдосконалення звітності про розгляд справ про злочини щодо легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму наказом ДСА від 05.12.2017 р. затверджено форму звітності № 1-л та, відповідно, Інструкцію щодо її заповнення й подання. Згідно з цим наказом, місцеві загальні суди подають звітність у встановленій формі територіальним управлінням ДСА на 8-й день після звітного періоду, а територіальні управління – ДСА України та копію – органу державної статистики за місцезнаходженням на 15-й день після звітного періоду. ДСА на 20-й день після звітного періоду подає відповідну звітність Держстату [53].

Розглянуті вище форми звітності (див. табл. 1.7) серед інших видів судочинства характеризують статистичне адміністративне судочинство першої та апеляційної інстанцій. Інформаційно-статистичний супровід касаційної інстанції здійснюється на основі звітності за формою № 3-ВС «Звіт про здійснення правосуддя Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду», затвердженою наказом керівника апарату Верховного Суду від 25.06.2018 р.

За результатами вивчення статистичного забезпечення судочинства автором формалізовано алгоритм взаємодії виробників адміністративних даних та органів державної статистики в процесі подання звітності (рис. 1.4).

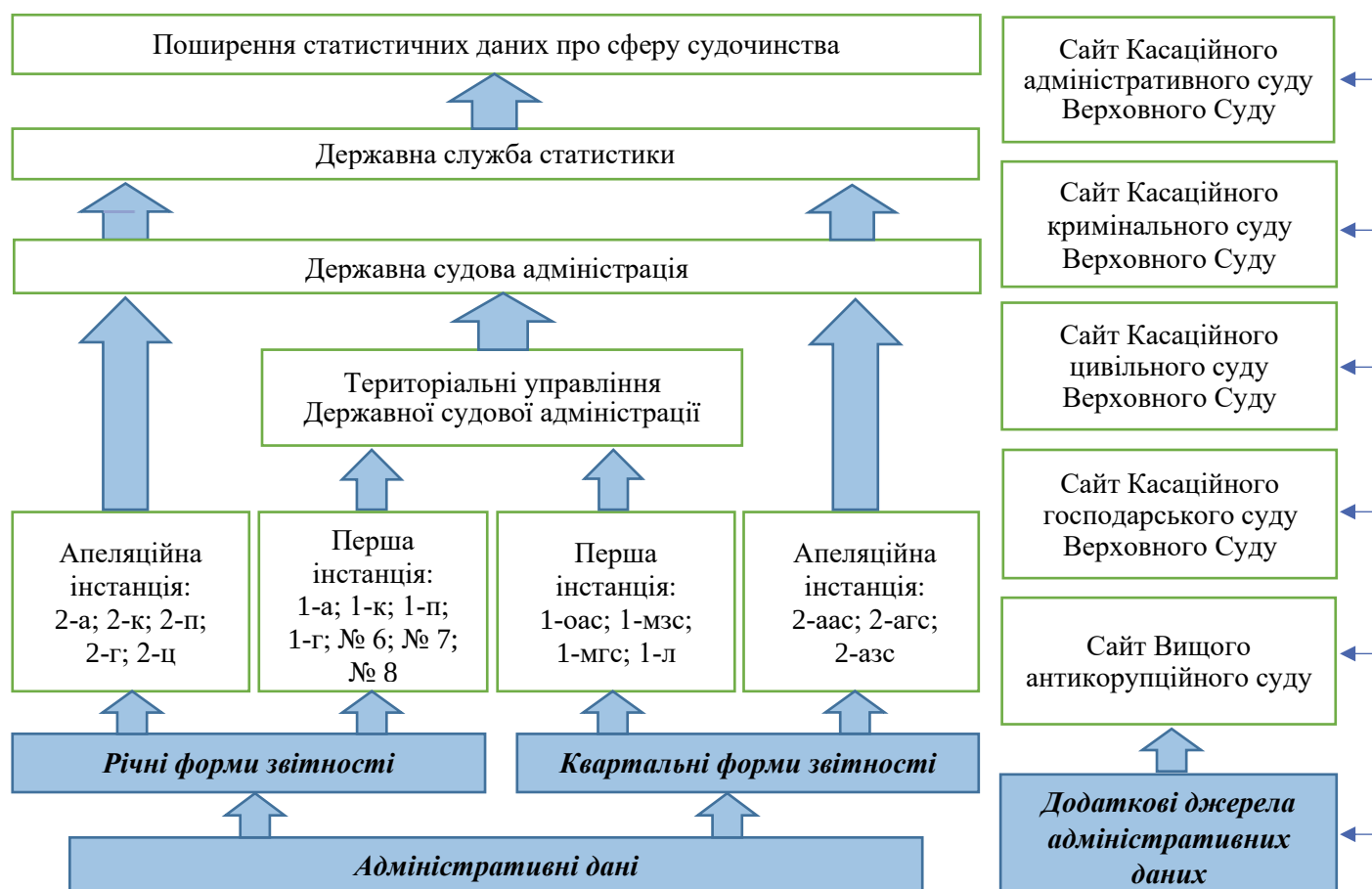

Рис. 1.4. Діючий алгоритм надання адміністративних даних у сфері судочинства для використання в офіційній статистиці

Джерело: узагальнено автором за [47, 48].

Наразі процес виробництва судової статистики в Україні є доволі тривалим і використовує застарілі системи та схеми, які ускладнюють опрацювання даних і доступ до них. Запити опрацьовуються досить довго, а інформація подається в різних форматах.

Забезпечення системного розвитку офіційної статистики передбачає охоплення статистичним плануванням не лише прямих виробників статистичного продукту на підставі статистичних обстежень та переписів, а й виробників адміністративних даних, які можуть бути використані для продукування кінцевої статистичної інформації з безумовним урахуванням інтересів її основних споживачів [52]. З огляду на це існує потреба у встановленні постійно діючого зворотного зв'язку з користувачами та виробниками статистичної інформації, респондентами державних статистичних спостережень, а також органами, діяльність яких пов'язана зі збиранням та

використанням адміністративних даних. Важливою умовою подальшого посилення взаємодії та розвитку співпраці є забезпечення балансу між ступенем задоволення інформаційних потреб користувачів статистичної інформації, що передбачає застосування у ході її поширення новітніх інформаційних технологій, та рівнем оптимізації процесу статистичного виробництва, здійснюваного, зокрема, шляхом раціоналізації вибору джерел для складання статистичної інформації з наданням переваги адміністративним даним, організації взаємообміну даними між державними органами замість дублювання інформаційних потоків, а також на основі упровадження вибіркового методів статистичних спостережень замість суцільних тощо [55].

Статистична інформація про здійснення адміністративного судочинства може використовуватись органами державної влади, які надають відповідні адміністративні послуги та виконують владно-розпорядчі функції при прийнятті рішень щодо необхідності розроблення та здійснення заходів, спрямованих на запобігання протиправним рішенням, діям чи бездіяльності, виявлення й усунення причин та умов, які їх викликають чи сприяють їх виникненню [56].

Використання статистики дозволяє не лише оцінити ефективність існуючих судових моделей, але й визначити, яких змін потребує судова система для досягнення кращих результатів.

Важливим напрямом посилення підзвітності органів державної влади та покращення статистичного аналізу є збір та оприлюднення інформації про стан виконання судових рішень проти суб'єктів владних повноважень на їх вебсайтах. Адже оприлюднення такої інформації є не лише основоположним елементом принципу підзвітності, а й стимулом до добровільного виконання судових рішень. Абсолютно об'єктивно, що публікація позитивної інформації про добровільне та своєчасне виконання судових рішень краще сприймається суспільством та громадянськістю (виборцями), ніж інформація про інші судові рішення, які ще не виконані [57].

Використання судової статистики в ході адміністративного судочинства є важливим компонентом аналітичної роботи, без якої неможливе правильне формування

судової практики і належне функціонування судів. За результатами аналізу судової статистики можна оцінити реальний стан руху судових справ, якість функціонування всіх етапів правосуддя, додержання судами вимог Конституції та чинного законодавства України. Адміністративний суд, вирішуючи судові спори, має звертати увагу на необхідність дотримання органами державної влади принципів правової визначеності та передбачуваності при прийнятті нормативно-правових актів і актів індивідуальної дії. У цьому контексті варто відмітити, що узагальнення та аналіз статистичної інформації щодо здійснення адміністративними судами судочинства повинні надавати можливість оцінити не тільки кількість порушень, допущених органами державної влади, а й ефективність судової форми захисту від таких порушень.

Процес збирання, обробки й оприлюднення судової статистичної інформації, зокрема при здійсненні адміністративного судочинства, безумовно має удосконалюватися, реалізовуватися з упровадженням та подальшим використанням інформаційно-інноваційних технологій. Статистична звітність повинна бути доступною та якісною, простою у використанні, відображати реальний стан здійснення правосуддя в Україні.

Наразі існує необхідність оцінювання на постійній основі ступеня відповідності статистичної інформації основним критеріям якості статистичної продукції. З огляду на це автором проаналізовано зміст, наповненість та структуру наявного інформаційно-статистичного забезпечення адміністративного судочинства України.

Вивчення абсолютних, відносних та середніх показників, які надаються судовою статистикою, дозволяє виявити закономірності та характерні тенденції, що формуються у діяльності суб'єктів владних повноважень і судів, які приймають рішення по суті справ певної категорії.

У ході дослідження систематизовано показники форм наявної звітності судочинства першої та апеляційної інстанцій у сфері публічно-правових відносин за групами показників: абсолютні, відносні, середні (рис. 1.5). За результатами детального

аналізу системи показників наявної звітності адміністративного судочинства встановлено, що низка показників різних форм звітності дублюються (табл. 1.8, 1.9).

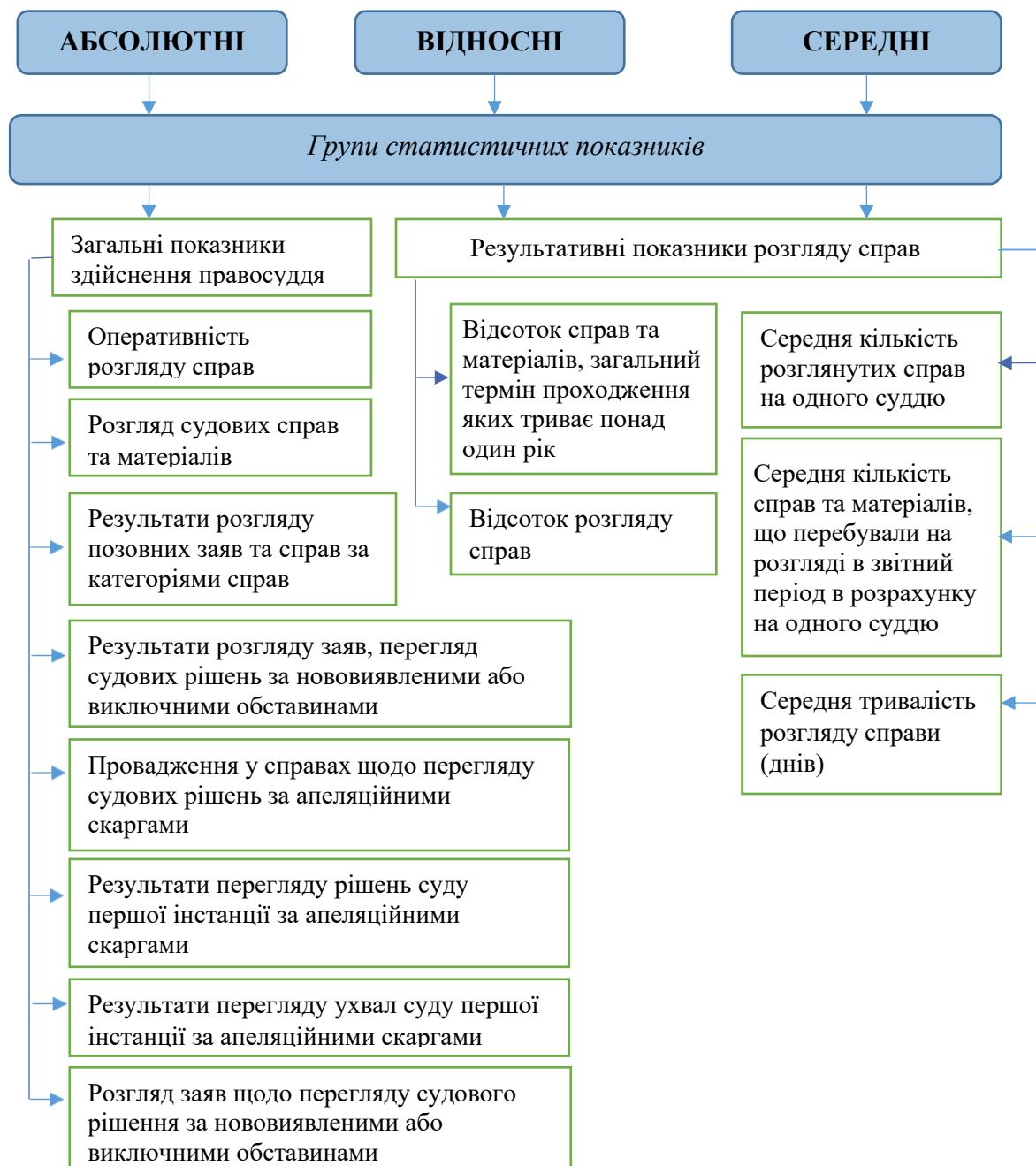

Рис. 1.5. Система показників судової статистики судів першої та апеляційної інстанцій адміністративного судочинства, що містяться у формах звітності 1-мзс, 1-а, 2-а, 1-оас, 2-аас

Джерело: узагальнено автором за даними [47, 48].

Матриця зіставлення статистичних показників форм звітності першої інстанції адміністративного судочинства на наявність дублювання інформації

Форми звітності Групи показників		1-а	1-оас			1-мзс		
		Розгляд справ у порядку адмінсудочинства	Загальні показники здійснення правосуддя	Розгляд судових справ та матеріалів	Оперативність розгляду справ	Загальні показники здійснення правосуддя	Розгляд судових справ та матеріалів	Оперативність розгляду справ
1-а	Розгляд справ у порядку адмінсудочинства	×	—	—	—	—	—	—
1-оас	Загальні показники здійснення правосуддя	дублюються	×	—	—	—	—	—
	Розгляд судових справ та матеріалів	частково дублюються	—	×	—	—	—	—
	Оперативність розгляду справ	частково дублюються	—	—	×	—	—	—
1-мзс	Загальні показники здійснення правосуддя	дублюються	дублюються	—	—	×	—	—
	Розгляд судових справ та матеріалів	частково дублюються	—	дублюються	—	—	×	—
	Оперативність розгляду справ	частково дублюються	—	—	дублюються	—	—	×

Джерело: розроблено автором.

Матриця зіставлення статистичних показників форм звітності апеляційної інстанції адміністративного судочинства на наявність дублювання інформації

Форми звітності Групи показників		2-а	2-аас	
		Перегляд судових рішень за апеляційними скаргами	Загальні показники здійснення правосуддя	Розгляд судових справ
2-а	Перегляд судових рішень за апеляційними скаргами	×	дублюються	частково дублюються
2-аас	Загальні показники здійснення правосуддя	дублюються	×	–
	Розгляд судових справ	частково дублюються	–	×

Джерело: розроблено автором

Слід зазначити, що на основі відносних та середніх показників судової статистики, які містяться у формах звітності 1-мзс, 1-оас та 2-аас, можна оцінити результативність роботи судової системи, обчисливши, наприклад, середню кількість розглянутих справ на одного суддю чи загальний відсоток розглянутих справ. Отже, ця група показників характеризує ефективність роботи суду в цілому та окремих суддів. Розподіл судових справ здійснюється в суді уповноваженою особою апарату суду в день їх реєстрації на підставі інформації, внесеної до автоматизованої системи. Визначення судді або колегії суддів для розгляду конкретної справи здійснюється автоматизованою системою за такими правилами:

- ✓ із загального списку суддів визначаються судді, які мають повноваження щодо розгляду судової справи на момент автоматизованого розподілу;
- ✓ для суддів, які мають повноваження щодо розгляду судової справи на момент автоматизованого розподілу, здійснюється розрахунок коефіцієнтів навантаження;
- ✓ із числа суддів, які мають повноваження щодо розгляду судової справи на момент автоматизованого розподілу, з урахуванням визначених автоматизованою

системою коефіцієнтів навантаження здійснюється визначення судді для розгляду конкретної судової справи за принципом випадковості.

Відповідно до Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи, затвердженого рішенням Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21, коефіцієнт навантаження судді на момент автоматизованого розподілу судової справи розраховується за формулою:

$$K_{\text{навантаження}} = \frac{\sum BC}{РД},$$

де $K_{\text{навантаження}}$ – коефіцієнт навантаження судді на момент автоматизованого розподілу судової справи;

РД – кількість робочих днів, у які судді розподілялися судові справи, починаючи з початку календарного року;

$\sum BC$ – сума ваг судових справ, які були розподілені на суддю, починаючи з початку поточного року до моменту автоматизованого розподілу поточної судової справи;

Вага судової справи розраховується для кожної судової справи, яка була розподілена на суддю, починаючи з початку поточного року до моменту автоматизованого розподілу поточної судової справи, за формулою:

$$BC = \frac{K_{\text{складності}} \cdot K_{\text{форми участі судді}}}{K_{\text{адмін. посад}}}$$

де $K_{\text{складності}}$ – коефіцієнт складності судової справи (категорії судової справи), що підлягає автоматизованому розподілу (повинен бути більше 0);

$K_{\text{форми участі судді}}$ – коефіцієнт форми участі судді в розгляді судової справи на момент автоматизованого розподілу цієї судової справи;

$K_{\text{адмін. посад}}$ – коефіцієнт адміністративних посад, тобто коефіцієнт участі судді у судових справах при виконанні суддею інших повноважень, не пов'язаних зі здійсненням правосуддя на момент розподілу судової справи (повинен бути в межах від 0,4 до 1,0) [43].

Крім дублювання окремих позицій (показників) різних форм звітності, діюча система статистичного забезпечення адміністративного судочинства має ще низку інших суттєвих недоліків:

- ✓ наразі відсутня єдина уніфікована система показників судової статистики адміністративного судочинства. Так, місцеві та апеляційні адміністративні суди подають статистичну звітність незалежно від суду касаційної інстанції, водночас Касаційний адміністративний суд Верховного Суду в частині збору й оприлюднення статистичної звітності діє повністю автономно;

- ✓ відсутній єдиний орган, який би здійснював координацію та контроль за якістю та своєчасністю подання судами статистичної звітності. ДСА після отримання статистичної звітності від окружних та апеляційних адміністративних судів і своїх територіальних управлінь узагальнює отримані дані й оприлюднює їх на офіційному вебсайті судової влади. Водночас ця звітність надсилається до Держстату, а копія – до Верховного Суду, при цьому ні ДСА, ні Держстат, ні Верховний Суд таку інформацію не опрацьовують, не узагальнюють та не публікують;

- ✓ судова статистика відображається лише за один календарний рік, що унеможлиблює здійснення порівняння даних за декілька років з метою відстеження їхньої динаміки та забезпечення поглибленого аналізу в часі нормативно-правових актів;

- ✓ відсутній зручний механізм для здійснення пошуку потрібних даних у системі статистичного забезпечення адміністративного судочинства;

Належна організація судової статистики, об'єктивний аналіз руху судових справ та судових рішень, визначення завантаженості суддів, надання узагальнюючої статистичної оцінки адміністративного судочинства всіх інстанцій в Україні має стати підґрунтям для усунення помилок, допущених органами влади, оцінювання ефективності роботи судового апарату тощо.

Одним із ефективних інструментів (важелів) усунення зазначених недоліків статистики адміністративного судочинства та отримання якісних даних судової статистики в цілому є широке використання її в офіційній статистиці.

Висновки до розділу 1

За результатами досліджень, викладених у першому розділі, автором зроблені такі висновки:

1. Судова влада є одним із проявів державної влади, а судочинство як встановлений законом порядок і форма вчинення судових дій судів у здійсненні правосуддя – один з важливих інститутів державного регулювання та контролю.

В Україні суди спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ, а також справ про адміністративні правопорушення. Змістом адміністративного судочинства є здійснення правосуддя в адміністративних справах шляхом розв'язання публічно-правових спорів.

Дані про адміністративне судочинство є надзвичайно важливими для органів державної влади як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях, оскільки об'єктивна інформація покликана сприяти ефективному функціонуванню системи державного управління, прозорості та підзвітності діяльності суб'єктів владних повноважень в Україні, прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

За належної організації статистика здійснення адміністративного судочинства має надавати достовірну, повну та науково обґрунтовану інформацію про стан правових відносин, що виникають у сфері судового провадження, рух судової справи, здійснювати моніторинг процесів, які відбуваються в судовій системі, надавати об'єктивні результати оцінки ефективності функціонування судових органів тощо.

2. Нормативно-правове забезпечення судової статистики регулюється Законом України «Про судоустрій та статус суддів», Кодексом адміністративного судочинства України, Цивільним процесуальним кодексом України, Господарським процесуальним кодексом України, Кримінальним процесуальним кодексом України. Облік даних для судової статистики здійснюється відповідно до Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему, Положення про автоматизовану систему документообігу суду та Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах, наказів

ДСА, якими затверджено форми звітів щодо здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами.

Формування адміністративних даних судової статистики здійснюється шляхом введення первинних даних відповідно до переліку відомостей про судові справи, формування статистичних звітів, здійснення логічного контролю статистичних звітів суду, зведення статистичних звітів та іншої статистичної інформації, формування узагальнюючих та аналітичних показників тощо.

Чинні нормативні акти не містять окремих положень, якими би врегульовувалися питання судової статистики, так, наприклад не встановлено вимог щодо якості даних судової статистики; обов'язки щодо організації ведення й аналізу судової статистики покладені виключно на голів судів, що не сприяє ефективності цього процесу; через правову невизначеність повноважень ДСА функції щодо організації збирання статистичних даних виконуються лише щодо місцевих та апеляційних судів, а Верховний Суд веде свою статистику автономно.

Задля усунення зазначених недоліків необхідно внести запропоновані автором зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

3. Наразі судова статистика формується виключно на основі даних адміністративної звітності. Водночас офіційна статистика може продукувати кінцеву статистичну інформацію не лише на підставі звітів від прямих постачальників статистичних даних, а й від виробників адміністративних даних. З огляду на це існує потреба в удосконаленні інформаційно-статистичного супроводу адміністративного судочинства шляхом використання адміністративних даних в офіційній статистиці.

4. Здійснена систематизація показників форм наявної адміністративної звітності судочинства першої та апеляційної інстанцій у сфері публічно-правових відносин за групами показників (абсолютні, відносні, середні) уможливить виявлення закономірностей і тенденцій, що формуються у діяльності суб'єктів владних повноважень і судів, які здійснюють вирішення по суті справ певної категорії.

Дублювання інформації за окремими групами показників різних форм звітності та недоліки в системі статистичних показників адміністративного судочинства свідчать про необхідність перегляду системи статистичних показників та їхнього належного кореспондування між собою в різних формах звітності.

Основні результати дослідження, викладені в розділі 1, опубліковані автором у наукових працях [52; 56; 58–59].

РОЗДІЛ 2

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ

2.1. Статистична типологізація адміністративного судочинства за категоріями справ першої та апеляційної інстанцій

Зважаючи на статтю 2 Кодексу адміністративного судочинства України, завданням адміністративного судочинства є захист прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їхніх посадових і службових осіб, інших суб'єктів при здійсненні ними владних управлінських функцій [28]. Водночас різноманіття запропонованих КАСУ справ щодо можливого оскарження рішень, дій чи проявів бездіяльності органів державної влади не завжди задовольняє потребу споживачів статистичної інформації у швидкому, об'єктивному та безпосередньому отриманні необхідних даних.

У зв'язку з цим необхідною є типологізація справ адміністративного судочинства, оскільки вона може бути використана як узагальнююча класифікація в судовій статистиці та дозволить в загальних рисах охарактеризувати внутрішню структуру руху справ від першої до апеляційної інстанцій.

У табл. 2.1 представлений поділ судових справ у сфері публічно-правових відносин за категоріями та кількісними характеристиками розгляду у практиці адміністративного судочинства за даними 2021 року.

**Справи у сфері публічно-правових відносин, розглянуті
судами першої інстанції, 2021 р.**

Категорії справ	Кількість справ, що перебували на розгляді, од.	Частка, % до підсумку	Кількість розглянутих справ, од.	Частка, % від загальної кількості справ
УСЬОГО	539 676	100	380 744	70,6
Справи щодо виборчого процесу та референдуму	179	0.03	173	96.6
Справи щодо захисту політичних (крім виборчих) та громадянських прав	13 822	2.56	10 783	78.0
Справи щодо статусу народного депутата України, депутата місцевої ради, організації діяльності представницьких органів влади	236	0.04	172	72.9
Справи з приводу забезпечення функціонування органів прокуратури, адвокатури, нотаріату та юстиції	938	0.17	540	57.6
Справи щодо примусового виконання судових рішень і рішень інших органів	8551	1.58	7116	83.2
Справи, що виникають з відносин публічної служби	41 840	7.75	29 831	71.3
Справи з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики	19 178	3.55	10 412	54.3
Справи з приводу регулюванню містобудівної діяльності та землекористування	18 364	3.40	11 595	63.1
Справи з приводу охорони навколишнього природного середовища	1386	0.26	828	59.7
Справи з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства	62 020	11.49	36 792	59.3
Справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян та публічної житлової політики	337 873	62.61	247 215	73.2
Справи щодо забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України	34 462	6.39	24 732	71.8
Справи зі спорів з приводу реалізації державної політики у сфері освіти, науки, культури та спорту	768	0.14	534	69.5
Інші справи	59	0.01	21	35.6

Джерело: розраховано автором за даними [60, 61].

На розгляд до судів першої інстанції найбільша кількість справ у 2021 році надійшла щодо спорів із приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян і спорів у сфері публічної житлової політики – 62,6% усіх справ, із них 73,2% було розглянуто. Наступну позицію займають справи з приводу адміністрування податків, зборів та платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства – 11,5%, майже 60% з них було розглянуто. Найменша частка розглянутих справ стосується реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики – 54,3%, їх надійшло 3,6% від загальної кількості справ. Справи щодо виборчого процесу становили лише 0,03%, але відсоток розгляду цих справ був найбільшим – 96,6%.

На рис. 2.1 наведено найбільші розміри грошових коштів, присуджених до стягнення на вимогу суду за результатами розгляду справ.

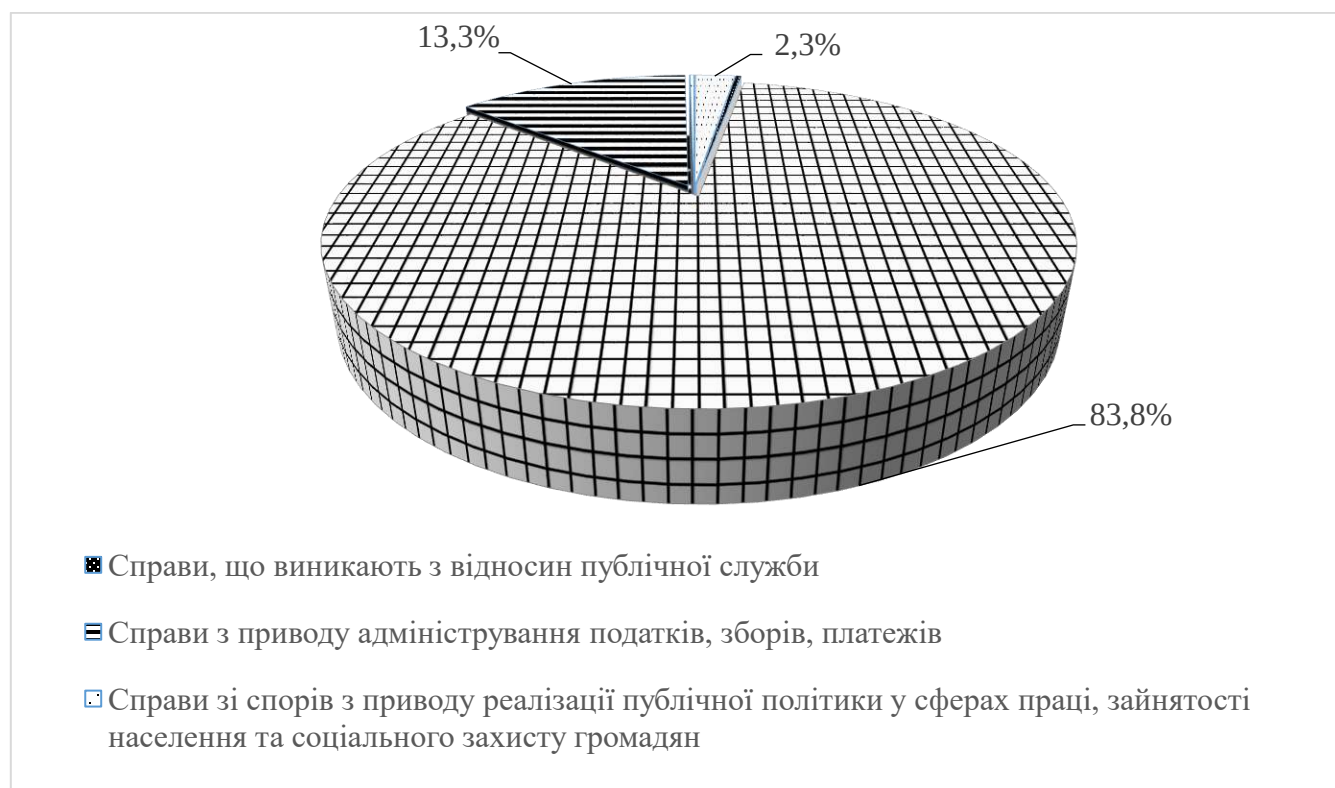

Рис. 2.1. Частка розміру грошових коштів, присуджених до стягнення, за категоріями справ

Джерело: розраховано автором за даними [62].

Найбільшу частку грошових стягнень присуджено у справах з приводу адміністрування податків, зборів, платежів – 83,8%, що у грошовому еквіваленті складає 9659 млн грн. У справах зі спорів у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян присуджено 13,3%, або 1542 млн грн., а 2,3% (266,8 млн грн) – у справах, що виникають з відносин публічної служби. За рештою справ частка грошових стягнень становила менше 0,5%. Найбільша частка грошових стягнень за категорією справ з приводу адміністрування податків, зборів, платежів була присуджена за категорією «погашення податкового боргу» – 66,5%, або 6422 млн грн. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Розмір грошових коштів, присуджених до стягнення, за категорією справ з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, 2021 рік

Категорія справ	Розмір грошових коштів, присуджених до стягнення, млн грн	Частка, % до підсумку
Справи з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства, зокрема щодо:	9 659,02	100,00
– реалізації податкового контролю	2 052,00	21,24
– погашення податкового боргу, з них	6 421,81	66,49
– адміністрування окремих податків, зборів, платежів, в тому числі:	1 166,30	12,07
– рентної плати	6,34	0,07
– єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування	12,06	0,12

Джерело: розраховано автором за даними [60].

10-річний аналіз системи адміністративної юстиції в Україні показує її неефективність і те, що без ефективного реформування це може зашкодити майбутньому державотворенню. Практичне застосування положень законодавства лише привертає увагу до численних прикладів судової практики та явища неузгодженості встановлених правил. Крім того, на ці висновки впливають певні фактори, які кореспондуються зі статистичними показниками судової діяльності. Створення аналітичної системи для

вирішення суперечок з будь-якими органами державної влади, які виникають у суспільстві, матиме позитивні результати.

Надмірне навантаження на суддів та працівників апарату суду суттєво впливає на якість судового розгляду. Одним із критеріїв цього є частка виправлених або скасованих судових рішень. Дійсно, протягом останніх років кількість справ адміністративного судочинства має значну тенденцію до зростання (рис. 2.2).

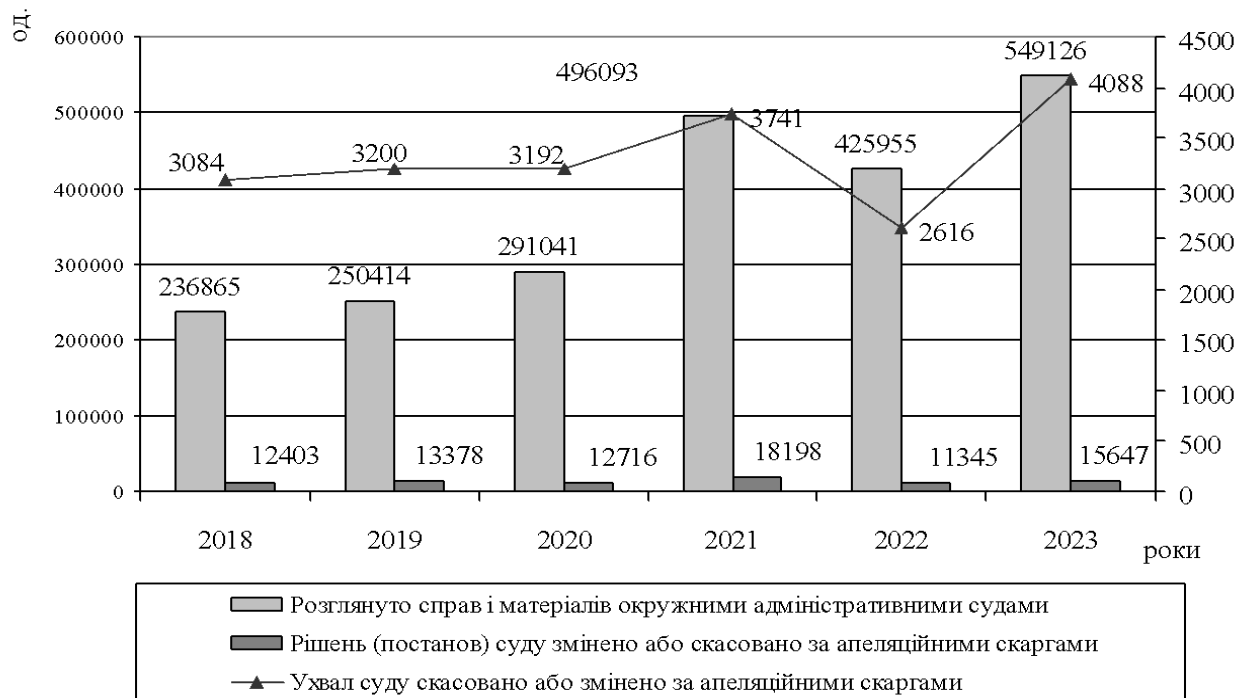

Рис. 2.2. Динаміка змінених та скасованих справ в рамках адміністративного судочинства за 2018-2023 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [27]

Характер навантаження на суди першої інстанції, які розглядають адміністративні справи, відображають статистичні дані рис. 2.3.

Рис. 2.3. Динаміка навантажень на суди за 2018-2023 рр.

Джерело: побудовано автором на основі [27]

Порівняльний аналіз навантаження на суддів окружних адміністративних судів, частки виправлених або скасованих рішень (постанов) та судових наказів з високим ступенем вірогідності дозволяє зробити висновки про якість адміністративного судочинства, тобто про стан ефективності системи адміністративної юстиції. Частка рішень (постанов), які були виправлені або скасовані, є досить високою. Підставами для скасування або виправлення постанови (ухвали) є судові помилки, допущені судом під час розгляду або вирішення адміністративної справи.

Таким чином, можна зробити висновок, що зменшення кількості оскаржених рішень не обов'язково є показником покращення якості розгляду справ судами нижчих інстанцій чи задоволеності громадян судовими рішеннями. Наприклад, вони можуть мати об'єктивний характер і стосуватися запровадження додаткових фільтрів для доведення справ до суду, розміру судових витрат, які є надто високими як для фізичних, так і для юридичних осіб у нинішніх економічних умовах, або судових витрат, які значно перевищують розмір предмета спору.

Це означає, що аналіз показників ефективності судочинства у порівнянні з рівнем відповідальності персоналу є необхідним для приведення національної судової системи у відповідність до найкращих практик Європейського Союзу [57].

Статтею 55 Конституції України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [20]. Отже, рішення чи постанови суду першої інстанції можуть бути оскаржені в апеляційному суді. З огляду на це автором детально проаналізовано статистику переглянутих рішень та постанов судів у першій інстанції в апеляційних судах України у 2021 році за категорією справ (табл. 2.3).

У 2021 році за наслідками апеляційного розгляду було відмовлено у задоволенні 70,5% апеляційних скарг, тобто залишилося чинним рішення судів першої інстанції. У 25,1% випадків апеляційні скарги задоволено повністю, отже скасовані рішення судів першої інстанції; 4,1% апеляційних скарг задоволено частково, менше 0,4% рішень судів першої інстанції визнано нечинними.

Найбільша частка повністю задоволених скарг стосується справ зі спорів з приводу реалізації державної політики у сфері освіти, науки, культури та спорту, що становить майже 35% від загальної кількості апеляційних скарг у 2021 році.

За більшістю апеляційних скарг, що надійшли на розгляд до апеляційного суду, було відмовлено у задоволенні. Найбільші частки справ, за якими було відмовлено у задоволенні, – за категоріями «Справи з приводу адміністрування податків, зборів, платежів» (82,5%) та «Справи з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики» (77,0)%.

Кількість розглянутих справ судами апеляційної інстанції та їх структура за рішеннями, 2021 рік

Категорії справ	Кількість переглянутих рішень (постанов) суду, од	Частка, % до підсумку	Частка рішень суду апеляційної інстанції, %			
			Відмовлено у задоволенні (залишилися без змін)	Задоволено частково (рішення змінено)	Задоволено повністю (рішення судів першої інстанції скасовано)	Визнано нечинними рішення судів першої інстанції
УСЬОГО	62 308	100	70,45	4,08	25,12	0,34
Справи щодо виборчого процесу та референдуму	74	0,12	70,27	17,57	10,81	1,35
Справи щодо захисту політичних (крім виборчих) та громадянських прав	1896	3,04	72,15	2,64	24,79	0,42
Справи щодо статусу народного депутата України, депутата місцевої ради, організації діяльності представницьких органів влади	43	0,07	67,44	4,65	27,91	0,00
Справи з приводу забезпечення функціонування органів прокуратури, адвокатури, нотаріату та юстиції	278	0,45	65,47	5,76	28,42	0,36
Справи щодо примусового виконання судових рішень і рішень інших органів	2280	3,66	70,18	2,24	27,50	0,09
Справи, що виникають з відносин публічної служби	11 718	18,81	65,40	7,54	26,82	0,23
Справи з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики	4387	7,04	77,07	2,35	19,72	0,87
Справи з приводу регулюванню містобудівної діяльності та землекористування	2664	4,28	65,73	3,30	29,99	0,98
Справи з приводу охорони навколишнього природного середовища	287	0,46	65,51	2,79	30,66	1,05

Категорії справ	Кількість переглянутих рішень (постанов) суду, од	Частка, % до підсумку	Частка рішень суду апеляційної інстанції, %			
			Відмовлено у задоволенні (залишилися без змін)	Задоволено частково (рішення змінено)	Задоволено повністю (рішення судів першої інстанції скасовано)	Визнано нечинними рішення судів першої інстанції
Справи з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства	14 322	22,99	82,52	1,98	15,28	0,23
Справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян та публічної житлової політики	19 643	31,53	65,04	4,63	30,07	0,26
Справи щодо забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України	4561	7,32	66,26	2,96	30,37	0,42
Справи зі спорів з приводу реалізації державної політики у сфері освіти, науки, культури та спорту	109	0,17	61,47	1,83	34,86	1,83
Інші справи	46	0,07	0,00	0,00	100,00	0,00

Джерело: розраховано автором за даними [60–62].

За результатами дослідження статистичного забезпечення адміністративного судочинства (див. п. 1.3 розділ 1), зокрема адміністративної звітності судів першої та апеляційної інстанцій, з використанням кластерного аналізу (за даними *додатка А*) здійснено типологізацію категорій справ у сфері публічно-правових відносин за такими показниками:

- ✓ кількість рішень суду першої інстанції, які апеляційним судом залишені без змін;
- ✓ кількість рішень суду першої інстанції, які змінені апеляційним судом;
- ✓ кількість рішень суду першої інстанції, які скасовані апеляційним судом;
- ✓ кількість рішень суду першої інстанції, які визнані апеляційним судом нечинними.

Ці показники не тільки відображають загальну кількість оскаржених рішень, прийнятих судами першої інстанції та переглянутих за наслідками розглянутих оскаржень у судах апеляційної інстанції, а й характеризують ефективність діяльності судів першої інстанції, оскільки залишення без змін або часткова зміна в результаті розгляду апеляційним судом рішення суду першої інстанції свідчить про належну в цілому якість такого рішення. І навпаки, рішення суду першої інстанції, яке було скасовано апеляційним судом, свідчить про неналежний розгляд судової справи на першому рівні.

У пакеті Statistica з допомогою опції Joining (Tree clustering), що належить до ієрархічної кластер-процедури та реалізована в модулі Cluster Analysis, побудовано дендрограму, яка чітко візуалізує три кластери (рис. 2.4). Для проведення кластерного аналізу обрано метод Уорда, оскільки він забезпечує мінімізацію внутрішньогрупових варіацій у кластерах [32].

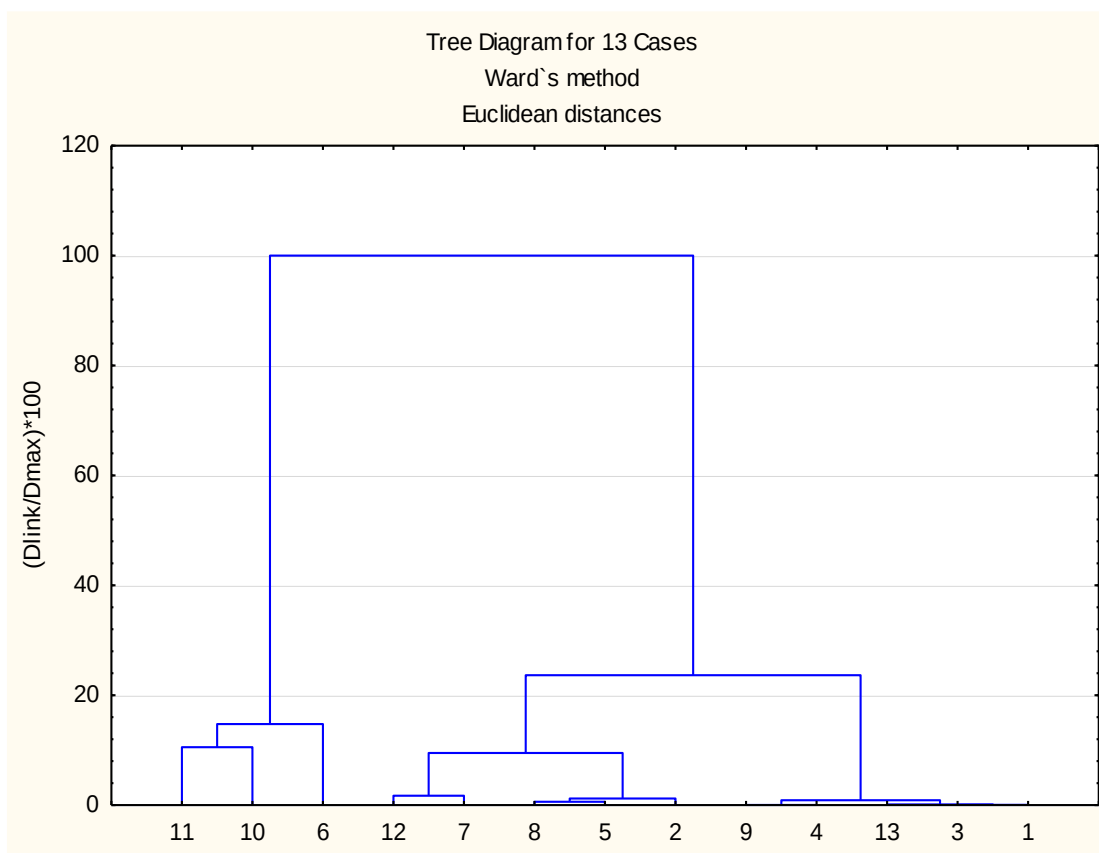

Рис. 2.4. Дендрограма результатів кластеризації судочинства в апеляційних судах за категорією справ

Джерело: побудовано автором в пакеті Statistica.

Методом k -середніх визначено три кластери та категорії справ, які увійшли до кожного з них. Отже, справи, що характеризують публічно-правові відносини, можна типологізувати так (табл. 2.4).

Методом дисперсійного аналізу здійснено перевірку на значущість міжкласових розбіжностей. Оскільки p -level менше за нормативне значення 0,05, це підтверджує істотність міжкласових розбіжностей і засвідчує якість проведеної кластеризації на основі обраних показників судової статистики за категоріями справ (див. додаток А).

Типологізація справ, що розглядалися в апеляційних судах в 2021 році

Кластер	Номер категорії справи	Категорія справ
I. Справи публічно-фінансового характеру	4	Справи з приводу забезпечення функціонування органів прокуратури, адвокатури, нотаріату та юстиції
	6	Справи, що виникають з відносин публічної служби
	7	Справи з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики
	10	Справи з приводу адміністрування податків, зборів, платежів
	11	Справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян
II. Справи у сфері соціально-економічної політики	2	Справи щодо захисту політичних (крім виборчих) та громадянських прав
	5	Справи щодо примусового виконання судових рішень і рішень інших органів
	8	Справи з приводу регулюванню містобудівної діяльності та землекористування
	12	Справи щодо забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України;
	13	Справи зі спорів з приводу реалізації державної політики у сфері освіти, науки, культури та спорту
III. Справи політичного змісту	1	Справи щодо виборчого процесу та референдуму
	3	Справи щодо статусу народного депутата України, депутата місцевої ради, організації діяльності представницьких органів влади
	9	Справи з приводу охорони навколишнього природного середовища

Джерело: запропоновано автором.

Середні значення показників кожного кластеру візуалізовано на рис. 2.5.

Як бачимо, найбільш суттєва різниця між кластерами має місце за такими показниками: «Кількість рішень, залишених без змін» та «Кількість рішень, якими скаргу задоволено повністю». У першому кластері зосереджена найбільша кількість постанов апеляційного суду, якими повністю схвалено рішення суду першої інстанції, та кількість постанов, якими ці рішення скасовано.

Залежно від низки зовнішніх чинників (макро- та регіональних факторів), які впливають на виникнення справ адміністративного судочинства, а також внутрішніх чинників, зокрема темпів руху судових справ та належного й якісного розгляду їх у судах, може змінюватись і тенденція в пропорціях між показниками, що були закладені в основу кластеризації.

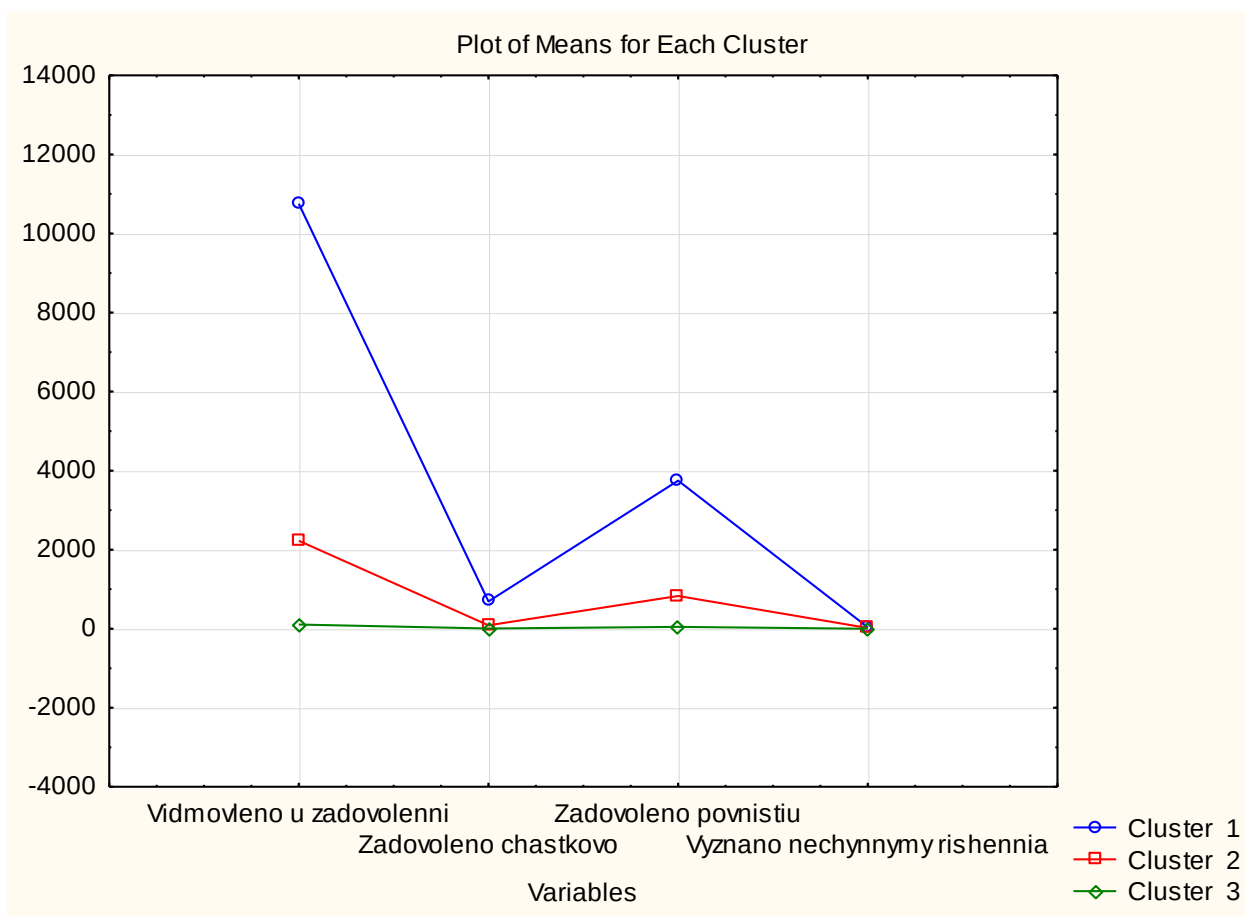

Рис. 2.5. Середні значення показників у кожному кластері

Джерело: побудовано автором.

Наразі найбільшу частку справ у судах першої та апеляційної інстанцій становлять справи з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян. Ця категорія справ відноситься до справ у сфері соціально-економічної політики. До другої групи, в основному, віднесено справи публічно-фінансового характеру. Третю групу формують справи політичного змісту, переважно щодо виборчого процесу, референдуму, депутатства, функціонування прокуратури, адвокатури тощо.

Запропонована типологізація справ характеризує внутрішню структуру руху справ від першої до апеляційної інстанцій і може бути використана як узагальнююча класифікація в адміністративній звітності судової статистики тощо.

2.2. Регіональне статистичне оцінювання адміністративного судочинства

Спільною проблемою всіх судових систем є визначення оптимальної кількості суддів у судах кожного типу, в кожному місці розташування суду для забезпечення справедливого та ефективного розгляду справ, що надходять до судів. Для визначення кількості суддів, потрібних для розгляду справ у конкретному суді, може бути застосовано різні наукові методи. Конкретні параметри подібних досліджень можуть певною мірою відрізнятися, але всі вони базуються на концепції, в основу якої покладено визначення коефіцієнтів навантаження [63].

Статтею 22 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [22] передбачено, що місцевий суд є судом першої інстанції і здійснює правосуддя у порядку, встановленому процесуальним законом.

Місцеві загальні суди розглядають цивільні, кримінальні, адміністративні справи, а також справи про адміністративні правопорушення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом.

Місцеві господарські суди розглядають справи, що виникають із господарських правовідносин, а також інші справи, віднесені законом до їх юрисдикції.

Місцеві адміністративні суди розглядають справи адміністративної юрисдикції (адміністративні справи).

Юрисдикція місцевих судів щодо окремих категорій справ, а також порядок їх розгляду визначаються законом [22].

З допомогою методу багатовимірної середньої проаналізовано навантаження на суддів першої та апеляційної інстанцій в регіональному розрізі та обчислені коефіцієнти локалізації та концентрації (табл. 2.5, 2.6, *додаток Б*).

Таблиця 2.5

**Кількість суддів, справ та середньомісячне навантаження на одного суддю
місцевого загального суду першої інстанції, 2021 рік**

Область	Кількість суддів	Надходження справ і матеріалів	Середньомісячне надходження справ і матеріалів на одного суддю	Коефіцієнт локалізації
Вінницька	176	1 641	0,85	0,99
Волинська	102	1 281	1,14	1,34
Дніпропетровська	374	3 456	0,84	0,98
Донецька	242	1 538	0,58	0,68
Житомирська	157	1 968	1,14	1,34
Закарпатська	99	917	0,84	0,99
Запорізька	242	1 756	0,66	0,77
Івано-Франківська	104	791	0,69	0,81
Київська	208	2 479	1,08	1,27
Кіровоградська	135	1 227	0,83	0,97
Луганська	124	1 560	1,14	1,34
Львівська	195	2 692	1,26	1,47
Миколаївська	151	1 282	0,77	0,90
Одеська	279	1 567	0,51	0,60
Полтавська	177	1 360	0,70	0,82
Рівненська	106	1 528	1,31	1,54
Сумська	125	966	0,70	0,82
Тернопільська	91	958	0,96	1,12
Харківська	313	2 564	0,74	0,87
Херсонська	142	881	0,56	0,66
Хмельницька	137	1 331	0,88	1,04
Черкаська	139	926	0,61	0,71
Чернівецька	78	797	0,93	1,09
Чернігівська	131	1 043	0,72	0,85
м. Київ	317	4 264	1,22	1,43
Усього	4 344	40 773	0,85	X

Джерело: розраховано автором за даними [62–64].

**Кількість суддів, справ та середньомісячне навантаження на одного суддю
апеляційного суду, 2021 рік**

Суди	Кількість суддів	Надходження справ і матеріалів	Середньомісячне надходження справ і матеріалів на одного суддю	Коефіцієнт локалізації
Вінницький	40	12 420	28,23	0,863
Волинський	25	7823	28,45	0,869
Дніпровський	60	23 549	35,68	1,090
Донецький	58	17 453	27,36	0,836
Житомирський	27	9947	33,49	1,023
Закарпатський	25	9701	35,28	1,078
Запорізький	40	15 041	34,18	1,045
Івано-Франківський	27	6330	21,31	0,651
Київський	145	77 300	48,46	1,481
Кропивницький	30	5964	18,07	0,552
Луганський	24	4570	17,31	0,529
Львівський	50	16 811	30,57	0,934
Миколаївський	38	14 069	33,66	1,029
Одеський	45	20 795	42,01	1,284
Полтавський	40	11 397	25,90	0,792
Рівненський	23	5582	22,06	0,674
Сумський	25	9630	35,02	1,070
Тернопільський	27	7551	25,42	0,777
Харківський	60	27 480	41,64	1,272
Херсонський	39	9015	21,01	0,642
Хмельницький	27	9745	32,81	1,003
Черкаський	33	9800	27,00	0,825
Чернівецький	22	6421	26,53	0,811
Чернігівський	34	8609	23,02	0,703
Усього	964	347 003	32,72	X

Джерело: розраховано автором за даними [62–64].

У середньому по Україні у 2021 році на одного суддю першої інстанції припадало 0,85 справи щомісяця, при цьому найбільше навантаження на суддів було у Рівненській (1,31), Львівській (1,26) областях та місті Києві (1,22), найменше – в Одеській (0,5) та Донецькій областях (0,58).

Коефіцієнт регіональної локалізації підтверджує наявність диспропорцій щодо кількості суддів та навантаження на них в окремих регіонах України. Так, у Рівненській області частка справ перевищує частку суддів в 1,54 раза, у Львівській – в 1,47 раза, у м. Києві – в 1,34 раза, у Волинській та Житомирській областях – в 1,34 раза, що свідчить про надмірне навантаження на суддів у цих регіонах. У регіонах країни, де коефіцієнти локалізації менші за одиницю, має місце певний надлишок кількості суддів першої інстанції. Коефіцієнт локалізації коливається навколо одиниці на Вінниччині (0,99), Дніпропетровщині (0,98), Закарпатті (0,99), Кіровоградщині (0,97), Хмельниччині (1,04) та у Чернівецькій області (1,07), що свідчить про відносну обґрунтованість наявної кількості суддів.

Розрахований коефіцієнт концентрації, що становить 11,37%, свідчить про певну нерівномірність розподілу по сукупності в цілому, оскільки його значення перевищує 10-відсоткову межу.

Надходження справ на одного суддю апеляційного суду у 2021 році коливалося від 17 справ у Луганському суді, до 48 справ у Київському апеляційному суді, у середньому по Україні воно складає майже 33 справи. Найбільше навантаження було на суддів Київського (48,5 справ), Одеського (42,0) та Харківського (41,6) апеляційних судів. Коефіцієнт локалізації підтверджує перевантаженість цих судів, оскільки становить 1,48 для Київського, 1,28 – для Одеського та 1,27 – для Харківського апеляційних судів.

Про відносну обґрунтованість наявної кількості суддів свідчать коефіцієнти локалізації в Дніпропетровському (1,09), Житомирському (1,02), Закарпатському (1,07), Запорізькому (1,04), Миколаївському (1,03), Сумському (0,07) та Хмельницькому (1,00) апеляційних судах. У решті регіонів України характерні диспропорції, зокрема коефіцієнт локалізації становить 0,55 в Кропивницькому та 0,53 Луганському апеляційних судах, що свідчить про значний надлишок суддів у цих судах.

Коефіцієнти локалізації судів першої та апеляційної інстанцій за регіонами України у 2021 році візуалізовано на рис. 2.6.

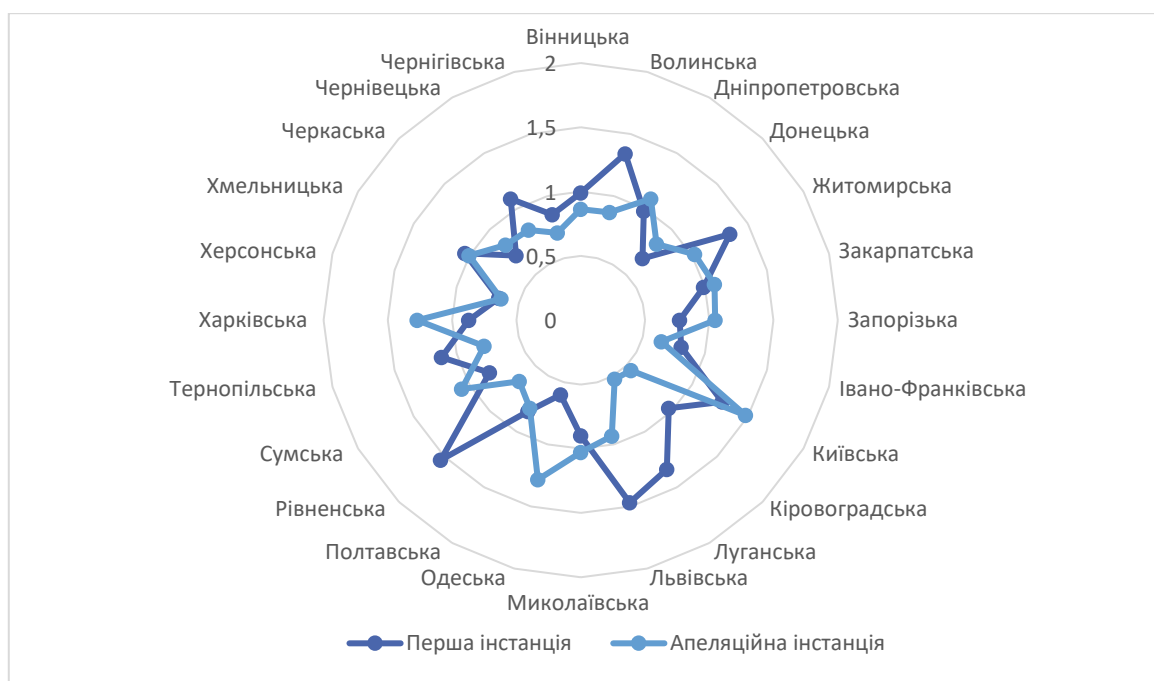

Рис. 2.6. Коефіцієнти локалізації судів першої та апеляційної інстанцій за регіонами України, 2021 рік

Джерело: розраховано автором за даними [62–64].

Регіональний розподіл розгляду апеляційних скарг апеляційними судами України у 2021 році подано на рис. 2.7 та у Додатку Б.

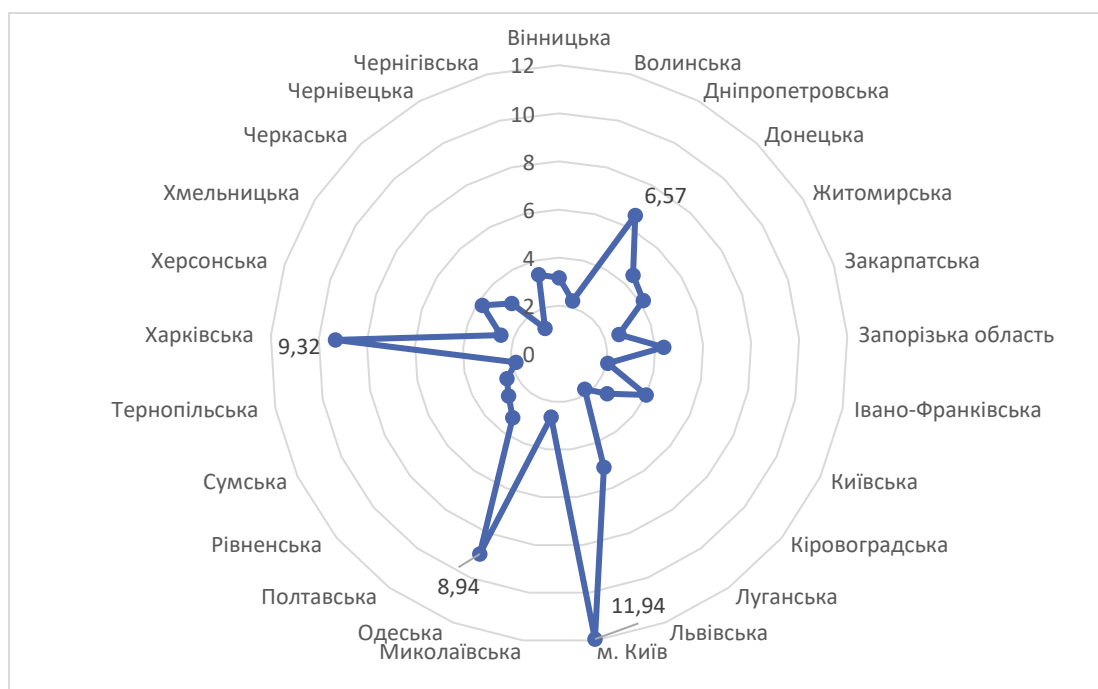

Рис. 2.7. Частка розглянутих апеляційних скарг в апеляційних судах за регіонами України, 2021 рік, %

Джерело: розраховано автором за даними [64].

У загальній кількості розглянутих апеляційних скарг найбільша частка припадає на м. Київ (майже 12%), Харківську (9,3%), Одеську (майже 9,0%) та Дніпропетровську (6,6%) області.

Провести об'єктивний статистичний аналіз адміністративного судочинства апеляційної інстанції за регіональною ознакою досить складно, оскільки в судовій практиці зберігається певна ієрархічна специфіка руху справ. Кількість апеляційних скарг залежить не лише від загальної чисельності населення регіону, розвитку його інфраструктури чи активності підприємницької діяльності тощо, а й від механізму руху судової справи від першої інстанції до апеляційної.

Так, у м. Києві є найбільшою частка переглянутих справ в апеляційних судах. Це пояснюється, зокрема, тим, що адміністративні справи з приводу оскарження нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, Національного банку України та інших суб'єктів владних повноважень, повноваження якого поширюються на всю територію України (крім випадків, визначених КАСУ), рішень Антимонопольного комітету України з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель та рішень у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання, адміністративні справи за позовом Антимонопольного комітету у сфері державної допомоги суб'єктам господарювання, адміністративні справи, відповідачем у яких є дипломатичне представництво чи консульська установа України, їхня посадова чи службова особа, а також адміністративні справи про оскарження актів, дій чи бездіяльності органу, що здійснює дисциплінарне провадження щодо прокурорів, та про анулювання реєстраційного свідоцтва політичної партії вирішуються виключно окружним адміністративним судом, територіальна юрисдикція якого поширюється на м. Київ [28].

Для оцінювання ефективності роботи судів першої та апеляційної інстанцій обчислено інтегральні індекси ефективності роботи судів. Запропонований інтегральний індекс ефективності (G_j) складається з чотирьох субіндексів та визначається за допомогою багатовимірної середньої:

$$G_j = \frac{1}{m} \sum_1^m Z_{ij}, \quad (2.1)$$

де Z_{ij} – стандартизовані значення i -ї ознаки j -го об'єкта;

m – кількість ознак.

Способи стандартизації показників ґрунтуються на порівнянні первинних значень (x_{ij}) з їхніми мінімальним ($x_{\min}$), максимальним ($x_{\max}$), середнім ($\bar{x}$), еталонним/модельним (x_0) показниками або здійснюються шляхом нормування, яке проводиться з використанням середньоквадратичного відхилення (σ) чи розмаху варіації ($x_{\max} - x_{\min}$) [63].

Для обчислення інтегрального індексу ефективності (Z_{ij}) виконано стандартизацію показників на основі модельних значень:

$$Z_{ij} = \frac{x_{ij}}{x_0}. \quad (2.2)$$

До показників ефективності віднесено такі:

➤ частка вирішених справ (ЧВС), обчислюється як відношення кількості вирішених справ до загальної кількості справ суду. Модельне значення становить 100% (формула 2.3);

➤ час розгляду справи (ЧС), визначається через порівняння кількості вирішених справ протягом певного періоду та кількості незавершених справ на кінець цього періоду. 365 днів необхідно поділити на кількість завершених справ, поділену на кількість незавершених справ на кінець періоду, щоб мати змогу виразити кількість у днях. Співвідношення вимірює, наскільки швидко судова система (суд) обробляє отримані справи, тобто скільки часу необхідно для вирішення певного типу справ. Цей показник надає уявлення щодо того, яким чином судова система керує потоком справ [96]. Модельне значення – 110 днів (формула 2.4);

➤ ефективність витрат (ЕВ), визначається як співвідношення касових видатків та кількості вирішених справ (тис. грн), модельне значення – 15,9 тис. грн (формула 2.5);

➤ продуктивність суду (П), відношення кількості вирішених справ до середньооблікової чисельності суддів (од.), модельне значення – 183 од./особу (формула 2.6).

$$\text{ЧВС} = \frac{\text{ВС}}{\text{ЗКС}}, \quad (2.3)$$

де ВС – кількість вирішених справ; ЗКС – загальна кількість справ;

$$\text{ЧС} = \frac{365}{\text{ВС/НВС}}, \quad (2.4)$$

де НВС – кількість незавершених справ;

$$\text{ЕВ} = \frac{\text{КВ}}{\text{ВС}}, \quad (2.5)$$

де КВ – касові видатки;

$$\text{П} = \frac{\text{ВС}}{\text{С}}, \quad (2.6)$$

де С – середньооблікова чисельність суддів.

За даними *Додатку Б* проведено рейтингове оцінювання ефективності роботи, відповідно, адміністративних судів першої інстанції (табл. 2.7) та судів апеляційної інстанції загальної юрисдикції (табл. 2.8).

Як свідчать результати інтегрального оцінювання ефективності роботи адміністративних судів першої інстанції, у 2021 році першу п'ятірку склали Житомирський, Рівненський, Київський, Волинський та Запорізький окружні адміністративні суди.

Варто зазначити, що Законом України від 13 грудня 2022 р. № 2825-IX «Про ліквідацію Окружного адміністративного суду міста Києва та утворення Київського міського окружного адміністративного суду», Окружний адміністративний суд міста Києва було ліквідовано, а нерозглянуті ним адміністративні справи, які були передані до Київського окружного адміністративного суду та розподілені між суддями до набрання чинності Законом України «Про внесення зміни до пункту 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про ліквідацію Окружного адміністративного

суду міста Києва та утворення Київського міського окружного адміністративного суду" щодо забезпечення розгляду адміністративних справ» [75].

Таблиця 2.7

**Рейтинг ефективності роботи адміністративних судів першої інстанції,
2021 рік**

Суди	Інтегральний індекс ефективності суду	Рейтинг суду
Окружний адміністративний суд міста Києва	1,687	1
Житомирський окружний адміністративний суд	1,422	2
Рівненський окружний адміністративний суд	1,170	3
Київський окружний адміністративний суд	1,160	4
Волинський окружний адміністративний суд	1,123	5
Запорізький окружний адміністративний суд	1,030	6
Миколаївський окружний адміністративний суд	0,970	7
Одеський окружний адміністративний суд	0,954	8
Хмельницький окружний адміністративний суд	0,917	9
Харківський окружний адміністративний суд	0,915	10
Сумський окружний адміністративний суд	0,913	11
Львівський окружний адміністративний суд	0,893	12
Кіровоградський окружний адміністративний суд	0,882	13
Дніпропетровський окружний адміністративний суд	0,854	14
Полтавський окружний адміністративний суд	0,845	15
Черкаський окружний адміністративний суд	0,839	16
Луганський окружний адміністративний суд	0,823	17
Івано-Франківський окружний адміністративний суд	0,822	18
Закарпатський окружний адміністративний суд	0,808	19
Тернопільський окружний адміністративний суд	0,808	20
Чернігівський окружний адміністративний суд	0,797	21
Вінницький окружний адміністративний суд	0,793	22
Херсонський окружний адміністративний суд	0,781	23
Чернівецький окружний адміністративний суд	0,773	24
Донецький окружний адміністративний суд	0,751	25

Джерело: розраховано автором за даними [60].

Рейтинг ефективності роботи судів апеляційної інстанції загальної юрисдикції, 2021 рік

Суди	Інтегральний індекс ефективності роботи суду	Рейтинг суду
Харківський апеляційний суд в апеляційному окрузі	1,346	1
Закарпатський апеляційний суд в апеляційному окрузі	1,246	2
Одеський апеляційний суд в апеляційному окрузі	1,236	3
Львівський апеляційний суд в апеляційному окрузі	1,033	4
Запорізький апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,970	5
Дніпровський апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,951	6
Сумський апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,925	7
Полтавський апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,897	8
Рівненський апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,894	9
Черкаський апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,888	10
Київський апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,868	11
Чернівецький апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,867	12
Житомирський апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,864	13
Волинський апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,840	14
Тернопільський апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,839	15
Хмельницький апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,830	16
Луганський апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,813	17
Миколаївський апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,809	18
Кропивницький апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,797	19
Херсонський апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,787	20
Івано-Франківський апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,784	21
Чернігівський апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,769	22
Донецький апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,750	23
Вінницький апеляційний суд в апеляційному окрузі	0,709	24

Джерело: розраховано автором за даними [62, 64].

Указом Президента України від 29.12.2017 р. № 455 «Про ліквідацію апеляційних адміністративних судів та утворення апеляційних адміністративних судів в апеляційних округах» [65] ліквідовані апеляційні адміністративні суди (далі – ААС) та утворено 8 нових апеляційних адміністративних судів в апеляційних округах:

Перший ААС в апеляційному окрузі, що включає Донецьку та Луганську області, з місцезнаходженням у містах Донецьку та Краматорську Донецької області; Другий ААС в апеляційному окрузі, що включає Полтавську, Сумську та Харківську області, з місцезнаходженням у місті Харкові; Третій ААС в апеляційному окрузі, що включає Дніпропетровську, Запорізьку та Кіровоградську області, з місцезнаходженням у місті Дніпрі; Четвертий ААС в апеляційному окрузі, що включає Автономну Республіку Крим і місто Севастополь, з місцезнаходженням у місті Севастополі; П'ятий ААС в апеляційному окрузі, що включає Миколаївську, Одеську та Херсонську області, з місцезнаходженням у місті Одесі; Шостий ААС в апеляційному окрузі, що включає Київську, Черкаську, Чернігівську області та місто Київ, з місцезнаходженням у місті Києві; Сьомий ААС в апеляційному окрузі, що включає Вінницьку, Житомирську, Хмельницьку та Чернівецьку області, з місцезнаходженням у місті Вінниці; Восьмий ААС в апеляційному окрузі, що включає Волинську, Закарпатську, Івано-Франківську, Львівську, Рівненську та Тернопільську області, з місцезнаходженням у місті Львові [65].

В Україні наразі діє сім апеляційних адміністративних судів, окрім четвертого (табл. 2.9) [66].

Таблиця 2.9

**Кількість суддів, справ адміністративного судочинства та
середньомісячне навантаження на одного суддю ААС, 2021 рік**

Апеляційний адміністративний суд в апеляційному окрузі	Кількість суддів	Кількість справ і матеріалів	Середньомісячне надходження справ і матеріалів на одного суддю
Перший (м. Краматорськ)	21	9 915	39,35
Другий (м. Харків)	36	16 151	37,39
Третій (м. Дніпро)	33	15 500	39,14
П'ятий (м. Одеса)	37	11 834	26,65
Шостий (м. Київ)	51	26 882	43,92
Сьомий (м. Вінниця)	28	9 846	31,97
Восьмий (м. Львів)	51	16 246	29,30
Усього	257	106 374	34,49

Джерело: розраховано автором за даними [61]

Показники ефективності роботи апеляційних адміністративних судів в апеляційних округах, 2021 рік

Апеляційний адміністративний суд	Частка вирішених справ, %	Абсолютне відхилення від модельного показника, %	Середньообліков а чисельність суддів, осіб	Продуктивність, од.	Відносне відхилення від модельного показника, %	Час розгляду справи, днів	Абсолютне відхилення від модельного показника	Відносне відхилення від модельного показника, %
Модельний показник	100	X	X	183	X	110	X	X
Перший (м. Краматорськ)	65	-35	10,2	307	87	153	+43	+39
Другий (м. Харків)	60	-40	26,5	269	1	212	+102	+93
Третій (м. Дніпро)	70	-30	28,0	329	31	152	+42	+38
П'ятий (м. Одеса)	81	-19	28,0	259	-1	118	+8	+7
Шостий (м. Київ)	69	-31	38,8	364	34	153	+43	+39
Сьомий (м. Вінниця)	74	-26	23,5	260	-8	145	+35	+32
Восьмий (м. Львів)	75	-25	39,0	239	-7	142	+32	+29

Джерело: розраховано автором за даними [61].

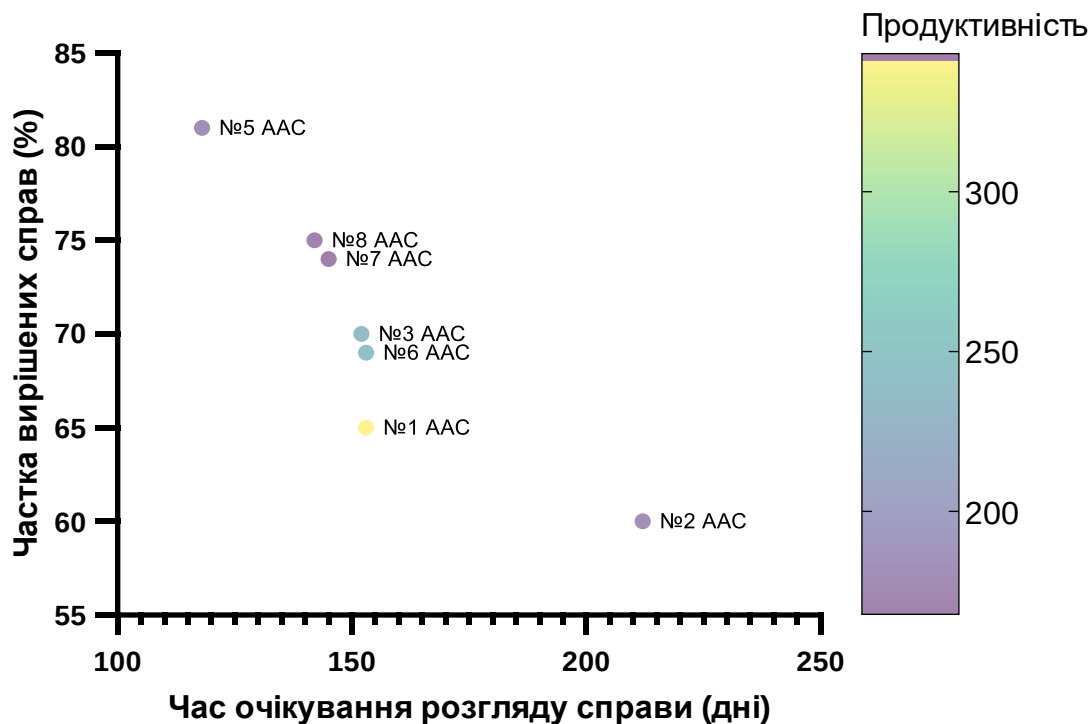

Рис. 2.8. Показники ефективності роботи ААС України, 2021 рік

Джерело: побудовано автором за даними [61].

Середньомісячне надходження справ на одного суддю апеляційного адміністративного суду у 2021 році становило 34,49 справ, найбільше припадало на Шостий (43,92), Перший (39,35) та Третій (39,14) апеляційні адміністративні суди. Обчислені показники ефективності роботи апеляційних адміністративних судів наведені в табл. 2.10 та графічно представлені на рис. 2.8.

Із рис. 2.8 випливає, що найбільша частка вирішених справ у 2021 році припадала на П'ятий апеляційний адміністративний суд з місцезнаходженням у м. Одеса (81%), розгляд яких також тривав найменше. Найменша частка вирішених справ була в Другому апеляційному адміністративному суді з місцезнаходженням у м. Харків (60%), де тривалість розгляду справ також була найдовшою. У чотирьох із семи апеляційних адміністративних судах України у 2021 році продуктивність була вищою, ніж модельний показник (183 одиниці). Найвища продуктивність суду була в Першому апеляційному адміністративному суді з місцезнаходженням у м. Краматорськ (343 одиниці), найнижча

– у Сьомому апеляційному адміністративному суді з місцезнаходженням у м. Вінниця (168 одиниць).

До показників ефективності належить також час очікування розгляду справи, модельне значення якого становить 110 днів. Найбільший час очікування розгляду справи зафіксовано в Другому апеляційному адміністративному суді – 212 днів, що відхиляється від норми на 93%. Практично в межах норми цей показник був у П'ятому апеляційному адміністративному суді – 118 днів.

Запропоноване автором інтегральне оцінювання ефективності роботи суду на основі показників ефективності є дієвим алгоритмом для порівняльного оцінювання роботи судів як у регіональному розрізі (на прикладі роботи суду за регіонами України), так і в динаміці, тобто при вивченні закономірностей зміни ефективності роботи суду в часі.

2.3. Статистичний огляд судових справ щодо демпінгового імпорту та аналіз стану зовнішньої торгівлі України в передвоєнний період та в умовах воєнного стану

Аналіз показників роботи судів, який здійснюється уповноваженими органами системи правосуддя, є недостатньо корисним з погляду прийняття державних рішень, у зв'язку з тим, що існуюча система судової статистики переважно спрямована на відображення поточного стану справ у судах, аніж на дослідження причин, які зумовили цей стан. Безперечно, ця робота є важливою для розробки стратегічного бачення розвитку правосуддя, однак оскільки відповідна аналітична інформація не розкриває фактори, які вплинули на відповідні показники, вона не дозволяє виробити конкретні кроки для досягнення бажаних результатів [67].

Система статистики здійснення судочинства у сфері публічно-правових відносин наразі не дозволяє виокремити інформацію за видами справ чи нормативно-правових актів. Існуюча форма статистичної звітності за категоріями справ не дає можливості

оцінити реальний рівень дієвості тих чи інших норм права в Україні чи на її окремій території, а у випадку здійснення адміністративного судочинства – оцінити правозастосовну діяльність органів державної влади. У контексті окресленої проблеми використання статистики про стан здійснення адміністративного судочинства має стати дієвим механізмом отримання інформації про стан оскарження та визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади при застосуванні норм права у відповідних правовідносинах.

На прикладі дослідження статистики розгляду адміністративними судами спорів щодо оскарження рішень, дії та бездіяльності МКМТ та Міністерства економіки (далі – Мінекономіки) при виконанні завдань щодо реалізації політики захисту національного товаровиробника на внутрішньому ринку проведено оцінку ефективності проведеної роботи та прийнятих управлінських рішень.

З огляду на Положення про Міністерство економіки, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 459 (із змінами), одним із основних його завдань є, зокрема, забезпечення формування та реалізації єдиної зовнішньоекономічної політики, політики інтеграції національної економіки у світову економіку, співробітництва зі Світовою організацією торгівлі, захисту національного виробника на внутрішньому та зовнішніх ринках [68]. Мінекономіки відповідно до цих покладених на нього завдань:

- проводить моніторинг застосування органами іноземних держав, митними союзами або економічними угрупованнями антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних захисних заходів до товарів походженням з України, вживає заходів з метою захисту інтересів суб'єктів господарювання України в антидемпінгових, антисубсидійних та спеціальних захисних розслідуваннях, що проводяться іноземними державами щодо української продукції;

- проводить в установленому порядку розслідування з метою встановлення фактів дискримінаційних та/або недружніх дій з боку інших держав, митних союзів чи

економічних угруповань щодо законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України;

– проводить в установленому порядку антидемпінгові, антисубсидійні та спеціальні розслідування [68].

Відповідно до статті 31 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», під недобросовісною конкуренцією при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності розуміється: здійснення демпінгового імпорту, до якого застосовуються антидемпінгові заходи; здійснення субсидованого імпорту, до якого застосовуються компенсаційні заходи; здійснення інших дій, що законами України визнаються недобросовісною конкуренцією [69].

З огляду на положення законів України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» та «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» [70; 71; 72], з метою встановлення наявності фактів демпінгу і шкоди, в умовах значного зростання імпорту в Україну, а також наявності, величини та впливу субсидій проводяться розслідування, за результатами яких Мінекономіки формуються звіти та вносяться пропозиції МКМТ, котра на своїх засіданнях приймає рішення про застосування відповідних заходів.

На офіційному сайті Мінекономіки, у розділі «Торговельний захист», розміщено інформацію про діючі обмежувальні заходи щодо імпорту товарів в Україну (антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні) [73]. Із оприлюдненої інформації випливає, що із запроваджених у період з 2002 року (з продовженням дії заходів) по 2023 рік діяв 41 обмежувальний (антидемпінговий та спеціальний) захід у вигляді встановлення квот, антидемпінгового та спеціального мита. З огляду на аналіз даних Єдиного державного реєстру судових рішень мають місце 27 випадків оскарження таких заходів у порядку адміністративного судочинства. При цьому зберігається мінімальний показник визнаних незаконними та скасованих судом рішень МКМТ про застосування

відповідних заходів, що підтверджує ефективність роботи Мінекономіки та МКМТ, пов'язаної із застосуванням положень вищезазначених законів.

Зважаючи на сказане, необхідно охарактеризувати ефективність прийняття управлінських рішень при застосуванні обмежувальних заходів шляхом дослідження статистики оскарження рішень МКМТ з урахуванням динаміки обсягів зовнішньої торгівлі України.

Навмисний демпінг виникає, коли компанія, що займає монопольну позицію на ринку, штучно знижує ціну на свою продукцію. Класичне визначення демпінгу у міжнародній торгівлі наведено у статті IV «Антидемпінгове та компенсаційне мито» Генеральної угоди з тарифів та торгівлі: демпінг – це експорт товару з однієї країни до іншої за цінами, які є нижчими від нормальної вартості. Нормальною вартістю, як правило, вважається ціна на подібний товар на внутрішньому ринку країни-експортера [74]. Отже, антидемпінговими заходами вважається протидія штучному зниженню цін на товари (роботи, послуги) на зовнішніх ринках для їх завоювання й усунення конкурентів.

Антидемпінгове мито встановлюється у разі ввезення на митну територію України (імпорту) товару, який є об'єктом застосування антидемпінгових заходів (попередніх або остаточних). Спеціальне мито запроваджується за результатами встановлення фактів зростання імпорту, що заподіює значну шкоду або загрожує заподіянням значної шкоди національному товаровиробнику подібного або безпосередньо конкуруючого товару. Компенсаційне мито встановлюється у разі ввезення на митну територію товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.

Станом на кінець 2023 року у провадженні судів України перебувало більше 1000 судових справ, у яких Мінекономіки є учасником як позивач, відповідач чи третя особа. Статистика судових справ Мінекономіки з найбільш актуальних питань наведена в табл. 2.11.

Судові справи, де стороною є Міністерство економіки України за період 2018–2023 рр.

Справи Мінекономіки* України	Типологія справ	Відкрито провадження, од.						У загальному до підсумку, %					
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Справи щодо оскаржень рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі	Справи у сфері соціально-економічної політики	8	2	10	9	4	2	18,6	7,4	14,5	10,8	16,0	5,4
Справи щодо оскаржень рішень про відмову у видачі висновку щодо продовження граничних строків розрахунків за окремими операціями з експорту та імпорту товарів		5	4	6	6	3	11	11,6	14,8	8,7	7,3	12,0	29,7
Спори, що виникли з корпоративних правовідносин та при виконанні управлінських функцій		6	3	12	29	9	6	14,0	11,2	17,4	34,9	36,0	16,3
Трудові спори з керівниками державних підприємств		6	7	8	13	2	8	14,0	25,9	11,6	15,7	8,0	21,6
Спори щодо оскарження рішень про акредитацію організації колективного управління у сфері інтелектуальної власності		16	11	8	7	1	—	37,2	40,7	11,6	8,4	4,0	—
Спори у сфері аграрної політики			—	7	5	—	—	0,0	0,0	10,1	6,0	0,0	—
Трудові спори з працівниками апарату Мінекономіки	Справи публічно-фінансового характеру	2	—	18	14	6	10	4,6	0,0	26,1	16,9	24,0	27,0
Загалом		43	27	69	83	25	37	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: сформовано автором.

*Постановами Кабінету Міністрів України від 02.09.2019 р. № 829 Міністерство економічного розвитку і торгівлі перейменовано на Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, а від 21.05.2021 р. № 504 останнє перейменовано на Міністерство економіки.

Відповідно до запропонованої у дисертації типологізації справ (див. п. 2.1), більшість справ Мінекономіки належать до групи «Справи у сфері соціально-економічної політики», а саме:

- справи щодо оскаржень рішень МКМТ;
- справи щодо оскаржень рішень про відмову у видачі висновку щодо продовження граничних строків розрахунків за окремими операціями з експорту та імпорту товарів;
- спори, що виникли з корпоративних правовідносин та при виконанні управлінських функцій;
- трудові спори з керівниками державних підприємств;

До справ, що мають публічно-фінансовий характер, належать трудові спори з працівниками апарату Мінекономіки. Справи щодо оскаржень рішень МКМТ пов'язані зі справами демпінгового імпорту та справами зовнішньоекономічного характеру. Як і будь-які заходи регуляторного характеру, такі інструменти нетарифного регулювання, як застосування антидемпінгових, спеціальних та компенсаційних заходів можуть бути оскаржені до адміністративного суду, який розглядає спори у сфері публічно-правових відносин. З урахуванням низки постанов Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду право на оскарження заходів, застосованих Міжвідомчою комісією з міжнародної торгівлі, мають особи, чиї права чи інтереси порушуються оскаржуваним рішенням, тобто особами, якими сплачується відповідне мито при імпорті товарів в Україну.

В окремих випадках рішення МКМТ та дії Мінекономіки оскаржуються заявниками у процесі антидемпінгового розслідування – національними товаровиробниками, які незадоволені рівнем отриманого захисту чи у випадках порушення процедури перегляду застосованих заходів.

Варто зазначити, що судова статистика не містить жодного показника щодо оскарження рішень МКМТ та дій Мінекономіки, пов'язаних із відмовами у порушенні розслідування, що свідчить про ефективність роботи зазначених органів влади на цій

стадії. Крім того, існують випадки оскарження рішень Комісії про скасування свого раніше прийнятого рішення про застосування антидемпінгових чи спеціальних заходів.

Загалом рішення МКМТ можна згрупувати у дві категорії:

1) рішення, які підлягають оскарженню, тобто такі, що породжують наслідки для заінтересованих сторін (про застосування заходів, про скасування застосованих заходів, припинення розслідування без застосування заходів, про продовження дії заходів, про встановлення фактів дискримінаційних та недружніх дій і застосування адекватних заходів у відповідь, закінчення або продовження дії заходів у зв'язку із закінченням строку їх застосування);

2) процедурні рішення, які не є юридично значимими (про порушення та проведення розслідування чи перегляду, про продовження строку проведення розслідування чи перегляду, про внесення змін до рішення МКМТ).

Результати аналізу статистичних показників рішень, прийнятих МКМТ, та розгляду адміністративними судами спорів у сфері захисту національних товаровиробників від недобросовісної конкуренції наведено на рис. 2.9.

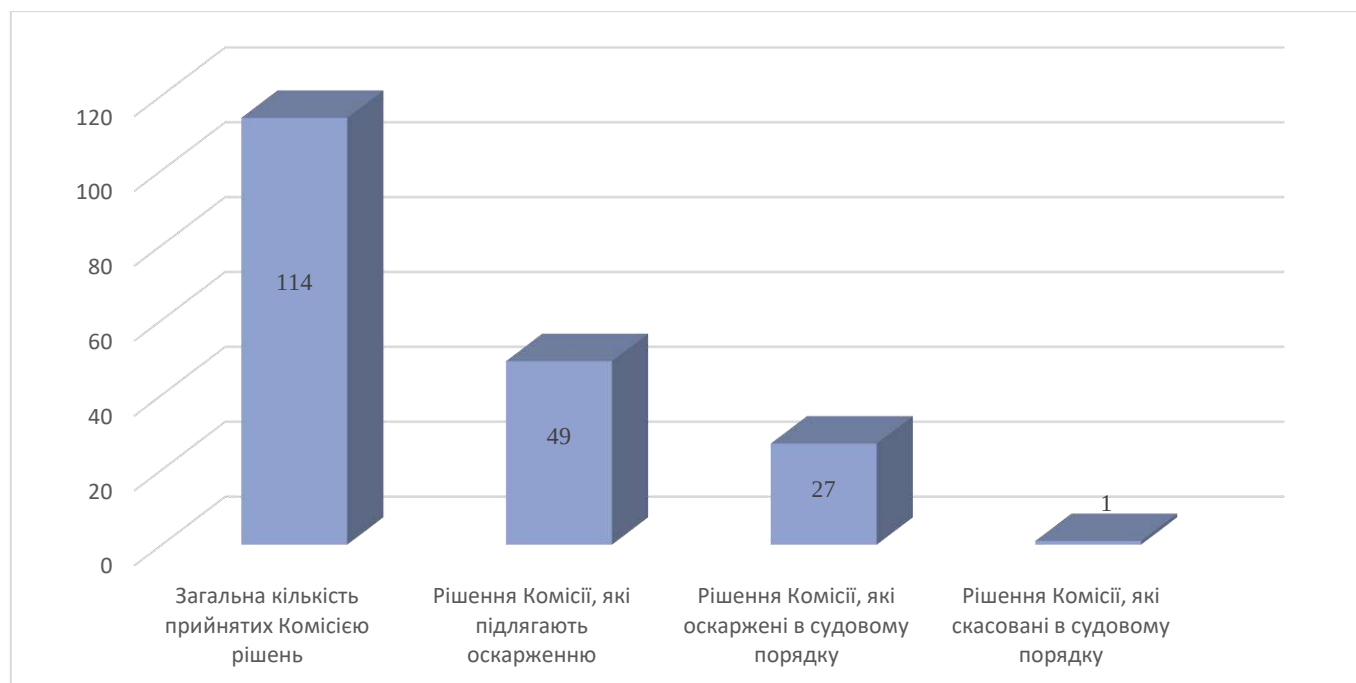

Рис. 2.9. Стан оскарження рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, 2019–2023 рр.

Джерело: сформовано автором

Наведені показники свідчать про досить значну кількість оскаржень рішень МКМТ – 27 або 23,7% від загальної кількості прийнятих рішень (114 рішень) і 55,1% від кількості рішень, які підлягають оскарженню (49 рішень). Співвідношення кількості скасованих адміністративними судами рішень та кількості прийнятих рішень є своєрідним орієнтиром та об'єктивною оцінкою якості проведеної Мінекономіки та МКМТ роботи. Так, мінімальний показник скасованих у судовому порядку рішень (1 рішення) свідчить про високу ефективність роботи МКМТ та про прийняття рішень на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [89].

За досліджуваний період найбільшу кількість справ зафіксовано у 2020 році – 10 та у 2021 році – 9 справ. У 2020 році з десяти позовних справ у половині (50%) було відмовлено у задоволенні позову повністю; у 2021 році з дев'яти позовних заяв третину (33,3%) було задоволено, розгляд трьох справ триває. Щодо наступних років, то у 2022 році відкрито лише чотири провадження, а в 2023 році – взагалі лише два, розгляд яких продовжується (*Додаток Д*). Незначна кількість судових справ, пов'язаних з міжнародною торгівлею, у 2022–2023 рр. обумовлена військовим станом в Україні, в рамках якого було запроваджено мораторій на деякі перевірки в частині експортно-імпортних операцій.

Для прийняття ефективних управлінських рішень, зокрема при реалізації політики щодо захисту національного товаровиробника від недобросовісної конкуренції, необхідним є аналіз та врахування статистичної інформації про розгляд судами справ у подібних правовідносинах, оскільки така інформація відображає реальну картину стану законності та правозастосування суб'єктами владних повноважень. Водночас для повного та змістовного аналізу цих даних судової статистики необхідно виявити зв'язок публічно-правових відносин з іншими процесами суспільного життя, що допоможе визначити всю сукупність факторів, які впливають на об'єкт дослідження.

Статистика розгляду справ адміністративними судами про оскарження рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі має враховувати такі фактори:

- стан зовнішньоекономічної діяльності;
- запровадження Урядом заходів щодо ввезення необхідних для життєзабезпечення та оборони країни товарів;
- аналіз динаміки обсягів зовнішньої торгівлі;
- індекси фізичного обсягу та цін експортно-імпортних операцій.

Так, введення Указом Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022 воєнного стану вимагало вжиття з боку держави низки заходів для забезпечення ввезення найнеобхідніших для життєзабезпечення та оборони країни товарів. У зв'язку з цим державою було реалізовані такі дії щодо регулювання імпорту товарів:

1. Спрощення порядку ввезення гуманітарної допомоги від країн-донорів. Товари визнаються гуманітарною допомогою за декларативним принципом, їх пропуск здійснюється за місцем перетину митного кордону України на підставі декларації, заповненої особою, що перевозить товар, та без застосування заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, зокрема ліцензування та квотування. Для ввезення товарів гуманітарної допомоги на період воєнного стану не застосовуються стандартні порядки митного оформлення вантажів гуманітарної допомоги, що діяли до початку війни. При пропуску деяких товарів подвійного призначення, що ввозяться як гуманітарна допомога, введено вимогу про надання гарантійного листа кінцевого користувача (орган військового управління, правоохоронний орган, інше військове формування тощо) [77–79].

2. Тимчасове звільнення від оподаткування ввізним митом та податком на додану вартість товарів та транспортних засобів. Транспортні засоби, що ввозяться фізичними особами, також звільняються від сплати акцизного податку. Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 р., імпортери можуть обирати, який спосіб митного оформлення застосовувати – новий (спрощений) чи стандартний (митний контроль і митне оформлення товарів здійснюються у повному обсязі, а оподаткування ввезених товарів здійснюється на загальних підставах) [80–82].

3. Спрощення процедури звільнення від оподаткування податком на додану вартість лікарських засобів, медичних виробів та допоміжних засобів до них. Наразі не потрібно отримувати довідку від Міністерства охорони здоров'я чи особи, уповноваженої на здійснення закупівель у сфері охорони здоров'я. Також розширено перелік лікарських засобів, що закуповують для виконання програм та здійснення централізованих заходів з охорони здоров'я [83; 84].

Основними змінами, що стосуються експортних поставок, є такі:

1. Доповнення переліку товарів, експорт яких у будь-яких кількостях підлягає ліцензуванню, м'ясом та яйцями курячими, а також таким стратегічним товаром для України, як пшениця і суміш пшениці та жита (меслин). Також підлягали ліцензуванню при експорті кукурудза та олія соняшникова, однак у подальшому вони були виключені з переліку.

2. Зменшення до нуля квот на деякі товари, експорт яких в межах раніше діючих обсягів квот дозволявся за умови отримання ліцензій, – худоба, м'ясо, жито, овес, гречка, просо, цукор, сіль. Фактично держава заборонила експорт зазначених товарів. У рамках другого раунду змін відмінили квоту і на добрива, проте в подальшому було встановлено квоту на деякі азотні добрива [85].

3. Спрощено та зроблено швидшим процес ліцензування експорту товарів, перелік яких міститься в додатку 5 до постанови Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1424 [86]. Для отримання ліцензії на експорт необхідно подати в Мінекономіки значно менший перелік документів, а саме заявку на отримання ліцензії за затвердженою формою, лист-звернення щодо оформлення ліцензії та копію зовнішньоекономічного договору або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість нього [87].

Через військову агресію та повномасштабне вторгнення в Україну РФ, значно скоротились обсяги зовнішньої торгівлі України. Руйнування ланцюгів постачання, виробничих, логістичних та складських потужностей, підвищення виробничих витрат,

подорожчання енергоносіїв тощо вплинуло на скорочення експортно-імпортних поставок. Деякі імпортери скоротили поставки або взагалі пішли з українського ринку.

В аналізі динаміки обсягів зовнішньої торгівлі зазвичай використовують індекси вартості (pq), фізичного обсягу (q), цін (p) або середніх цін ($\bar{p}$) нарізно по експорту й імпорту. Для оцінювання змін експорту (імпорту) у порівнянних цінах використовують індекс фізичного обсягу Ласпейреса (2.7), а для оцінювання динаміки цін – індекс Пааше (2.8).

$$I_q = \frac{\sum p_0 q_1}{\sum p_0 q_0} \quad (2.7)$$

$$I_p = \frac{\sum p_1 q_1}{\sum p_0 q_1} \quad (2.8)$$

У 2021 році відбулося зростання цін на експортну продукцію України на 43,6% порівняно з попереднім роком, що вважається позитивною динамікою для зовнішньої торгівлі України та зростання експортного виторгу. Однак у 2022 році спостерігалось падіння експортних цін на 30,4%. Відповідно, ціни на імпорт зросли майже на 8,2% проти 2021 року та на 35,4% – проти 2020 року.

Обсяги експортно-імпортних поставок у 2022 році скоротилися, про що свідчить динаміка відповідних індексів. Так, порівняно з 2021 роком на 74,3% зменшився індекс фізичного обсягу експорту України. Індекс фізичного обсягу імпорту до України скоротився на 47,0% порівняно з попереднім роком [88].

Умови торгівлі залежать від попиту, кон'юнктури ринку і коливань світових цін на окремі види товарів. Співвідношення індексів середніх цін експорту й імпорту характеризує динаміку умов торгівлі (2.9). Значення індексу умов торгівлі при $I_t > 1$ свідчить про зростання купівельної спроможності одиниці експорту і навпаки.

$$I_t = \frac{I_{\bar{p}_E}}{I_{\bar{p}_I}} \quad (2.9)$$

де $I_{\bar{p}_E}$, $I_{\bar{p}_I}$ – індекси середніх цін експорту й імпорту, відповідно.

Індекс умов торгівлі характеризує тенденцію взаємного руху експортно-імпортних цін країни та її місця у світовій торгівлі. Паралельно з індексом умов торгівлі (ціновим) застосовують кількісний індекс бруutto-умов торгівлі (2.10).

$$I_t = \frac{I_{q_E}}{I_{q_I}} \quad (2.10)$$

де I_{q_E} , I_{q_I} – індекси фізичного обсягу експорту й імпорту, відповідно.

У ході дослідження розраховані індекси умов торгівлі, табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Індекси фізичного обсягу, середніх цін та умов торгівлі у зовнішній торгівлі України за період 2013–2022 рр.

(%)

Роки	Індекс фізичного обсягу, I_q		Індекс цін, I_p		Індекс умов торгівлі, I_t	
	експорт	імпорт	експорт	імпорт	кількісний	ціновий
2013	92,2	89,6	101,0	101,3	102,9	99,8
2014	92,1	74,4	94,8	98,3	123,8	96,4
2015	86,0	76,7	82,3	89,3	112,1	91,6
2016	99,1	108,6	96,2	96,4	91,3	99,8
2017	102,7	110,9	115,9	114,0	92,6	101,7
2018	97,9	102,6	111,8	112,3	95,5	99,5
2019	105,7	106,1	100,1	100,2	99,6	99,9
2020	94,0	89,4	104,6	99,6	105,2	105,0
2021	93,4	107,6	148,2	124,6	86,8	119,0
2022	59,9	55,3	108,2	137,3	108,4	78,9

Джерело: розраховано автором за даними [88].

Розрахований індекс умов торгівлі (ціновий) за період 2013–2022 рр. характеризує загалом негативну динаміку умов зовнішньої торгівлі для України. У 2020–2021 рр. індекс умов торгівлі значно зріс, що характеризується позитивною динамікою випередження зростання експортних цін порівняно з цінами імпорту й отримання додаткового експортного виторгу для України.

У 2022 році ціновий індекс умов торгівлі різко скоротився, що свідчить про значне погіршення умов зовнішньої торгівлі України, при цьому зростання кількісного індексу

умов торгівлі пояснюється скороченням обсягів імпортованих товарів [89]. За даними Держстату, у 2022 році експорт товарів становив 44 135,6 млн дол. США, а імпорт – 55 295,7 млн дол. США. Негативне сальдо склало 11 160,1 млн дол. [88].

Через активні бойові дії під окупацією РФ залишаються території, що формували понад 20% ВВП України. Відповідно, зниження поточного виробництва суттєво скорочує експортний потенціал держави. Повномасштабна війна росії проти України призвела до низки глибоких криз, у тому числі фінансово-економічної, і все це матиме далекосяжні наслідки для України [90]. Отже, проведене дослідження свідчить про різке погіршення стану зовнішньої торгівлі України в умовах війни, в тому числі скорочення експортного виторгу та зростання цін на продукцію імпорту.

Захист українських товаровиробників від недобросовісного та зростаючого імпорту – це головне завдання Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі. Однак в умовах воєнного стану виконання завдань Мінекономіки щодо захисту національного товаровиробника, а також застосування обмежувальних заходів МКМТ значною мірою є обмеженими через послаблення вимог до здійснення експортно-імпортних операцій України.

Торговельні обмеження, що протидіють демпінгу, особливо масованому, без сумніву є корисними оскільки вони захищають вітчизняних виробників від недобросовісної і несумлінної іноземної конкуренції. Внутрішні виробники, як правило, підтримують захисні заходи, спрямовані проти демпінгу масованого чи субсидованого імпорту. Водночас споживачі на початковому етапі запровадження обмежувальних заходів зазнають шкоди через те, що втрачають можливість одержувати товари за низькою ціною. Проте кінцевий ефект від введення антидемпінгових, спеціальних і компенсаційних мит полягає в тому, щоб запобігти витісненню національного товаровиробника з внутрішнього ринку, його монополізації та в подальшому – диктату цін іноземними виробниками та імпортерами.

Звичайно, як і будь-які заходи регуляторного характеру, такі інструменти нетарифного регулювання, як застосування антидемпінгових, спеціальних та

компенсаційних заходів можуть бути оскаржені до адміністративного суду, який розглядає спори у сфері публічно-правових відносин. В умовах війни такий інструмент захисту національного товаровиробника як застосування обмежувальних заходів застосовується вкрай неактивно. З початком війни Мінекономіки було прийнято рішення про призупинення перебігу всіх встановлених строків, які будуть поновлені після повноцінного відновлення роботи.

З інформації, наведеної на офіційному сайті Мінекономіки в розділі «Торговельний захист», випливає, що з лютого 2022 року не проведено жодного розслідування та не застосовано жодних остаточних заходів [73]. Така ситуація пов'язана з:

- введенням ембарго на товари, що ввозились з РФ та РБ (країни, які найчастіше вдавалися до недобросовісної конкуренції);
- скороченням об'ємів імпорту товарів в Україну (у зв'язку з ризиками імпортерів втрати товару, погіршенням логістики, зменшенням попиту);
- частковою чи повною втратою національними товаровиробниками виробничих потужностей та погіршенням їх фінансово-економічних показників.

На прикладі використання адміністративних даних судової статистики органами державної влади у сфері зовнішньоекономічної діяльності показано, що статистична інформація, зокрема про здійснення адміністративного судочинства, має використовуватись органами державного влади, які виконують владно-розпорядчі функції при прийнятті управлінських рішень. З огляду на зазначене, доцільним є запровадження окремих статистичних показників за певними видами справ чи застосування законодавчого акту, оскільки такі показники характеризують кількісну сторону фактів та явищ, пов'язаних із здійсненням судочинства у сфері публічно-правових відносин, а також є необхідною умовою для прийняття виважених, обґрунтованих управлінських рішень, що гарантуватиме забезпечення охорони прав, свобод та інтересів громадян і юридичних осіб, зміцнення законності, запобігання порушенням з боку суб'єктів владних повноважень [89].

Висновки до розділу 2

За результатами дослідження, викладеними в другому розділі, сформовано такі висновки:

1. Проведений кластерний аналіз руху судових справ від першої до апеляційної інстанцій показав, що справи у сфері публічно-правових відносин можна типологізувати таким чином: справи соціально-економічного характеру; справи у сфері державної та фінансової політики; справи політичного змісту.

Запропонована типологізація справ характеризує внутрішню структуру руху справ від першої до апеляційної інстанцій і може бути використана, як узагальнююча класифікація в адміністративній звітності судової статистики.

2. Оцінка регіонального навантаження на суддів першої та апеляційної інстанцій із використанням запропонованих коефіцієнтів локалізації та концентрації показали суттєві диспропорції та нерівномірність розподілу кількості суддів із урахуванням кількості справ, що припадають на них в регіональному розрізі.

Запропоноване інтегральне оцінювання ефективності роботи суду на основі показників ефективності може бути використано для порівняльного оцінювання роботи судів як в регіональному аналізі – на прикладі роботи суду за регіонами України, так і в динаміці – вивчення закономірностей ефективності роботи суду в часі.

3. Оцінка виконання Мінекономіки та Міжвідомчою комісією з міжнародної торгівлі завдань по реалізації політики захисту національного товаровиробника на внутрішньому ринку показала достатню ефективність проведеної роботи та прийнятих рішень у сфері протидії демпінговому імпорту. Статистика показників кількості рішень Комісії, результатів їх оскарження та стан розгляду адміністративними судами спорів у сфері захисту національних товаровиробників від недобросовісної конкуренції свідчить про прийняття цих рішень, в основному, на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачений Конституцією та законами України.

Через військову агресію російської федерації та повномасштабне вторгнення в Україну значно скоротились обсяги зовнішньої торгівлі нашої країни, що призвело до різкого зменшення робіт Мінекономіки та МКМТ за цим напрямом.

Основні результати дослідження, викладені у розділі 2, опубліковано автором у наукових працях [59; 89; 91].

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ СТАТИСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ

3.1. Удосконалення статистичного оцінювання ефективності системи судочинства

Судові органи в ході своєї процесуальної діяльності генерують великі масштаби кількісної інформації. Первинна обробка такої інформації, що полягає у збиранні, узагальненні та відстеженні динаміки показників, дозволяє отримати загальну інформацію про функціонування судової системи. Водночас потенціал застосування державою цієї інформації набагато більший, оскільки вона може і повинна використовуватися в цілях реформування судової системи, підвищення ефективності роботи судів, запобігання і протидії злочинності, виявлення проблем, які негативно впливають на правозастосовчу діяльність державних органів. Наразі існуючий механізм опрацювання судової статистики більше спрямований на відображення поточного стану справ у судах, ніж на дослідження причин, які цей стан зумовили [92].

Одним із основних завдань Закону України «Про офіційну статистику» є вдосконалення національної статистичної системи, її адаптація до міжнародних та європейських рекомендацій і передових практик, приведення до рівня відповідності європейським стандартам, які визначені, зокрема, Кодексом практики європейської статистики [19].

Кодекс практики європейської статистики є наріжним каменем спільних рамок якості ЄСС. Це – саморегульований інструмент, в основі якого лежать 16 принципів, що охоплюють інституційне середовище, статистичні процеси та статистичні результати. Набір показників кращих практик та стандартів для кожного з принципів є підґрунтям настанов та рекомендацій для перегляду застосування Кодексу, підвищуючи прозорість ЄСС [93].

Серед принципів, визначених Кодексом, що застосовуються до розробки, виробництва та поширення даних європейської статистики, можна виділити такі критерії якості:

- неупередженість та об'єктивність (органи статистики розробляють та поширюють статистику, зберігаючи професійну незалежність та в об'єктивний, професійний і прозорий спосіб, згідно з яким до всіх користувачів застосовують однаковий підхід);
- релевантність (статистика відповідає потребам користувачів);
- своєчасність і пунктуальність
- узгодженість та порівнюваність (статистика є узгодженою внутрішньо та за періодами часу, а також порівнюваною за регіонами та країнами; є можливість об'єднувати та одночасно використовувати пов'язані між собою дані з різних джерел);
- доступність та ясність (статистичні дані представляють у чіткій та зрозумілій формі, випускають у прийнятний та зручний спосіб, роблять їх доступними та досяжними на засадах неупередженості та за наявності супровідних метаданих і настанов) [93].

Відповідність даних судової статистики основним критеріям якості статистичної продукції є основною передумовою проведення об'єктивного статистичного дослідження належного рівня та організації цієї статистики.

В Європейському Союзі для оцінки систем правосуддя використовуються спеціальні інструменти, одним з яких є EU Justice Scoreboard – щорічний огляд систем правосуддя 27 країн-членів [94].

Експерти Центру політико-правових реформ за підтримки Європейського Союзу, Міжнародного Фонду «Відродження», Регіонального громадського благодійного фонду «Право і Демократія» у 2022 році оцінили стан української системи правосуддя за 2020 р. за методикою EU Justice Scoreboard [95].

В Україні у 2020 році на розгляд до судів першої інстанції у розрахунку на 100 жителів надійшло 2,6 некримінальної справи, з яких майже половина (1,27 справи) – це

цивільні та господарські справи, в яких є спір між сторонами, а 23% (0,61 справи) – це адміністративні справи. Медіанне значення цього показника для країн ЄС у 2020 році становило 6,8 справи. Тобто рівень надходження цих справ в Україні у співвідношенні до кількості населення порівняно невисокий. Лише за надходженням адміністративних справ Україна входить в трійку лідерів, табл. 3.1.

Таблиця 3.1

**Показники ефективності системи правосуддя України
за методикою EU Justice Scoreboard, 2020 р.**

№ з/п	Показник	Значення показника	Місце України порівняно з країнами ЄС
Зміни в завантаженості судової системи (перша інстанція, на 100 жителів)			
1	Кількість цивільних, господарських, адміністративних та інших справ, які надійшли до суду	2,6	23
2	Кількість цивільних та господарських справ, в яких є спір між сторонами, які надійшли до суду	1,27	22
3	Кількість адміністративних справ, які надійшли до суду	0,61	3
Загальні дані про ефективність (днів)			
4	Орієнтовний час, необхідний для вирішення цивільних, господарських, адміністративних та інших справ (перша інстанція)	138	15
5	Орієнтовний час, необхідний для вирішення цивільних та господарських справ, в яких є спір між сторонами у першій інстанції	170	10
6	Орієнтовний час, необхідний для вирішення цивільних та господарських справ, в яких є спір між сторонами, у всіх інстанціях (перша, апеляційна, касаційна інстанції)	122	4
Рівень завершення справ (перша інстанція, %)			
7	Рівень вирішення цивільних, господарських, адміністративних та інших справ	94	6
8	Рівень вирішення цивільних та господарських справ, в яких є спір між сторонами	99	13
9	Рівень вирішення адміністративних справ	81	2
Справи, які знаходяться на розгляді (перша інстанція, на 100 жителів)			
10	Кількість цивільних, господарських, адміністративних та інших справ, які перебувають на розгляді судів	1,0	3
11	Кількість цивільних та господарських справ, в яких є спір сторін про право, що перебувають на розгляді судів	0,58	8
12	Кількість адміністративних справ, які перебувають на розгляді судів	0,28	15

Джерело: сформовано автором за даними [95].

Розрахунковий час подолання судами першої інстанції в Україні залишку нерозглянутих некримінальних справ у 2020 році становив 138 днів. Порівняно з попередніми роками спостерігалася чітка тенденція до його збільшення (з 2012 року тривалість зростає майже втричі). Розрахунковий час подолання судами першої інстанції залишку нерозглянутих цивільних та господарських справ, в яких є спір між сторонами, є дещо вищим, у 2020 році він становив 170 днів. Проте це порівняно хороший результат, оскільки аж у 13 країнах ЄС цей показник становить понад 200 днів.

Хороший результат показує українська судова система і щодо орієнтовного часу подолання залишку цивільних та господарських справ, в яких є спір між сторонами, у всіх інстанціях. При цьому діяльність касаційних судів в Україні є однією із найнеефективніших щодо країн ЄС, оскільки для подолання залишку справ потрібно всього 122 дні, тим часом як медіанне значення для країн Євросоюзу майже вдвічі вище (224 дні).

Дещо гіршими є результати України щодо вирішення нерозглянутих адміністративних справ. У 2020 році цей показник становив 203 дні для судів першої інстанції, при цьому навіть порівняно з 2018 роком він погіршився майже вдвічі, а порівняно з 2012 роком – у понад шість разів. Тобто спостерігається тенденція істотного зниження ефективності адміністративного судочинства в Україні. У 2020 році суди першої інстанції розглянули лише 94% некримінальних справ, які надійшли на розгляд. Для адміністративних справ цей показник ще гірший і становить усього 81%, що є одним із найнижчих результатів порівняно з показниками для країн ЄС. Кращою є ситуація з розглядом судами першої інстанції цивільних та господарських справ, в яких є спір між сторонами, оскільки для таких категорій спорів результат становить майже 99%.

На кінець 2020 року на 100 жителів припадала близько однієї нерозглянутої судами першої інстанції некримінальної справи. При цьому простежується чітка тенденція до погіршення цього показника, оскільки у 2012 році він становив 0,57 справи, у 2018 році – 0,71 справи, у 2019 році – 0,76 справи. Аналогічна тенденція спостерігається як за цивільними та господарськими справами, у яких є спір між

сторонами, так і за адміністративними справами. Водночас порівняно з країнами ЄС результат України хороший. Так, у 20 країн-членів ЄС на кінець 2020 року на 100 жителів припадала понад одна нерозглянута некримінальна справа, а медіанне значення становило аж 2,7 справи [95].

Результати проведеного оцінювання показали, що порівняно з судовими системами країн-членів ЄС, українська система правосуддя має свої як слабкі, так і сильні сторони. До сильних сторін українського правосуддя можна віднести дешевизну для учасників справи, високі рівні диджиталізації та онлайн-доступності інформації про судову систему.

У країнах Європейського Союзу якісні показники судової статистики застосовуються з метою вдосконалення правосуддя та для відстеження ефективності діяльності судів і органів влади. Україна поки що не є членом ЄС і, незважаючи на поради Європейської комісії з питань ефективності правосуддя (CEPEJ), не використовує в повній мірі зазначений інструмент [96].

У п. 2.2 автором проведене статистичне інтегральне оцінювання ефективності роботи судів першої та апеляційної інстанцій на основі чотирьох узагальнюючих показників, які були обчислені за наявними показниками статистичної звітності: частка вирішених справ; час розгляду справ; ефективність витрат; продуктивність суду. Отримані результати дозволили побудувати рейтинг ефективності роботи судів.

У статистичній практиці для рейтингового оцінювання соціально-економічних процесів нерідко використовують метод експертних оцінок. Зазначимо, що на МЕО ґрунтується чимало рейтингових систем. Наприклад, всесвітньо відома рейтингова система CAMEL, яку використовують органи нагляду за банківською діяльністю, містить 5-бальну шкалу оцінок за такими показниками: достатність капіталу; якість активів; ефективність менеджменту; прибутковість; ліквідність балансу [32].

МЕО належить до методів непараметричної статистики, при цьому поняття «експертна оцінка» не є статистичним поняттям чи параметричним критерієм. Непараметричні критерії не дозволяють здійснити пряму оцінку рівня таких важливих

параметрів, як середнє або дисперсія, також неможливо оцінити взаємодію двох і більше факторів або умов, що впливають на зміну ознаки. Застосування МЕО не є поширеною практикою в судовій статистиці. Однак, на думку автора, використання цього підходу уможливить проведення статистичного оцінювання ефективності роботи судів навіть за наявної статистичної інформації.

Формування експертної групи зазвичай здійснюється з числа незалежних фахівців, які є добре обізнаними зі специфікою організації судової системи та мають високий рівень кваліфікації. Експерт може надати оцінку виключно на основі власного професійного досвіду в певній сфері. Вважається, що експерт володіє системою правил і може порівняти об'єкти, приписуючи кожному з них певні бали. При ранжуванні він повинен розмістити об'єкти експертизи (країни, регіони, підприємства, банки, моделі, фактори, суди тощо) у порядку, який вважає раціональним, і приписати кожному з них числа натурального ряду, тобто ранги 1, 2, ..., n , де n – загальна кількість об'єктів.

Надійність групових оцінок залежить від узгодженості думок експертів, що потребує відповідної статистичної обробки інформації. Для вивчення узгодженості думок експертів використовують різні статистичні тести, наприклад непараметричний тест Вілкоксона – для перевірки відмінностей між думками двох експертів (двох груп) або тест Фрідмана, що є непараметричною альтернативою, – для перевірки відмінностей між декількома групами, тощо [32].

У ході дослідження проведено експертне оцінювання ефективності руху судових справ МКМТ. У табл. 3.2 наведені показники діяльності судів трьох ланок адміністративного судочинства України щодо розгляду спорів у сфері захисту прав національних товаровиробників.

**Огляд стану судового оскарження рішень
Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, 2020–2021 рр.**

Назва суду	Графа № 1. Надійшло на розгляд позовних заяв / апеляційних / касаційних скарг		Графа № 2. Залишено без розгляду / закрито провадження		Графа № 3. Вжито заходів забезпечення позову		Графа № 4. Відмовлено в задоволенні позовних заяв / апеляційних / касаційних скарг		Графа № 5. Задоволено позовних заяв / апеляційних / касаційних скарг юридичних осіб		Графа № 6. Не розглянуто позовних заяв / апеляційних, касаційних скарг		Графа № 7. Динаміка провадження, %	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Окружний адміністративний суд міста Києва	10	9	1	5	1	6	1	6	–	3	9	7	20,0	155,6
Шостий апеляційний адміністративний суд	2	7	–	3	–	–	1	5	–	–	2	3	50,0	114,3
Касаційний адміністративний суд Верховного Суду	1	3	–	–	–	–	–	2	–	2	1	3	0	133,3

Джерело: запропоновано автором за даними [27].

Найбільша кількість позовних заяв у 2020 році надійшла на розгляд Окружного адміністративного суду м. Києва, що пов'язано із покращанням стану зовнішньої торгівлі у цьому та у попередніх роках. Відповідно, у 2021 році помітно зросла кількість апеляційних і касаційних скарг, які надходили за наслідками розгляду справ судом першої інстанції.

У 2020 році динаміка розгляду справ по оскарженню рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі судами першої і апеляційної інстанцій була достатньо повільною. Динаміка провадження або відсоток розгляду справ можна розрахувати за наступною формулою:

$$D_{\text{пров.}} = \frac{\text{Кл. роз. справ}}{\text{Кл. нов. справ}} * 100\%$$

де Кл. роз. справ – кількість розглянутих справ за звітний період (гр. 2+гр. 4+гр. 5); Кл. нов. справ – кількість нових справ, що надійшли за звітний період (гр. 1).

У 2021 році динаміка здійснення проваджень судами всіх інстанцій за цими справами значно пришвидшився. Так, динаміка провадження розгляду судових справ Окружним адміністративним судом м. Києва становила 155,5%, Шостим апеляційним адміністративним судом – 114,3%, а Касаційним адміністративним судом Верховного Суду – 133,3%.

За даними Європейської комісії з питань ефективності правосуддя Ради Європи (CEPEJ), показник у понад 100% свідчить про здатність судової системи розглядати більше справ, ніж надходить, менше за це значення – свідчить про перевищення кількості справ, що надходять, над розглянутими справами, і це призводить до накопичення нерозглянутих справ. Фактично динаміка провадження відображає те, як суд чи судова система справляється надходженням справ [96].

Оскільки оцінювати ефективність роботи суду щодо руху судових справ з міжнародної торгівлі лише за показником динаміки провадження автор вбачає

недоцільним, на підставі практичного застосування норм Кодексу адміністративного судочинства України визначено основні фактори, що впливають на рух судової справи, а саме:

- 1) дотримання встановлених КАСУ строків щодо відкриття проваджень за позовними заявами, апеляційними та касаційними скаргами;
- 2) здійснення судочинства у порядку загального чи спрощеного провадження;
- 3) реагування на зловживання процесуальними правами учасниками справ;
- 4) дотримання встановлених КАСУ строків на прийняття рішень.

До експерименту було залучено п'ять співробітників управління представництва інтересів департаменту юридичного забезпечення Мінекономіки. Експерти оцінили фактори, які впливають на тривалість проваджень в адміністративних справах про оскарження рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі та дій Мінекономіки, пов'язаних із проведенням антидемпінгових, спеціальних і компенсаційних розслідувань, застосуванням відповідних заходів, за період з 01.01.2020 року по 31.12.2022 року.

За результатами проведеного експеременту було здійснено рейтингове оцінювання трьох судів, представлених у табл. 3.3, при цьому оціночні ранги становили від 1 до 3, де 1 – найвищий ранг. Отже, найвищий підсумковий рейтинг отримав Шостий апеляційний адміністративний суд, при цьому цей рейтинг визначає лише місце серед трьох оцінюваних судів.

Результати рейтингового оцінювання суддів

Назва суду	Ранги, проставлені експертами за показниками діяльності судів згідно з табл. 3.2					Сума рангів	Підсумковий рейтинг
	1	2	3	4	5		
Окружний адміністративний суд міста Києва	3	2	3	3	3	14	3
Шостий апеляційний адміністративний суд	1	1	1	2	1	6	1
Касаційний адміністративний суд Верховного Суду	2	3	2	1	2	10	2

Джерело: сформовано автором.

Надійність колективної експертизи залежить від узгодженості оцінок експертів. Тому в ході дослідження був розрахований коефіцієнт конкордації (W), який показує ступінь узгодженості оцінок експертів [32] (табл. 3.4). При неузгодженості думок експертів $W = 0$. Чим вищий ступінь узгодженості, тим більше значення W наближається до 1.

Таблиця 3.4

Допоміжна розрахункова таблиця

Назва суду	Сума рангів, R_i	Відхилення суми рангів від середнього рангу, $R_i - \bar{R}$	Квадрат відхилення суми рангів, S
Окружний адміністративний суд міста Києва	14	4	16
Шостий апеляційний адміністративний суд	6	-4	16
Касаційний адміністративний суд Верховного Суду	10	0	0
Загальна сума (Σ)	30	X	32

Джерело: розраховано автором.

Середній ранг $\bar{R}$ визначається за формулою $\bar{R} = \frac{\sum R_i}{n} = \frac{30}{3} = 10$, де $\sum R_i$ – загальна сума рангів; n – кількість судів, які підлягали оцінюванню.

Коефіцієнт конкордації становить:

$$w = \frac{12 \sum S}{m^2(n^3 - n)} = \frac{12 \cdot 32}{5^2 \cdot (3^3 - 3)} = 0,64,$$

де n – кількість варіантів (судів); $\sum S$ – загальна сума квадратів відхилень сум рангів за окремими варіантами від середньої суми рангів; m – кількість експертів.

Перевірка істотності коефіцієнта конкордації W здійснюється з допомогою критерію узгодженості Пірсона χ^2 з $(m - 1)$ числом ступенів свободи.

Критерій χ^2 розраховується за формулою $\chi^2 = W \cdot m \cdot (n - 1)$; для наведеного прикладу $\chi^2 = 0,64 \cdot 5 \cdot (3 - 1) = 6,4$.

Оскільки фактичне значення критерію перевищує критичне значення $\chi^2 = 5,99$, це дає підстави стверджувати з ймовірністю 0,95, що значення $W=0,64$ не випадкове, тобто думки експертів узгоджуються між собою [32].

За аналогічною експертною процедурою можна здійснювати рейтингове оцінювання ефективності діяльності судів першої та апеляційної інстанцій за показниками, що запропоновані вище. Такий підхід дає змогу закласти основу для прийняття ефективних і виважених управлінських рішень на всіх рівнях роботи органів влади з урахуванням прийнятих адміністративними судами рішень.

3.2. Упровадження міжнародного досвіду судової статистики у сферу адміністративного судочинства України

З огляду на досвід країн, які мають ефективний рівень адміністрування судової системи (Сінгапур, США, Німеччина, Нідерланди, Велика Британія), корисним може стати впровадження міжнародного досвіду організації судової статистики в судову систему України.

Показники судової статистики різних країн можуть відрізнятися залежно від:

- загальної правової системи та системи юстиції;
- законодавчого права та юридичних дефініцій;
- ефективності роботи поліції, прокуратури, судів тощо;
- системи обліку та звітності;
- статистичних одиниць та одиниць спостереження;
- статистичних понять, часових орієнтирів, методів обчислення тощо.

Вивчення досвіду ведення офіційної статистики здійснення правосуддя показало, що у більшості країн на офіційних сайтах статистичних відомств переважно оприлюднюється інформація про вчинення кримінальних злочинів та про притягнення до адміністративної відповідальності.

Запозичення досвіду Федеративної Республіки Німеччина (далі – ФРН) щодо ведення статистики здійснення адміністративного судочинства може бути корисним для удосконалення його статистичного супроводу в Україні, оскільки побудована в цій країні система збирання, обробки та оприлюднення статистики про вирішення судами публічно-правових спорів спрямована на задоволення потреб кінцевого споживача в статистичній інформації. При цьому основний акцент зроблено не на русі справи у суді чи на певних процедурних аспектах, а на оцінці практичної реалізації положень законів або на оцінці виконання органами влади конкретних функцій. Також значна увага приділяється якості статистичної інформації.

Адміністративні суди ФРН вирішують усі адміністративні суперечки у відносинах між громадянами та державою за умови, що законодавством не визначено іншу юрисдикцію. Якщо громадянин не погоджується з отриманим рішенням того чи іншого адміністративного органу, він може оскаржити це рішення в адміністративному суді. Це відповідає конституційним вимогам про ефективний правовий захист.

Адміністративні суди мають особливу юрисдикцію, що поширюється на сфери права щодо громадянства та іноземців, державної служби, комерційного адміністративного права, а також на правовідносини, які регулюються законодавством про будівництво та планування, захист молоді та навчання, охорону навколишнього

середовища, дороги та дорожній рух, муніципальним законодавством, шкільним та університетським законодавством.

Німецька адміністративна юрисдикція складається з трьох рівнів. Наразі в землях та в республіці загалом налічується 51 адміністративний суд, 15 Вищих (апеляційних) адміністративних судів і Федеральний адміністративний суд.

Адміністративні спори спочатку вирішують суди першої інстанції. Вони поділені на колегії, які розглядають скарги у складі трьох суддів. У спрощених провадженнях справи також можуть розглядатись одноособово та передаватися від одного судді до іншого. Так, у справах про надання притулку судочинство здійснюється суддею одноосібно.

Вищі адміністративні суди вирішують апеляційні скарги на судові рішення адміністративних судів. Крім того, вони розглядають деякі справи як суд першої інстанції, наприклад процедури контролю за нормами обґрунтованості планів розвитку. Вищі адміністративні суди приймають рішення в палатах, в які входять по три чи по п'ять суддів залежно від закону землі та типу процедури.

Федеральний адміністративний суд приймає свої рішення за наслідками перегляду рішень Вищих адміністративних судів. Іноді рішення судів першої інстанції підлягають перегляду безпосередньо Федеральним адміністративним судом. В особливих випадках Федеральний адміністративний суд також діє як суд першої інстанції. Зазвичай це стосується складних масштабних проваджень, які мають важливе значення для тієї чи іншої сфери життєдіяльності країни. Федеральний адміністративний суд зазвичай приймає рішення лише з правових питань, а не з питань факту, оскільки на цьому рівні процедура перегляду судових рішень стосується правильного тлумачення та застосування законодавства, а нові факти не встановлюються [98].

Головним завданням Федерального адміністративного суду є винесення рішень щодо тлумачення та застосування Федерального закону в галузях адміністративного права, а також створення та стандартизація відповідної судової практики [99].

На офіційному веб-сайті Федерального статистичного управління ФРН [100] у розділі «Здійснення правосуддя», тематичних серіях «Адміністративний суд» та «Фінансовий суд» подається інформація про стан розгляду цими судами відповідних спорів за основними показниками (рис. 3.1).

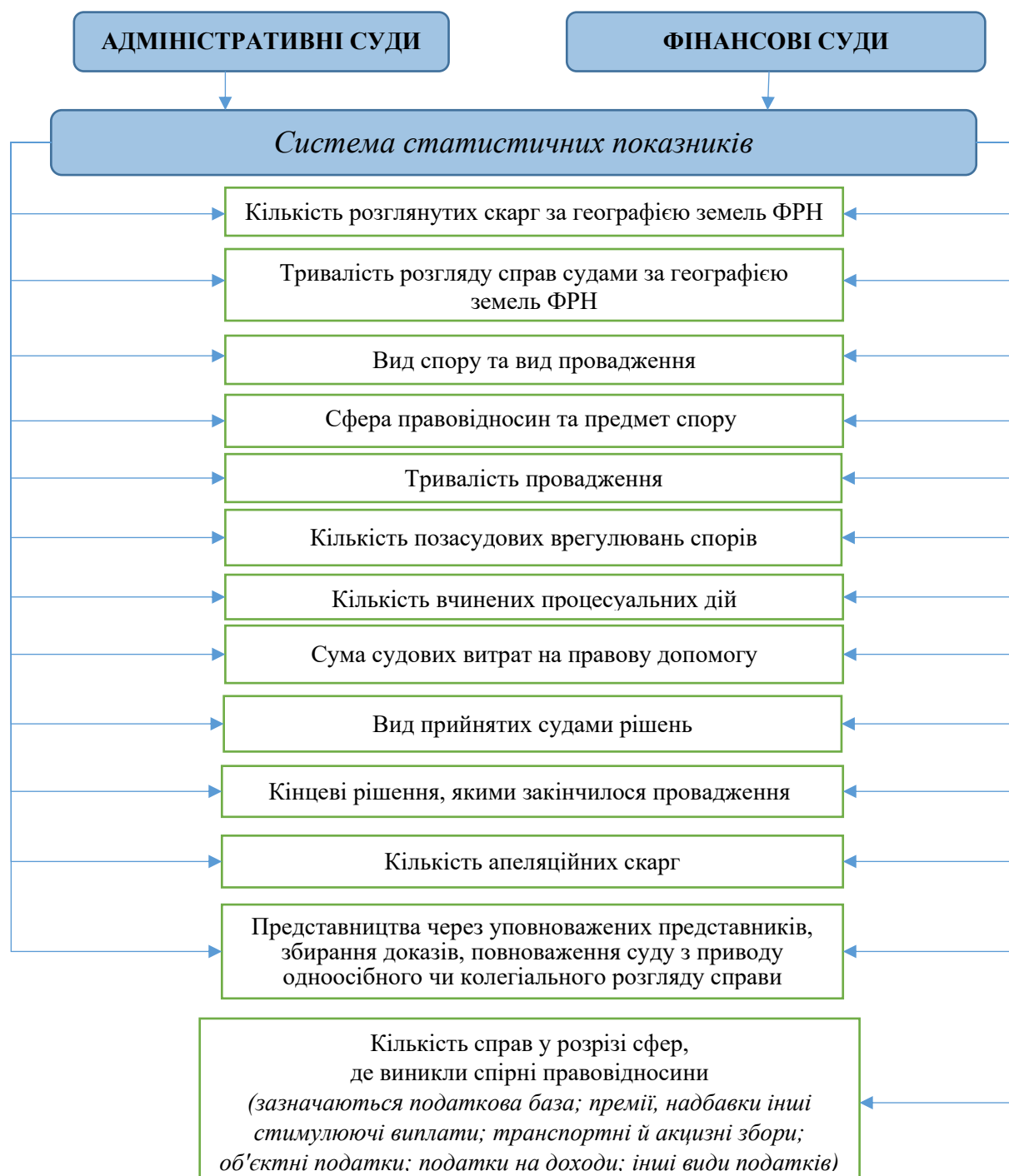

Рис. 3.1. Система статистичних показників адміністративного судочинства ФРН

Джерело: узагальнено автором за даними [98–104].

У розділі «Здійснення правосуддя» публікується детальніша інформація про:

- завершені провадження в розрізі основних сфер, де виникають спірні правовідносини (закон про біженців та надання притулку біженцям; права поліції, регуляторне право; права іноземців; державна служба; податкове право; соціальне право (без соціальної допомоги); закон про захист молоді; закон про дитяче виховання; регіональне планування; державне планування; будівництво; земельне та містобудівне право; право на освіту і спорт; господарське право, сільськогосподарське право; мисливське, лісове та рибальське право, право свободи вибору професій; екологічне право; процедура «numerus clausus»; парламентське, виборче та муніципальне право, компетенція юридичних осіб публічного права; державний нагляд; дисциплінарне та право на працю; право власності, соціальна опіка та ін.);

- розгляд справ апеляційним судом як судом першої інстанції та при здійсненні перегляду судових рішень;

- динаміку здійснення судочинства адміністративними судами;

- кількість розглянутих скарг за географією земель Федеративної Республіки Німеччина;

- кількість справ за видом проваджень, способом врегулювання та оскарження;

- кількісний показник за результатами судового розгляду;

- тривалість розгляду справ судами за географією земель ФРН;

- кількість вчинених процесуальних дій (представництво за довіреністю; збирання доказів; склад суду (колегіально чи одноособово));

- надану правову допомогу;

- досудове врегулювання спорів;

- розгляд справ апеляційним судом як судом першої інстанції та при здійсненні перегляду судових рішень [101].

Крім того, у розділі «Здійснення правосуддя», у тематичній серії «Фінансовий суд», наведено інформацію про такі показники:

- кількість розглянутих скарг за географією земель ФРН;

- кількість справ у розрізі сфер, де виникли спірні правовідносини (визначення податкової бази; премії, надбавки, інші стимулюючі виплати; транспортні й акцизні збори; об'єктні податки; податки на доходи; інші види податків);
- динаміка здійснення судочинства Фінансовим судом;
- тривалість розгляду справ судами за географією земель ФРН;
- кількість спорів, урегульованих Фінансовим судом [102].

Звертаємо увагу, що серед статистичних показників є показник «тривалість судового провадження». Показник середньої тривалості розгляду справи дає можливість оцінити часові рамки вирішення проблеми, з приводу якої надходять звернення до суду, а також ефективність відповідного судового захисту та завантаженість суддів.

Отже, Федеративне статистичне управління ФРН, публікуючи статистичну інформацію про діяльність адміністративних судів, відображає реальні показники роботи державних органів. Аналіз цих статистичних показників дає змогу одночасно оцінити ефективність судової форми захисту від порушень з боку владних структур та кількість порушень, допущених органами державної влади. Вивчення цих показників дозволяє виявити закономірності та характерні тенденції, що складаються у діяльності суб'єктів владних повноважень, які здійснюють вирішення справ певної категорії [58].

За результатами вивчення системи статистичних показників ФРН за даними Федерального адміністративного суду країни автором зрештою огляд стану розгляду спорів цим судом (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

**Огляд стану розгляду спорів
Федеральним адміністративним судом Німеччини, 2020–2021 рр.**

Вид спору	Перебувало у провадженні, од.		Зміна	
	2020 р.	2021 р.	абсолютна, од.	відносна
Скарги до суду першої інстанції	67	77	10	1,15
Скарги про недопуск та інші скарги	140	155	15	1,11
Перегляди	198	178	–20	0,90
Скарги про недопуск та інші скарги в процедурах контролю норм	28	31	3	1,11
Перегляди в процедурах контролю норм	10	23	13	2,30
Процедури прийняття рішень у справах про представництво працівників	–	–	–	–
Скарги у справах про представництво працівників та суддів	12	12	0	1,00
Скарги про недопуск у справах про представництво працівників та суддів	6	12	6	2,00
Спори про судові витрати та ціну спору		4	4	
Тимчасовий правовий захист	8	5	–3	0,63
Заяви поза судовими провадженнями	1	5	4	5,00
Окремі думки	14	–	–14	0,00
Самостійні заяви на погодження надання грошової допомоги	11	4	–7	0,36
Провадження експертної палати (за § 99 Розділу 2 Закону про адміністративний суд)	8	6	–2	0,75
Провадження перед Великою Палатою	2	–	–2	0,00
Загалом	505	512	7	1,01

Джерело: згруповано автором за джерелами [98, 99].

Аналіз цих статистичних показників уможливорює проведення об'єктивного статистичного оцінювання ефективності судової форми захисту від порушень з боку владних структур, дає змогу виявити закономірності та характерні тенденції, які складаються у діяльності суб'єктів владних повноважень, що здійснюють вирішення справ певної категорії.

Слід зазначити, що українська практика ведення судової статистики передбачає визначення не всіх показників, наведених у табл. 3.5. Запозичення досвіду Федеративної

Республіки Німеччина щодо відображення статистики здійснення адміністративного судочинства у доступному та якісному вигляді є актуальним для українського адміністративного судочинства, оскільки сприятиме вирішенню адміністративними судами проблемних питань правозастосування та допоможе своєчасно виявляти підстави й умови прийняття суб'єктами владних повноважень незаконних рішень у своїй діяльності.

Судова реформа України 2016 року заклала потужну інституційну основу для забезпечення єдності судової практики, адже Верховний Суд став єдиним судом, який здійснює касацію за всіма юрисдикціями. Свою процесуальну діяльність Верховний Суд розпочав у грудні 2017 року. Результативність такої діяльності відображається у статистичних характеристиках ухвалених рішень, нових правових позицій, розглянутих зразкових справах, розв'язаних юрисдикційних спорів та виключних правових проблем.

Ведення судової статистики Касаційним адміністративним судом Верховного суду України (збирання статистичних даних про судочинство) визначається наказом керівника апарату Верховного Суду від 25.06.2018 року № 91-ОД (зі змінами, внесеними наказом від 29.10.2021 № 88). Табл. 3.6 складена за даними звіту про здійснення правосуддя Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду.

**Загальні показники діяльності Касаційного адміністративного суду у складі
Верховного Суду, 2020–2021 рр.**

Форма процесуального звернення до суду	2020 рік			2021 рік		
	Перебувало на розгляді упродовж періоду	Розглянуто (усього)	Розглянуто по суті / здійснено перегляд судового рішення	Перебувало на розгляді упродовж періоду	Розглянуто (усього)	Розглянуто по суті / здійснено перегляд судового рішення
Загальна кількість процесуальних звернень, в тому числі:	64 612	46 099	15 810	67 609	53 254	10 928
– позовних заяв	730	543	180	734	423	132
– апеляційних скарг	90	66	52	55	48	37
– касаційних скарг	63 521	45 267	15 490	66 557	52 546	10 590
– заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами	87	80	12	57	51	13
– заяв про перегляд судових рішень за виключними обставинами	124	85	30	48	44	36
– інших видів звернень	60	58	46	158	142	120

Джерело: згруповано автором за даними [105].

Удосконалення системи показників адміністративного судочинства України за прикладом судової статистики адміністративних судів ФРН, зокрема шляхом упровадження нових показників, забезпечить розширення інформаційно-статистичної бази адміністративного судочинства та уможливить проведення якісного й об'єктивного статистичного аналізу (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Удосконалена система показників адміністративного судочинства України

Показники	Деталізація
кількість публічно-правових спорів	за нормами права, що регулюють спірні правовідносини; за органами влади, які приймають оскаржувані рішення
кількість позовних заяв	залишені без руху; передані на розгляд іншому суду; розглянуті в загальному позовному провадженні; розглянуті в спрощеному позовному провадженні
розмір заявлених грошових вимог	сума стягнутих з відповідачів - суб'єктів владних повноважень коштів на відшкодування шкоди, заподіяної протиправними рішеннями, діями або бездіяльністю; сума стягнута з відповідача за надання правової допомоги
вжиті заходи забезпечення позову	зупинення дії індивідуального або нормативно-правового акта; заборона вчиняти певні дії; заборона іншим особам вчиняти дії, що стосуються предмета спору; зупинення стягнення на підставі виконавчого документа або іншого документа, за яким стягнення здійснюється у безспірному порядку
судові витрати	на професійну правничу допомогу; пов'язані із прибуттям до суду; пов'язані із залученням свідків, спеціалістів, перекладачів, експертів та проведенням експертиз; пов'язані з витребуванням доказів, проведенням огляду доказів за їх місцезнаходженням, забезпеченням доказів; пов'язані із вчиненням інших процесуальних дій або підготовкою до розгляду справи
кількість нерозглянутих позовних заяв	залишення позовної заяви без розгляду; закриття провадження у справі
повернення судового збору	вирішення справи шляхом примирення; відмова позивача від позову; визнання позову відповідачем до початку розгляду справи по суті
кількість апеляційних і касаційних скарг	за нормами права, що регулюють спірні правовідносини; за органами влади, які приймають оскаржувані рішення
кількість нерозглянутих апеляційних і касаційних скарг	відмовлено у відкритті провадження; відкликано скарги

Джерело: запропоновано автором.

Відповідно до Програми розвитку офіційної статистики до 2028 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2023 р. № 989 важливою умовою ефективного використання значної кількості адміністративних даних як джерел інформації для проведення державних статистичних спостережень є створення та впровадження системи оцінки якості адміністративних даних [106].

Наразі, в рамках виконання вищезазначеної Програми вжито заходів щодо розширення використання адміністративних даних для виробництва офіційної статистичної інформації. Необхідною умовою подальшого розширення її використання цих даних, окрім забезпечення паритету між рівнем задоволення інформаційних потреб користувачів та рівнем оптимізації процесу виробництва статистичної інформації, є зменшення навантаження на респондентів.

З метою забезпечення транспарентності адміністративних даних актуальним є їх використання для продукування кінцевої статистичної інформації та її оприлюднення на офіційному сайті Держстату з урахуванням сучасного міжнародного досвіду (в тому числі досвіду Федерального статистичного відомства ФРН) здійснення адміністративного судочинства у частині його відображення в офіційній статистиці. Це надасть можливість якісно та ефективно використовувати інформацію про результати розгляду публічно-правових спорів адміністративними судами України.

3.3 Використання адміністративної звітності судової статистики для продукування офіційної статистичної інформації

Для забезпечення ефективного функціонування механізму використання адміністративних даних судової статистики в офіційній статистиці першочерговими є такі завдання:

- вдосконалення відповідної нормативної бази;
- розроблення єдиної форми статистичної звітності;

- зміна алгоритму збирання, обробки, передавання й опублікування статистики за результатами здійснення судочинства;
- використання новітніх інтелектуальних технологій та зменшення впливу на процес людського фактора.

На нашу думку, основою використання адміністративних даних судової статистики в офіційній статистиці повинна бути диджиталізація, що сприятиме оперативності процесу та суттєвому скороченню ймовірності допущення помилок чи неточностей. Водночас відповідні фахівці та експерти мають бути залучені до моніторингу для виявлення у діяльності судів неоднозначних тенденцій, які можуть свідчити про системні проблеми у правозастосуванні, наявності аномальних відхилень від показників, а також для аналізу судової статистики та напрацювання рекомендацій щодо усунення негативних явищ. Такий процес можна організувати у кілька етапів (табл. 3.8).

Процес збирання й обробки даних судової статистики відбувається з упровадженням та використанням ЄСІТС, з допомогою якої забезпечується автоматизоване оприлюднення офіційних статистичних звітів для вільного доступу користувачів. До такої автоматизованої взаємодії варто залучити Держстат як центральний орган виконавчої влади у сфері статистики, на який доцільно покласти повноваження щодо оприлюднення на офіційному сайті інформації про здійснення судочинства, публікування відповідних експрес-випусків, надання інформації на запити ЗМІ, інших відомств, юридичних і фізичних осіб [107].

Етапи процесу використання адміністративних даних судової статистики в офіційній статистиці

Етап	Відповідальний орган	Функція
Збір даних та формування первинної звітності	Суди всіх інстанцій	Суди всіх інстанцій здійснюють збір даних та формують первинну звітність, яка передається від суду першої інстанції до суду апеляційної інстанції
Зведення даних за судами першої і апеляційної інстанцій	Суди апеляційної інстанції	Після отримання даних за результатами роботи суду першої інстанції за відповідний період (квартал, півріччя, рік) суд апеляційної інстанції здійснює аналіз такої судової статистики. Зведені дані судів першої і апеляційної інстанцій передаються до Верховного Суду
Узагальнення даних судів всіх інстанцій	Верховний Суд	Після отримання даних за результатами роботи судів першої і апеляційної інстанції за відповідний період Верховний Суд здійснює їхній аналіз. На цьому етапі проводиться моніторинг на предмет виявлення незакономірних тенденцій у діяльності судів, які можуть свідчити про системні проблеми у правозастосуванні, а також аномальних відхилень від показників. Про такі факти сповіщають експертів. Узагальнені дані судів усіх інстанцій передаються до Державної судової адміністрації
Обробка даних	Державна судова адміністрація	Опрацьовуються результати моніторингу, встановлюються причини, які призвели до відхилень у показниках роботи судів, та напрацьовуються рекомендації щодо їх усунення. Вживаються заходи для усунення відхилень. Після обробки дані передаються до Державної служби статистики
Оприлюднення інформації на офіційному сайті Держстату, публікування експрес-випусків, надання інформації на запити засобів масової інформації (далі – ЗМІ), інших відомств, юридичних і фізичних осіб тощо	Державна служба статистики	Відображаються тенденції ефективності реалізації політики органами влади, складається статистичний прогноз їхньої правозастосовчої практики. Завдяки оприлюдненим даним статистики вирішення судами спорів виявляються критичні моменти у реалізації певної політики, позитивні та негативні фактори в правозастосовчій практиці. На підставі оцінки відповідних показників судової статистики органами влади мають прийматися ефективні та законні владні управлінські рішення

Джерело: запропоновано автором.

Офіційна статистика України продовжує розвиватися, орієнтуючись на засади функціонування статистики в країнах з розвинутою економікою. Так, у Законі України «Про офіційну статистику», розробленому на виконання статті 355 глави 5 розділу V Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, сказано, що офіційна статистика має розроблятися та поширюватися національним статистичним органом, особливо в частині визначення методології, методів і джерел отримання даних, відповідно до європейських принципів. Положення цього Закону є підґрунтям забезпечення незалежної професійної діяльності органів державної статистики, а також виконання зобов'язань, передбачених Угодою, зокрема щодо використання адміністративних даних для продукування кінцевої офіційної статистичної інформації [19]. У зв'язку з цим перед офіційною статистикою України наразі постала низка викликів, які в систематизованому вигляді представлені на рис. 3.2.

Рис. 3.2. Сучасні виклики перед офіційною статистикою України

Джерело: узагальнено автором за даними [19].

Інформаційне забезпечення судової статистики охоплює поточний облік у процесі судочинства, державні статистичні спостереження судової системи, додаткові розрахунки вторинних статистичних показників, які проводяться Держстатом, адміністративні дані інших міністерств та відомств, дослідження громадської думки, соціологічні обстеження тощо. Наявні дані судової статистики характеризують різні сторони правового життя суспільства, пов'язані зі здійсненням правосуддя.

З огляду на функції, які виконує судова статистика, можна дійти висновку, що основними завданнями судової статистики є:

- ✓ розробка та впровадження метаданих для проведення адміністративних (судових) статистичних спостережень;
- ✓ визначення сукупності респондентів, які здійснюють правову (судову) діяльність на території України;
- ✓ здійснення повного і всебічного обліку злочинів та інших правопорушень;
- ✓ оцінка процесу та результатів розгляду судами відповідних судових справ;
- ✓ узагальнення статистичної інформації про правові явища і процеси;
- ✓ забезпечення об'єктивності, достовірності, оперативності й цілісності статистичної інформації щодо судової та іншої правозастосовної діяльності;
- ✓ використання отриманих статистичних даних для удосконалення законодавства, судочинства, правоохоронних процесів, діяльності органів державної влади тощо.

Крім того, судова статистика задовольняє потреби зовнішніх користувачів у якісній статистичній інформації та інформує широке коло громадськості через оприлюднення даних про стан здійснення правосуддя в Україні.

Забезпечення надійності та якості статистичних адміністративних даних щодо діяльності національної судової системи передбачає удосконалення діючих ДСС та розробку нових спостережень у галузі судової статистики. Тому важливим напрямом оцінки національної судової політики і практики має стає створення належних умов для повного та достовірного відображення даних у статистичних формулярах звітності.

Адміністративне правосуддя України включає три основні етапи: перша інстанція, апеляційна інстанція та касаційна інстанція. Об'єднання адміністративних даних щодо діяльності всіх трьох інстанцій та узагальнення інформації дозволить наповнити інформаційно-статистичну базу необхідною інформацією про здійснення адміністративного судочинства в Україні на всіх етапах руху судової справи.

Первинним інструментарієм такого ДСС про розгляд справ у порядку адміністративного судочинства мають стати звіти:

- ✓ № 1-а «Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку адміністративного судочинства»;
- ✓ № 2-а «Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку адміністративного судочинства»;
- ✓ № 3-ВС – «Звіт про здійснення правосуддя Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду».

У цих формах звітності повинні відображатися дані про кількість позовних заяв, стадії їх розгляду, кількість прийнятих рішень за результатами розгляду цих заяв по суті, оскарження судових рішень до судів апеляційної і касаційної інстанцій, кількість поданих заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами за категоріями справ тощо.

Пропонується також запровадити інтегровану форму звітності «Здійснення адміністративного судочинства» з метою формування даних щодо результатів розгляду публічно-правових спорів та кількості [52]:

- ✓ нормативно-правових актів чи окремих їхніх положень, які визнані протиправними та нечинними;
- ✓ актів індивідуальної дії чи окремих їхніх положень, які визнані протиправними та скасовані;
- ✓ дій суб'єктів владних повноважень, визнаних протиправними;
- ✓ прийнятих рішень про зобов'язання утриматися від вчинення певних дій;

- ✓ прийнятих рішень про визнання бездіяльності суб'єкта владних повноважень протиправною;
- ✓ прийнятих рішень про зобов'язання вчинити певні дії;
- ✓ прийнятих рішень про встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) суб'єкта владних повноважень;
- ✓ стягнень з суб'єкта владних повноважень коштів на відшкодування шкоди, заподіяної його протиправними рішеннями, дією або бездіяльністю;
- ✓ прийнятих рішень про тимчасову заборону (зупинення) окремих видів або всієї діяльності об'єднання громадян;
- ✓ примусових розпусків (ліквідацій) об'єднання громадян;
- ✓ іноземців чи осіб без громадянства, примусово видворених за межі України за рішенням адміністративного суду [52].

Алгоритм формування запропонованої інтегрованої форми звітності наведено на рис. 3.3.

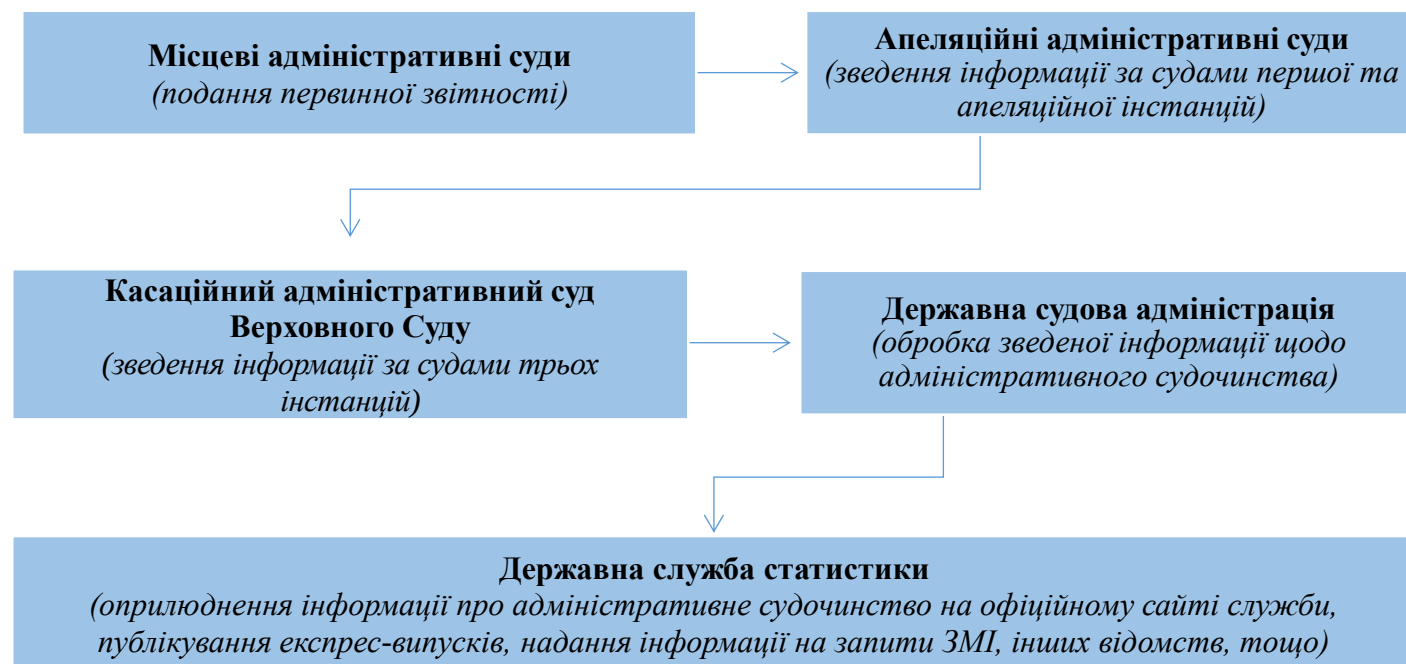

Рис. 3.3. Алгоритм взаємодії складових системи адміністративного судочинства, ДСА та Держстату в процесі подання інтегрованої форми звітності

Джерело: запропоновано автором

Наразі місцеві адміністративні суди та апеляційні суди звітують до ДСА і не наділені комунікаціями між собою. Запропонований алгоритм дозволить зменшити навантаження на ДСА, пришвидшити темпи передачі даних, а найголовніше – надасть можливість відстежувати рух справ за всіма інстанціями. Пропонується також, щоб суди апеляційної інстанції подавати зведену й узагальнену звітність до Верховного Суду, який зараз не опрацьовує статистику судів попередніх інстанцій. У цьому вбачається втрата послідовності, тому пропонується, щоб Верховний Суд подавав зведену й узагальнену судову статистичну звітність до ДСА, на яку Законом України «Про судоустрій та статус суддів» покладено обов’язок щодо ведення судової статистики на загальнодержавному рівні.

Наразі ДСА подає звітність судів першої і апеляційної інстанцій до Держстату, однак така звітність фактично не опрацьовується та не публікується. Пропонується покласти на Держстат повноваження щодо оприлюднення інформації про адміністративне судочинство України на офіційному сайті служби, публікування експрес-випусків, надання інформації на запити ЗМІ, інших відомств, юридичних й фізичних осіб.

Статистична судово інформація, яка не відповідає основним принципам офіційної статистики, може нівелювати будь-які позитивні починання та досягнення облікової і судової політик. Тому не випадково все більше уваги в наукових роботах приділяється розробці нових статистичних адміністративних спостережень, методологічне та організаційне керівництво яких забезпечується Держстатом.

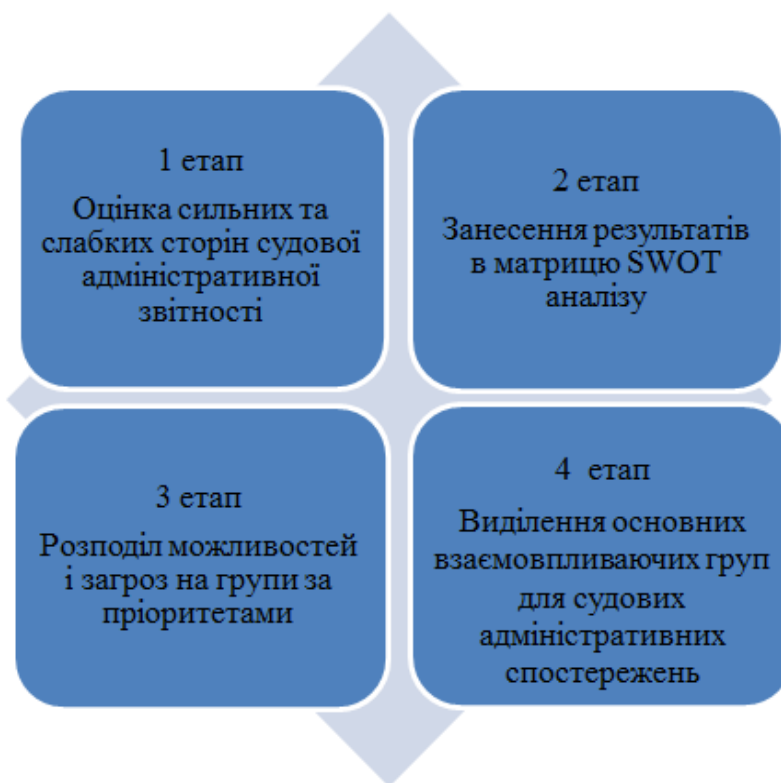
Велика кількість зовнішніх та внутрішніх чинників, що впливають на процес створення нових і удосконалення діючих статистичних досліджень, а також їхня неоднорідність унеможлиблюють здійснення ґрунтовного аналізу безпосереднього впливу кожного із них. Саме тому в межах цього наукового дослідження оцінено дію на результати ДСС найбільш вагомих чинників.

За результатами проведеного оцінювання з використанням SWOT-аналізу (strength – сильні сторони, weaknesses – слабкі сторони, opportunities – можливості та threats –

загрози) є можливість визначити роль тих чи інших складових у формуванні статистичного спостереження.

Метою SWOT-аналізу не є з'ясування всіх сильних і слабких сторін запропонованої адміністративної звітності, що надто складно і не забезпечує ефективності в досягненні результатів. Розробник звітності повинен зосередитися на тих із них, які мають стати ключовими факторами створення ДСС, з урахуванням того, що дослідження широкого переліку може нівелювати найважливіші.

Кожний вид ДСС, як офіційного так і адміністративного, при виробництві інформації має свої переваги та недоліки. SWOT-аналіз надає змогу виявити слабкі та сильні сторони спостережень, що потребують найбільшої уваги та зусиль з боку організації, яка здійснює вказану оцінку (рис. 3.4).

**Рис. 3.4 Алгоритм проведення SWOT-аналізу
судової адміністративної звітності**

Джерело: створено та побудовано автором.

Перед початковим етапом SWOT-аналізу необхідно комплексно зосередитися на ймовірних загрозах та можливостях, що стоять перед виробником судової статистичної інформації, та з'ясувати, які загрози є найбільш імовірними та які ризики вони зможуть спричинити. Саме на це слід звернути увагу і сконцентрувати всі зусилля на їхньому подальшому усуненні. Невід'ємною частиною такого аналізу є проведення внутрішнього аудиту й аудиту впливу зовнішнього середовища.

Відповідно до методологічних засад проведення ситуаційного аналізу та побудови матриці SWOT-аналізу, на першому етапі виділяють найважливіші параметри аналізу, при цьому на основі здійсненого аудиту необхідно проаналізувати сильні та слабкі сторони насамперед внутрішнього середовища.

До сильних сторін судової статистики можна віднести:

- великий досвід роботи спеціалістів;
- регулярне проведення семінарів, тренінгів з питань судової статистики;
- перехід респондентів на електронну звітність.

До слабких віднесемо такі:

- великий відсоток плинності кадрового потенціалу;
- демотиваційна система компенсації роботи співробітників;
- вузька інтерпретація функції поширення й обміну адміністративними даними;
- неякісне поширення показників статистичного спостереження у ЗМІ;
- застарілий рівень підтримки баз даних, низький або повністю відсутній статистичний аналіз явищ судочинства;
- недостатній рівень внутрішньоорганізаційних комунікацій, відсутність регулярного інформування співробітників про результати їхньої праці, слабкий зворотний зв'язок.

Проведений аудит можливостей і загроз зовнішнього середовища при створенні нового ДСС наведений на рис. 3.5.

Рис. 3.5. Аудит можливостей і загроз зовнішнього середовища при створенні нового ДСС адміністративного судочинства

Джерело: створено та побудовано автором.

Другий етап проведення SWOT-аналізу передбачає безпосередню побудову матриці результатів оцінки сильних та слабких сторін впливу внутрішнього середовища (рис. 3.6).

Рис. 3.6. SWOT-аналіз запровадження інтегрованої форми звітності про адміністративне судочинство

Джерело: створено та побудовано автором.

Наступним етапом проведення оцінки є розмежування можливостей і загроз, які виявлені в процесі аналізу, на три групи за пріоритетністю, необхідністю концентрації зусиль і засобів та потребує у ретельному моніторингу.

На основі проведеного SWOT-аналізу створені матриці зовнішніх загроз і можливостей ДСС, які наведені у табл. 3.9, 3.10.

Матриця зовнішніх загроз

Імовірність реалізації загроз	Наслідки загроз		
	Руйнівні (Р)	Тяжкі (Т)	Легкі (Л)
Висока (В)	(ВР) Невідповідність сукупності респондентів статистичних та адміністративних спостережень	(ВТ) Економічна ситуація в країні (нестача фінансування), яка відтермовує запровадження актуальних нових ДСС, що нададуть нові очікувані та затребувані дані правової статистики	(ВЛ) —
Середня (С)	(СР) Низький рівень оплати праці професіональних аналітиків та спеціалістів державної статистичної служби	(СТ) Непрофесійне трактування користувачами даних судової статистики	(СЛ) —
Низька (Н)	(НР) —	(НТ) Використання статистичної інформації з метою отримання неправомірної вигоди	(НЛ) —

Джерело: побудовано автором.

Загроза погіршення економічної ситуації в країні та, відповідно, збільшення дефіциту державного фінансування відтерміновує строки запровадження нових актуальних ДСС, які нададуть можливість отримувати очікувані та затребувані дані судової статистики. Це може залишити країну без сучасної статистичної інформації про діяльність судових органів, що в цілому впливатиме на можливість прийняття оперативних управлінських рішень щодо запобігання адміністративним та іншим видам правопорушень у країні.

Загроза невідповідності сукупності респондентів статистичних та адміністративних спостережень може в подальшому призвести до неповного охоплення

ДСС та викривлення статистичних даних правової та судової статистики і, як наслідок,
– до некоректного трактування й оперування статистичними даними.

Таблиця 3.10

Матриця зовнішніх можливостей

Імовірність використання можливостей	Вплив можливостей		
	Сильний (С)	Помірний (П)	Малий (М)
Висока (В)	(ВС) Збільшення інтересу до правової та судової статистичної інформації міжнародних організацій та європейських інституцій	(ВП) –	(ВМ) Зростання попиту користувачів статистичної судової інформації
Середня (С)	(СС) Співпраця з науковими організаціями, що сприятиме впровадженню сучасних методів проведення спостережень у правовій та судовій статистиці, також удосконалення статистичної оцінки отриманих даних	(СП) Удосконалення законодавчої бази статистики з метою забезпечення запровадження нових показників про здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів»	(СМ) –
Низька (Н)	(НС) –	(НП) Підвищення якості виробництва правової та судової статистичної інформації	(НМ) –

Джерело: побудовано автором.

Матриця зовнішніх можливостей свідчить, що найбільший вплив на удосконалення ДСС має справляти зростання інтересу до правової та судової статистики з боку міжнародних установ та організацій.

Отже, використання адміністративних даних судової статистики для продукування кінцевої офіційної статистичної інформації забезпечить отримання узгоджених і повних даних, що своєю чергою уможливить проведення обґрунтованого економіко-статистичного аналізу в зазначеній правовій сфері діяльності.

Поширення та використання результатів інтегрованого статистичного спостереження «Здійснення адміністративного судочинства» може відбуватися шляхом запровадження в офіційній статистиці експрес-випуску «Результати розгляду публічно-правових спорів» та статистичного бюлетеня «Розгляд спорів у порядку адміністративного судочинства», а також доповнення збірника «Статистичний щорічник України» відповідними розділами. Крім того, результати спостереження можуть поширюватися на запити користувачів відповідної статистичної інформації у порядку й в умовах, визначених Держстатом.

Висновки до розділу 3

За результатами дослідження в третьому розділі автором сформовано такі висновки:

1. Наявна система статистичних показників адміністративного судочинства України не відображає належним чином об'єктивний стан судової системи, не надає можливості визначити функціональні зв'язки між факторами, що впливають на ефективність роботи судів та рух судових справ, тощо. Відповідність показників судової статистики основним критеріям якості статистичної продукції, а саме доступності, релевантності, своєчасності, точності, зрозумілості та послідовності, є основною передумовою забезпечення належного рівня об'єктивності статистичних досліджень адміністративного судочинства.

Наразі спостерігається тенденція до істотного зниження ефективності адміністративного судочинства в Україні. Досвід використання відповідного статистичного інструментарію оцінювання ефективності роботи судів та рекомендації Європейської комісії з питань ефективності правосуддя (CEPEJ) з цього приводу практично не застосовується в судовій практиці України.

2. Основними факторами, що впливають на рух судових справ, є такі: дотримання встановлених Кодексом адміністративного судочинства України строків щодо відкриття проваджень за позовними заявами, апеляційними і касаційними скаргами; здійснення судочинства у порядку загального чи позовного провадження; реагування на зловживання процесуальними правами учасниками справ; дотримання, встановлених КАСУ строків на прийняття рішень.

3. Запозичення досвіду країн, що мають ефективний рівень адміністрування судової системи, є корисним для належної організації статистики в судовій системі України, яка б забезпечувала формування єдиної універсальної статистичної бази даних про судочинство. Це викликає необхідність впровадження удосконаленої системи показників адміністративного судочинства, використання якої дозволить розширити

інформаційно-статистичну базу та уможливить проведення якісного й об'єктивного статистичного аналізу.

4. Реалізація Закону України «Про офіційну статистику» створює виклики перед офіційною статистикою в частині розширення використання адміністративних даних в офіційній статистиці.

Розроблений алгоритм використання адміністративних даних в офіційній статистиці шляхом об'єднання даних трьох судових інстанцій в єдине державне статистичне спостереження – «Здійснення адміністративного судочинства» – дозволить наповнити інформаційно-статистичну базу необхідними статистичними показниками про здійснення адміністративного судочинства. Використання запропонованого у дисертації підходу сприятиме прийняттю виважених, обґрунтованих управлінських рішень щодо забезпечення охорони прав, свобод та інтересів громадян, а також прав та інтересів підприємств, установ і організацій, конституційного ладу України, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання порушенням з боку суб'єктів владних повноважень.

Основні результати дослідження, викладені в розділі 3, опубліковано автором у наукових працях [56; 58; 59; 91; 92; 107].

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення й запропоновано вирішення актуальної проблеми обґрунтування теоретико-методичних положень та розроблення методичних і практичних рекомендацій щодо формування якісного статистичного забезпечення адміністративного судочинства України. Основні висновки за підсумками дисертаційної роботи, які підтверджують досягнення її мети та вирішення поставлених завдань, є такими:

1. Адміністративне судочинство відіграє надзвичайно важливу роль для органів державної влади як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях. Актуальна й об'єктивна інформація покликана сприяти ефективному функціонуванню системи державного управління загалом, прозорості та підзвітності діяльності суб'єктів владних повноважень, прийняттю обґрунтованих управлінських рішень. За належної організації статистичне забезпечення адміністративного судочинства, охоплюючи моніторинг процесів, які відбуваються в судовій системі, має надавати достовірну, повну та науково обґрунтовану інформацію про стан правових відносин, що виникають у сфері судового провадження, рух судових справ, ефективність функціонування судових органів в цілому.

2. Задля усунення виявлених у ході дослідження недоліків у нормативно-правових актах статистичного забезпечення адміністративного судочинства необхідно перш за все удосконалити організацію системи судової статистики в цілому: визначити конкретні повноваження ДСА в цій частині, залучити Вищу раду правосуддя до процесу ведення судової статистики судами всіх інстанцій тощо; а також установити вимоги до якості даних судової статистики.

3. Аналіз наявного інформаційного забезпечення судочинства засвідчив, що наразі судова статистика формується виключно на основі даних адміністративної звітності. З огляду на це існує потреба в удосконаленні статистичного забезпечення

адміністративного судочинства шляхом розширення використання адміністративних даних для формування офіційної статистичної інформації.

4. Чинна статистика адміністративного судочинства має такі істотні недоліки: відсутність уніфікованої системи показників; відсутність єдиного органу, що має здійснювати координацію та контроль за якістю і своєчасністю подання судами статистичної звітності; відображення судової статистики лише за календарний рік; відсутність зручного механізму пошуку потрібних показників у системі статистичних даних адміністративного судочинства; відсутність гармонізації основних індикаторів вітчизняної системи адміністративного судочинства з відповідними індикаторами інших країн. Крім того, має місце дублювання даних за окремими групами показників у різних формах звітності.

Частина зазначених недоліків може бути усунута шляхом використання запропонованої системи показників, упорядкованих за формами звітності судів першої і апеляційної інстанцій, а також за групами: абсолютні, відносні та середні.

5. Судові справи у сфері публічно-правових відносин за результатами проведеного кластерного аналізу типологізовано за категоріями таким чином: справи публічно-фінансового характеру; справи у сфері соціально-економічної політики; справи політичного змісту. Запропонована типологізація характеризує внутрішні етапи руху справ від першої до апеляційної інстанцій і може бути використана як узагальнююча класифікація у звітності адміністративних судів.

6. Оцінювання регіонального навантаження на суди з використанням запропонованих коефіцієнтів локалізації та концентрації підтвердило суттєві диспропорції та нерівномірність розподілу чисельності з огляду на кількість справ, що припадають на них за регіонами України.

При вирішенні цього питання необхідно зважати на основні фактори, що впливають на тривалість проваджень в адміністративних справах, а саме: дотримання строків, встановлених КАС України, щодо відкриття проваджень за позовними заявами, апеляційними та касаційними скаргами; здійснення судочинства у порядку загального

чи спрощеного провадження; реагування судами на зловживання процесуальними правами учасниками справ; дотримання встановлених строків прийняття рішень.

7. Оцінка виконання Міністерством економіки та Міжвідомчою комісією з міжнародної торгівлі завдань з реалізації політики захисту національного товаровиробника на внутрішньому ринку показала достатньо високу ефективність виконаної роботи та прийнятих Комісією рішень у боротьбі з демпінговим імпортом. Статистичні показники кількості рішень Комісії, результатів їх оскарження та стан розгляду адміністративними судами справ у сфері захисту національних товаровиробників від недобросовісної конкуренції свідчить про прийняття цих рішень в основному на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачений Конституцією та законами України.

Через військову агресію Російської Федерації та повномасштабне вторгнення в Україну значно скоротились обсяги зовнішньої торгівлі нашої країни. Усе це вплинуло на виконання функцій, пов'язаних із боротьбою з недобросовісною конкуренцією та призвело до різкого скорочення робіт Мінекономіки і Комісії за цим напрямом. Крім того, введення воєнного стану зумовило необхідність врегулювання державою ввезення найбільш необхідних для життєзабезпечення й оборони країни товарів.

8. Запропонований у роботі науково-методичний підхід до організації експертного оцінювання ефективності здійснення адміністративного судочинства України на прикладі судових оскаржень рішень Комісії та Мінекономіки, пов'язаних із проведенням антидемпінгових, спеціальних і компенсаційних розслідувань, а також застосуванням відповідних заходів, може використовуватися для оцінювання ефективності роботи адміністративних судів першої, апеляційної і касаційної інстанцій за визначеними факторами, що впливають на рух судових справ.

9. Удосконалення системи показників адміністративного судочинства України з урахуванням досвіду ФРН, яка має один із найкращих в ЄС рівень адміністрування судової системи, забезпечить розширення інформаційної бази цієї форми судочинства та

уможливить проведення якісного й об'єктивного статистичного аналізу ефективності її діяльності.

10. Упровадження запропонованої інтегрованої форми звітності у сфері статистичного забезпечення адміністративного судочинства на основі розробленого алгоритму використання адміністративних даних для формування відповідної статистичної звітності дозволить підвищити ефективність отримання інформації щодо результатів розгляду публічно-правових справ. Об'єднання адміністративних даних трьох інстанцій в єдиному державному спостереженні “Здійснення адміністративного судочинства” надасть можливість наповнити інформаційно-статистичну базу необхідними показниками про діяльність цієї форми судочинства. Така статистична інформація слугуватиме для прийняття обґрунтованих, виважених управлінських рішень щодо забезпечення охорони конституційного ладу України, встановленого правопорядку, прав, свобод та інтересів громадян, прав та інтересів підприємств, установ і організацій, а також для зміцнення законності й запобігання порушенням з боку суб'єктів владних повноважень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бринцев В. Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади : монографія. Харків : Право, 2010. 464 с.
2. Виганяйло С. М. Правова статистика : навчальний посібник. Суми, 2019. 145 с.
3. Забзалюк Д., Савайда О. Правова статистика : навчальний посібник (у схемах і таблицях). Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 140 с.
4. Захожай В. Б., Федорченко В. С. Теорія статистики : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : МАУП, 2006. 264 с.
5. Костюк В. О. Прикладна статистика : навчальний. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. 191 с.
6. Мармоза А. Т. Правова статистика : підручник, 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2019. 528 с.
7. Огай М. Ю. Застосування узагальнюючих показників при оцінюванні якості роботи суду. *Статистика України*. 2011. № 1. С. 51 – 60.
8. Сердюк О. В. Оцінювання якості в адмініструванні судової діяльності: проблема операціоналізації. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія*. Харків : Право, 2012. Вип. 1, № 11. С. 299–306.
9. Гінчук Л. І. Оцінювання якості процесів виробництва статистичної інформації про адміністративні правопорушення. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7664>.
10. Голубова Г. В. Статистичне вивчення мотивації злочинності в Україні. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2014. № 3. С. 7 – 13.
11. Голубова Г. В. Правова статистика як інструмент державного регулювання. *Прикладна статистика: проблеми теорії та практики : збірник наукових праць*. Київ, 2014. Вип. 15. С. 76 – 82.
12. Горна М. О. Статистика притягнення до адміністративної відповідальності як складова інформаційного забезпечення реалізації державної політики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 5. С. 51 – 59.

13. Кулинич Р. О. Індексний аналіз адміністративних правопорушень в Україні за період 2014 – 2018 рр. *Статистика України*. 2020. № 1. С. 102 – 107. Doi:[https://dio.org/10.31767/su.1\(88\)2020.01.12](https://dio.org/10.31767/su.1(88)2020.01.12).
14. Статистика: Підручник / С. С. Герасименко, А. В. Головач, А. М. Єріна та ін. ; за наук. ред. С. С. Герасименка. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : КНЕУ, 2000. 467 с.
15. Єріна А. М. Організація вибіркового обстеження. Київ : КНЕУ, 2004. С. 128.
16. Осауленко О. Г. Національна статистична система: стратегічне планування, методологія та організація : монографія. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2008. 415 с.
17. Osauleiko O. H. Experience of Introduction of National Principles Governing the Activity of the State Statistics Bodies of Ukraine. *Statistics of Ukraine*. 2017. № 1. P. 56 – 60.
18. Сєрова І. А., Аксьонова І. В. Організація статистичних спостережень. Конспект лекцій для студентів спеціальності 8.050 110 усіх форм навчання. Харків : Вид. ХНЕУ, 2008. 268 с.
19. Про офіційну статистику: Закон України від 16.08.2022 р. № 2524-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#Text> (дата звернення: 22.02.2023).
20. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР, станом на 01.01.2020 р. / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 15.12.2023).
21. Притченко Р. С. Особливості сучасної методології дослідження судової практики. *Правова держава*. 2021. № 42. С. 40-44. DOI:<https://doi.org/10.18524/2411-2054.2021.42.232432>.
22. Про судоустрій та статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 31. С. 545.
23. Стан здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення судами загальної юрисдикції у 2022 році : аналітичний огляд / Верховний Суд. URL:

https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/ogliady/Stan_Pravosuddya_Criminal_2022.pdf (дата звернення: 10.05.2023).

24. Аналіз стану здійснення правосуддя у кримінальних провадженнях та справах про адміністративні правопорушення у 2022 році / Верховний Суд. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/ogliady/Analiz_zdisn_pravos_2022.pdf (дата звернення: 10.09.2023).

25. Аналіз стану здійснення правосуддя адміністративними судами у 2022 році / Верховний Суд. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/ogliady/Analiz_KAS_2022.pdf (дата звернення: 10.05.2023).

26. Аналіз стану здійснення правосуддя при розгляді господарських справ за 2022 рік / Верховний Суд. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/ogliady/Analiz Stan_prav_KGS_2022.pdf (дата звернення: 10.05.2023).

27. Судова статистика. Судова влада України. Офіційний вебсайт. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/ (дата звернення: 05.06.2024).

28. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV. Дата оновлення: 18.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 15.10.2024).

29. Науково-практичний коментар до статті 2 Кодексу адміністративного судочинства України від 15.10.2008 р., станом на 15.12.2012 р. ППП URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KK003032#:~:text=Адміністративне%20судочинство%20-%20це%20%20форма%20реалі%25>

30. Кулинич О. І., Кулинич Р. О. Теорія статистики: підруч. 7-е вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2015. 239 с.

31. Герасименко С. С., Герасименко В. С. Статистичні методи в управлінні якістю інформації. *Статистика України*. 2016. № 4 (75). С. 7 – 11.

32. Головач А. В., Захожай В. Б., Головач Н. А. Статистичне забезпечення управління економікою : прикладна статистика : навч. посібник Київ : КНЕУ, 2005. 333 с.
33. Єріна А. М. Статистичне моделювання та прогнозування : навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2001. 170 с.
34. Гінчук Л. І. Чинники якості статистичної інформації про адміністративні правопорушення. *Бізнес Інформ*. 2019. № 6. С. 95–99.
35. Гінчук Л. І. Теоретичні засади забезпечення якості інформації державного статистичного спостереження про адміністративні правопорушення. *Статистика України*. 2016. № 1. С. 6–11.
36. Гінчук Л. І. Удосконалення законодавчих актів України у сфері статистики. *Статистика України*. 2016. № 3. С. 33–40.
37. Правова статистика : курс лекцій / С. В. Бабанін та ін. ; за заг. ред. В. В. Шаблистого. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 156 с.
38. Ткач Є. І. Загальна теорія статистики: підручник. 3-тє вид. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 442 с.
39. Корчинський О. Принципи адміністративного судочинства як основа захисту прав людини і громадянина. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки : збірник наукових праць. 2017. № 876. С. 151–156.
40. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV. Дата оновлення: 06.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 11.02.2024).
41. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XXII. Дата оновлення: 01.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 11.02.2024).
42. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 11.02.2024).

43. Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему : Рішення Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 р. № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text> (дата звернення: 11.02.2024).
44. Положення про автоматизовану систему документообігу суду : Рішення Ради суддів України від 02.04.2015 р. № 25. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0025414-15#Text> (дата звернення: 12.02.2024).
45. Про затвердження єдиної форми оперативної статистичної звітності щодо стану здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами : Наказ Державної судової адміністрації України від 05.07.2022 р. № 215. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0215750-22#n19> (дата звернення: 12.02.2024).
46. Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевих та апеляційних судах України : Наказ Державної судової адміністрації України від 20.08.2019 р. № 814. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0814750-19#Text> (дата звернення: 12.02.2024).
47. Про затвердження форм звітів щодо здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами : Наказ Державної судової адміністрації України від 09.03.2017 р. № 311. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0311750-17#Text> (дата звернення: 12.02.2024).
48. Про затвердження річних форм звітів щодо здійснення правосуддя місцевими та апеляційними судами : Наказ Державної судової адміністрації України від 23.06.2018 р. № 325. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0325750-18#Text> (дата звернення: 12.02.2024).
49. Про затвердження базових показників роботи суду : Рішення Ради суддів України від 02.04.2015 р. № 28. URL: <https://rsu.court.gov.ua/rsu/rishennya/risksjdfh/> (дата звернення: 12.02.2024).
50. Правосуддя та злочинність. Демографічна та соціальна статистика. Офіційний вебсайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 17.10.2024).

51. Гінчук Л. І. Організаційно-правові засади забезпечення якості статистичної інформації про адміністративні правопорушення в Україні : дис. ... канд. економ. наук: 08.00.10. Київ, 2020. 222 с. URL: http://nasoa.edu.ua/wp-content/uploads/zah/hinchuk_dis.pdf.
52. Харабара Т. І. Перетворення адміністративних даних у статистичну звітність шляхом запровадження державного статистичного спостереження «Здійснення адміністративного судочинства». *Статистика України*. 2022. №1. С. 15 – 29. DOI:[https://doi.org/10.31767/su.1\(96\)2022.01.02](https://doi.org/10.31767/su.1(96)2022.01.02).
53. Про затвердження форми звітності № 1-л та Інструкції щодо її заповнення й подання : затв. наказом Державної судової адміністрації України від 05.12.2017 р. № 1076. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1076750-17#Text> (дата звернення: 19.12.2023).
54. Звіт про здійснення правосуддя Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду за формою № 3-В : затв. наказом керівника апарату Верховного Суду від 25.06.2018 р. № 91-ОД. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/3_Zvit_3_KAS_VS_2020.pdf (дата звернення: 17.12.2023).
55. Про затвердження Програми розвитку державної статистики до 2023 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.02.2019 р. № 222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 19.01.2024).
56. Харабара Т. І. Запровадження державного статистичного спостереження «Здійснення адміністративного судочинства». *Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції. Київ: «Інформаційно-аналітичне агентство», 2019. С. 462 – 464.
57. Харабара Т. Вплив статистичних показників на прийняття судових рішень в адміністративному судочинстві України. *Věda a perspektívy*. 2024. № 9. С. 357 – 369.

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vp/article/view/18268>.
[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-9\(40\)-357-369](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2024-9(40)-357-369).

DOI:

58. Харабара Т. І. Удосконалення інформаційно-статистичного забезпечення судочинства у сфері публічно-правових відносин. *Молодий вчений*. 2022. № 12. С. 122 – 128.
59. Харабара Т. І. Інформаційно-статистичне забезпечення судової статистики у сфері публічно-правових відносин. *Статистика України*. 2022. № 3-4. С. 20 – 26.
60. Звіт судів першої інстанції про розгляд справ у порядку адміністративного судочинства за 2021 рік. Форма № 1-а. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvitnist_21 (дата звернення: 16.07.2023).
61. Звіт судів апеляційної інстанції про розгляд апеляційних скарг у порядку адміністративного судочинства за 2021 рік. Форма № 2-а. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/zvitnist_21 (дата звернення: 16.07.2023).
62. Аналітичні таблиці щодо стану здійснення правосуддя за 2021 рік. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/analit_tabl_2021_4_2021 (дата звернення: 16.07.2023).
63. Віггінс Е., Сученко С. Дослідження для судової системи України : визначення коефіцієнтів навантаження на суддів : звіт. Київ : Проект USAID «Справедливе правосуддя», 2014. 74 с.
64. Ефективність роботи місцевих та апеляційних судів загальної юрисдикції за 2021 рік. Офіційний сайт Державної судової адміністрації України. URL: https://dsa.court.gov.ua/dsa/pokazniki-diyalnosti/efekt_roboti_sudiv1/efektiv_2021 (дата звернення: 11.04.2023).
65. Про ліквідацію апеляційних адміністративних судів та утворення апеляційних адміністративних судів в апеляційних округах : Указ Президента України від 29.12.2017 р. № 455/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/455/2017#Text> (дата звернення: 21.06.2024).

66. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014 р. № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text> (дата звернення: 21.06.2023).
67. Смалюк Р. Цифри на службі у правосуддя : 1639слів про ефективність українських судів. URL: <https://rpr.org.ua/news/tsyfry-na-sluzhbi-u-pravosuddia-1639-sliv-pro-efektyvnist-ukrain-skykh-sudiv/>.
68. Питання Міністерства економіки : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 459. *Урядовий кур'єр*. 2014. 24 березня (№ 175). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/459-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 23.06.2024).
69. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. № 959-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 29. С. 377.
70. Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту: Закон України від 22.12.1998 р. № 330-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 9-10. С. 65.
71. Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну : Закон України від 22.12.1998 р. №332-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 11. С. 78.
72. Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту : Закон України від 22.12.1998 р. № 331-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 12 – 13. С. 80.
73. Торговельний захист. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=2d92511f-c6fa-468a-97f3-bc353742db15&title=ZakhistInteresivNatsionalnikhTovarovirobnikivNaVnutrishnomuRinku> (дата звернення: 05.02.2024).
74. Антидемпінгова політика Європейського Союзу : практичний посібник для українських виробників та експортерів. Київ : Катран груп, 2001. 415 с.

75. Про ліквідацію Окружного адміністративного суду міста Києва та утворення Київського міського окружного адміністративного суду : Закон України від 13.12.2022 № 2825-IX. *Голос України*. 2022. 14 грудня (№ 254).
76. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 12.12.2024).
77. Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2022 р. № 174. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2022-%D0%BF#Text> (станом на 04.09.2023; дата звернення: 10.05.2024).
78. Деякі питання визнання товарів гуманітарною допомогою та їх використання в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.03.2022 р. № 238. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/238-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.05.2024).
79. Про особливості здійснення гуманітарної допомоги, яка перевозиться залізничним транспортом в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.03.2022 р. № 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/379-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.05.2024).
80. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 11.05.2024).
81. Деякі питання здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, зокрема транспортних засобів, в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 р. № 330. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/330-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.05.2024).
82. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період воєнного стану : Закон України

від 24.03.2022 р. № 2142-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text> (дата звернення: 11.05.2024).

83. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 02.12. 2015 р. № 1153 і від 07.03.2022 р. № 216 : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.03.2022 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/291-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.05.2025).

84. Про заборону застосування на території України лікарських засобів походженням з Республіки Білорусь : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.03.2022 р. № 503. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0503282-22#Text> (дата звернення: 11.05.2024).

85. Про заборону застосування на території України окремих лікарських засобів : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 02.03.2022 р. № 394. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0503282-22#Text> (дата звернення: 11.05.2024).

86. Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорт яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2022 рік : Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1424. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1424-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.05.2024).

87. Про затвердження Тимчасового порядку ліцензування експорту деяких товарів, зазначених у додатку 5 до постанови Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1424 : Наказ Міністерства економіки України від 10.03.2022 р. № 393-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0321-22#Text> (дата звернення: 11.05.2024).

88. Економічна статистика : Зовнішньоекономічна діяльність. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 04.06.2024).

89. Голубова Г. В., Харабара Т. І. Використання адміністративних даних судової статистики органами державної влади у сфері зовнішньоекономічної діяльності. *Ефективна економіка*. 2023. №1. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1032/1042>.

90. Голубова Г. В. Індекс фінансового стресу як індикатор фінансової стабільності України в умовах війни. *Статистика України*. 2022. № 2. С. 4 – 11.
91. Осауленко О. Г., Харабара Т. І. Статистичне забезпечення публічно-правових спорів в контексті державного управління. *Державне управління : удосконалення та розвиток*. 2023. № 2. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/dy/article/view/1111>. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2023.2.7>.
92. Заєць С. В., Харабара Т. І. Оцінювання якості інформації про розгляд судами справ у сфері публічно-правових відносин». *Інвестиції: досвід та практика*. 2023. №1. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/983/992>.
93. Кодекс практики європейської статистики : для національних органів статистики та органа статистики Європейського Союзу. Ухвалено Комітетом Європейської статистичної системи 16 листопада 2017 року. URL: https://ukrstat.gov.ua/md/doc/Code_of_practice.pdf.
94. EU Justice Scoreboard 2022 : ten years of monitoring the effectiveness of justice systems. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_3146.
95. Смалюк Р., Руда Т. Матриця українського правосуддя: оцінка української системи правосуддя за методикою EU Justice Scoreboard 2022. Київ, 2022. 65 с. URL: <https://pravo.org.ua/books/matrytsya-ukrayinskogo-pravosuddya-otsinka-ukrayinskoyi-systemy-pravosuddya-za-metodykoyu-eu-justice-scoreboard/>.
96. Рекомендації Європейської комісії з питань ефективності правосуддя (СЕРЕЈ) щодо судової статистики, прийняті на 12-му пленарному засіданні Європейської комісії з питань ефективності правосуддя. м. Страсбург, 10 – 11 грудня 2008. URL: <https://rm.coe.int/1680747678>.
97. CEPEJ Glossary. 3 February 2020. Strasbourg: European Commission for the Efficiency of Justice. URL: <https://rm.coe.int/cepej-2019-5final-glossaire-en-version-10-decembre-as/1680993c4c>.

98. Jahresbericht 2021. Das Bundesverwaltungsgericht. URL: https://www.bverwg.de/user/data/media/jahresbericht_2021.pdf (дата звернення 12.12.2022).
99. Das Bundesverwaltungsgericht Jahresstatistik. Geschäftsbericht des Bundesverwaltungsgerichts für den Zeitraum vom 1. Januar 2020 bis zum 31. Dezember. 2020. URL: https://www.bverwg.de/medien/pdf/jahresstatistik_2020.pdf (дата звернення 12.12.2022).
100. Strukturhebung im Dienstleistungsbereich Verkehr und Lagerei 2017. URL: https://www.destatis.de/DE/Themen/Branchen-Unternehmen/Dienstleistungen/Publikationen/Downloads-Dienstleistungen-B Branchenberichte/verkehr-5474104177004.pdf?__blob=publicationFile (дата звернення 12.12.2022).
101. Statistisches Bundesamt (Destatis), Rechtspflege. Verwaltungsgerichte 2020. URL: https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/Publikationen/Downloads-Gerichte/verwaltungsgerichte-2100240207004.pdf?__blob=publicationFile (дата звернення 12.12.2023).
102. Finanzgerichte 2021. Statistisches Bundesamt (Destatis). Publikation Rechtspflege. Fachserie 10 Reihe 2.5. URL: https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/Publikationen/Downloads-Gerichte/finanzgerichte-2100250217004.pdf?__blob=publicationFile (дата звернення 12.12.2023).
103. WISTA. Statistisches Bundesamt (Destatis). Publikation Wirtschaft und Statistik 5/2021. URL: https://www.destatis.de/DE/Methoden/WISTA-Wirtschaft-und-Statistik/2021/05/wista-052021.pdf?__blob=publicationFile (дата звернення 12.12.2023).
104. Verwaltungsgerichte 2020. Statistisches Bundesamt (Destatis). Publikation Rechtspflege. Fachserie 10 Reihe 2.4. URL: https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/Publikationen/Downloads-Gerichte/verwaltungsgerichte-2100240207004.pdf?__blob=publicationFile (дата звернення 12.12.2023).

105. Звіт про здійснення правосуддя Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду за 2021 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/sud_statistika/stat_zvit_2021_zag (дата звернення 20.12.2023).
106. Про затвердження Програми розвитку офіційної статистики до 2028 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2023 р. № 989. *Офіційний вісник України*. 2023. № 90, С. 56.
107. Харабара Т. І. Використання адміністративних даних судової статистики в офіційній статистиці. *Статистика України*. 2024. № 1. С. 4–11. Doi: [https://dio.org/10.31767/su.1\(104\)2024.01.01](https://dio.org/10.31767/su.1(104)2024.01.01).
108. Статистика : навч. посіб. / С. С. Герасименко, Г. В. Голубова, М. Ю. Потапова, С. П. Червона ; за ред. О. Г. Осауленка. Київ : НАСОНА, 2023. 265 с.
109. Гончар О. В. Критерії якості статистичної інформації. *Проблеми формування нової економіки XXI століття*: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. : у 8 томах. Т. 7. Методологія статистичної обробки економічної інформації та шляхи зниження фінансових ризиків, м. Київ, 22-23 грудня 2011 р. Дніпропетровськ: Біла К. О., 2011. С. 79- 81.
110. Заєць С. В. Якість офіційної статистичної інформації : підходи та міжнародна практика оцінювання. *Статистика України*. 2020. № 1. С. 4-15. Doi: [https://doi.org/10.31767/su.1\(88\)2020.01.01](https://doi.org/10.31767/su.1(88)2020.01.01).
111. Гінчук Л. І., Башкіров С. В., Індикатори та критерії оцінювання якості інформації про адміністративні правопорушення, її статистичного виробництва. *Науковий журнал «Бізнес Інформ»*. 2020. № 1. С. 244–255.
112. Батир Ю. Г. Статистичні методи в державному управлінні : конспект лекцій. Харків : НУЦЗУ, 2019. 50 с.
113. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48, С. 650.

114. Голубова Г. В. Статистичний аналіз зовнішньої торгівлі України. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна/Серія «Економічна»*. 2014. Вип. 87, №1096. С. 89 – 94.
115. Голубова Г. В. Статистичний аналіз та прогнозування експорту України. *Статистика України*. 2018. № 2. С. 6 – 12.
116. Манцуров І. Г. Статистика економічного зростання та конкурентоспроможності країни : монографія. Київ : КНЕУ, 2006. 392 с.
117. Заходи торговельного захисту : посібник для суддів. URL: http://nsj.gov.ua/files/1643191642Handbook%20on%20Competition_Final.pdf.
118. Дем'янюк О. Б. Демпінг та антидемпінг у захисті економічних інтересів. *Галицький економічний вісник*. 2011. №2. С. 75 – 80.
119. Ковальчук Н. М. Антидемпінговий, антисубсидійний та спеціальний процеси: поняття та стадії проведення. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 1. С. 131 – 135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2011_1_35.
120. Дотримання вимог справедливого судового розгляду : у контексті виконання рішень Європейського суду з прав людини у групі справ «Світлана Науменко проти України» та «Меріт проти України». URL: <https://rm.coe.int/legthy-proceedings-compliance-with-the-requirements-ukr-web-final/1680a29a06>.
121. Мармоза А. Т. Теорія статистики : навч. посіб. Київ : Ельга, 2003. 392 с.
122. Інформаційне забезпечення державного та регіонального соціального управління : монографія. О. Г Осауленко та ін. Київ ; Донецьк, 2004. 655 с.
123. Осауленко О. Г. Офіційна статистика в системі національної інформаційної безпеки : монографія. Київ : ТОВ «АвгустТрейд», 2017. 368 с.
124. Щедріна О. І. Системний аналіз як інструмент прийняття управлінських рішень в бізнесі. *Моделювання та інформаційні системи в економіці* : збірник наукових праць. Київ : КНЕУ, 2020. Вип. 99. С. 170 – 184.
125. Васильєв А. С. Обґрунтування управлінських рішень як умова ефективності правових актів управління. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*.

Одеса : Одеський Національний університет імені І. І. Мечникова, 2014. Том. 1. Вип. 1/1. С. 120 – 127.

126. Чурсанова Л. П. Ефективність державного управління: статистичний метод. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. Дніпро, 2013. Вип. 4. С. 116 – 126.

127. Бабінова О. О. Державна регіональна політика і регіональний розвиток : сучасні реалії України та європейський досвід : монографія. Київ : Фенікс, 2011. 268 с.

128. Статистичний словник / О. Г. Осауленко, О. О. Васечко, М. В. Пугачова та ін.; за ред. О. Г. Осауленка. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2012. 426 с.

129. Осауленко О. Г., Горобець О. О. Імплементация інструментарію Smart-статистики в офіційну статистику. *Статистика України*. 2023. № 1. С. 7 – 18. Doi: [https://dio.org/10.31767/su.1\(100\)2023.01.01](https://dio.org/10.31767/su.1(100)2023.01.01).

130. Лугінін О. Є. Статистика : підруч. 2-ге вид. перероб. і доп. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 608 с.
URL:<http://fs172.www.ex.ua/get/53f764bc8e2b4d1728cdb63d7fea641/33528294/lugininstatistik.pdf>.

131. Костенко О. М. Обґрунтування управлінських рішень з урахуванням якості інформаційно-аналітичної системи менеджменту. *Облік і фінанси АПК*. 2012. № 3. С. 146 – 149.

132. Yerina A., Honchar I., Zaiets S. Statistical Indicators of Cybersecurity Development in the Context of Digital Transformation of Economy and Society. *Science and Innovation*. 2021. V. 17, №. 3. P. 3–13. DOI: <https://doi.org/10.15407/scine17.03.003>.

133. Державне управління : підручник : у 2 т. Т. 1. / ред. кол. Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін. Київ ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. 564 с.

134. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. *Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51, ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 20.10.2024).

135. Ткаченко Л. Г. Використання реєстрових даних у статистичних дослідженнях зайнятості. *Статистика України*. 2022. № 1. С. 82 – 89.
136. Роль та значення аналітично-статистичної роботи у судовій системі України. Офіційний сайт Сьомого апеляційного адміністративного суду. URL: <https://7aac.gov.ua/rol-ta-znachennya-analitichno-statistichno%D1%97-roboti-u-sudovij-sistemi-ukra%D1%97ni/>.
137. Річний звіт Касаційного адміністративного суду за 2019 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/!/Zvit_KAS_2019_web.pdf (дата звернення: 21.12.2023).
138. Ефективність роботи місцевих та апеляційних судів загальної юрисдикції за перше півріччя 2018 року. URL: https://dsa.court.gov.ua/dsa/pokaznikidiyalnosti/efekt_roboti_sudiv1/efekt_I_pivricha_18 (дата звернення: 21.12.2022).
139. Аналітичний огляд стану здійснення адміністративного судочинства у першому півріччі 2018 року. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/Analit_ogl_admin_I_pivr_2018_1.pdf (дата звернення: 21.12.2023).
140. Концепція реформування судової статистики та вдосконалення судової статистичної звітності. Проект. Закон і Бізнес. URL: <https://zib.com.ua/ua/print/47788-koncepciya-reformuvannya-sudovoi-statistiki-ta-vdoskonalenny.html> (дата звернення: 21.12.2022).
141. Правова статистика : підручник / за ред. В. В. Голіни. Харків: Право, 2008. 196 с.
142. Титенко О. А. Інформаційна економіка в Україні : сучасний стан, проблеми та шляхи подальшого розвитку. *Економіка та підприємництво* : зб. наук. праць молодих учених та аспірантів. Київ : КНЕУ, 2014. Вип. 32. С. 180–190.
143. Овчаренко О. М. Доступність правосуддя та гарантії його реалізації : монографія. Харків : Право, 2008. 304 с.

144. Козакевич О. М. Забезпечення доступу до правосуддя в транзитивних умовах : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право. Одеса, 2021. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16030>.
145. Crime and criminal justice. Data. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/crime/data> (дата звернення: 23.12.2023).
146. Statistisches Bundesamt. Justiz-Rechtspflege. URL: https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/_inhalt.html (дата звернення: 22.12.2023).
147. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2014. № 2. С. 80–85. URL: <https://instzak.com/index.php/journal/issue/view/24/InstZak-2.2014>
148. Судова статистика. Офіційний сайт Судової влада України. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/ (дата звернення: 22.11.2024).
149. Методологічні положення щодо підготовки звітів з якості даних річного вибіркового структурного обстеження малих підприємств. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2010/537/metod.htm (дата звернення: 22.12.2023).
150. Аналіз стану здійснення правосуддя адміністративними судами у 2021 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/sud_pract/Analiz_KAS_2021.pdf (дата звернення: 23.12.2023).
151. Судова статистика в Україні та де її шукати. URL: <https://dejure.foundation/library/sudova-statystyka-v-ukraini-ta-de-ii-shukaty>.
152. Звіт окружних адміністративних судів про розгляд судових справ за 2021 рік. Офіційний вебсайт Окружного адміністративного суду міста Києва. URL: <http://oask.gov.ua/node/4997> (дата звернення: 09.08.2023).
153. Система оцінювання роботи суду : стандарти, критерії, показники та методи. URL: <https://rsu.gov.ua/ua/events/sistema-ocinuvanna-roboti-sudu-standarti-kriterii-pokazniki-ta-metodi> (дата звернення: 23.12.2023).
154. Судове адміністрування : навчальна програма дистанційного курсу (в режимі онлайн) / USAID; Національна школа суддів України. 2016.

URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Court_Admin_website1-1.pdf
(дата звернення: 24.12.2023).

155. Методологічні положення з організації державного статистичного спостереження про розгляд справ про адміністративні правопорушення та осіб, які притягнуті до адміністративної відповідальності : наказ Державної служби статистики України від 30.10.2013 р. № 333. URL: https://ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2013/333/333_2013.htm (дата звернення: 24.12.2023).

156. Methoden. Rechtsgrundlagen. Justiz und Rechtspflege. Statistisches Bundesamt (Destatis). URL: <https://www.destatis.de/DE/Methoden/Rechtsgrundlagen/Statistikbereiche/Staat/Justiz-Rechtspflege/justiz-rechtspflege.html> (дата звернення: 24.12.2023).

157. Gesetz über die Statistik für Bundeszwecke (Bundesstatistikgesetz – BStatG). 22.01.1987 / Bundesministerium der Justiz; Bundesamts für Justiz. URL: https://www.gesetze-im-internet.de/bstatg_1987/BJNR004620987.html (дата звернення: 24.12.2023).

158. Methoden. Qualität. Qualitätssicherung. Statistisches Bundesamt (Destatis). URL: <https://www.destatis.de/DE/Methoden/Qualitaet/sicherung-datenqualitaet.html> (дата звернення: 25.11.2023).

159. Rechtspflege. Verwaltungsgerichte. Statistisches Bundesamt (Destatis). 2021. Fachserie 10, Reihe 2.4. URL: https://www.destatis.de/DE/Themen/Staat/Justiz-Rechtspflege/Publikationen/Downloads-Gerichte/verwaltungsgerichte-2100240217004.pdf?__blob=publicationFile (дата звернення: 26.12.2023).

160. Харабара Т. І. Нормативно-правове та інформаційно-комунікаційне забезпечення судової статистики України. *Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти* : матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції. Київ : «Інформаційно-аналітичне агентство», 2022. С. 438 – 443.

161. Харабара Т. І. Статистична характеристика справ у сфері публічно-правових відносин на основі адміністративних даних. *Сучасна статистика* : матеріали XX

Міжнародної науково-практичної конференції з нагоди Дня працівників статистики. Київ : «Інформаційно-аналітичне агентство», 2022. С. 160 – 166.

162. Харабара Т. І. Статистична звітність за наслідками розгляду судами спорів у сфері публічно-правових відносин. *Актуальні питання регіональних фінансових процесів в умовах воєнного стану* : матеріали науково-практичної конференції. Одеса : Видавництво «Молодий вчений», 2023. С. 40 – 43.

163. Харабара Т. І. Статистика розгляду публічно-правових спорів як складова реалізації державної економічної політики. *Integration of Education, Science and Business in Modern Environment: Winter Debates: Proceedings of the 4th International Scientific and Practical*. Дніпро : ФОП Мареніченко В. В. 2023, С. 293 – 294.

164. Kharabara, T. (2023). Veröffentlichung der Ergebnisse der Justizgeschäftsstatistik der Verwaltungsgerichten. Erfahrungen des Statistischen Bundesamtes Bundesrepublik Deutschland. *Proceedings from Problems of the development of science and the view of society: XI International Scientific and Practical Conference (March 21–24, 2023)*. (pp. 22–25). Graz, Austria. DOI: 10.46299/ISG.2023.1.11 [in German].

165. Харабара Т. І. Статистика розгляду справ в порядку адміністративного судочинства. *Статистика в Україні та світі: стан, тенденції та перспективи розвитку* : матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції з нагоди Дня працівників статистики. Київ : «Інформаційно-аналітичне агентство», 2018. С. 46 – 48.

166. Харабара Т. І. Звітність про стан здійснення правосуддя в контексті системного розвитку офіційної статистики. *Нові джерела та методи поширення даних у статистиці* : матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції з нагоди Дня працівників статистики. Київ : «Інформаційно-аналітичне агентство», 2019. С. 212 – 216.

167. Харабара Т. І. Інформаційне забезпечення статистичного вивчення правосуддя в Україні. *Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 15 березня 2019. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2019. С. 246 – 250.

168. Качан О. Становлення та розвиток інформаційної індустрії. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2015. Вип. 28. С. 14 – 18.
169. Голубова Г. В., Харабара Т. І. Статистика судових оскаржень рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі у боротьбі з демпінговим імпортом. *Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю* : матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції. Київ : ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2023. С. 155 – 159.
170. Звіт про роботу ДСА України. Офіційний сайт Державної судової адміністрації. URL: https://dsa.court.gov.ua/dsa/pokazniki-diyalnosti/1233/zvit_dsau_21 (дата звернення: 26.12.2023).
171. Звіт про здійснення правосуддя Верховним Судом. Офіційний сайт Верховного Суду. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/sud_statistika/ (дата звернення: 26.12.2023).
172. Звіт про здійснення правосуддя Касаційним адміністративним судом у складі Верховного Суду за 2022 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/sud_statistika/stat_zvit_2022_zag (дата звернення: 26.12.2023).
173. Котельницька В. Л. Адміністративно-правові форми оцінювання судів в умовах реформування судової системи України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Том 2, № 74. С. 66 – 74.
174. Ясинок М. М. До питання «ефективності» правосуддя в Україні і: аналіз та перспективи. *Приватне та публічне право*. 2020. № 4. С. 95 – 100.
175. Смокович М. І. Здійснення правосуддя в умовах воєнного стану : до питання законодавчих змін. *Науковий вісник Ужгородського національного Університету. Серія: Право*. 2022. Вип. 70. С. 450–455. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.70.72>.
176. Інформаційні технології у судочинстві : матер. всеукр. наук.-практ. конф., яка проводиться в рамках тижня цивільного процесу, м. Одеса, 18 квітня 2017 р. / за заг. ред. Голубєвої Н. Ю. Одеса : Фенікс, 2017. 108 с

ДОДАТКИ

Додаток А

Кластерний аналіз категорій справ у сфері публічно-правових відносин

А.1. Вхідні дані для кластерного аналізу

Таблиця А.1

Результати перегляду рішень (постанов) суду першої інстанції за апеляційними скаргами, 2021 р.

№ категорії справи	Категорія справ	Кількість переглянутих рішень суду, од	Кількість рішень суду, залишених без змін, од	Кількість рішень, які змінено, од	Кількість рішень, які скасовано, од	Кількість скасованих судових рішень із закриттям провадження у справі, од
–	Усього	62 308	43 898	2544	15 654	212
1	Справи щодо виборчого процесу та референдуму	74	52	13	8	1
2	Справи щодо захисту політичних (крім виборчих) та громадянських прав	1896	1368	50	470	8
3	Справи щодо статусу народного депутата України, депутата місцевої ради, організації діяльності представницьких органів влади	43	29	2	12	0
4	Справи з приводу забезпечення функціонування органів прокуратури, адвокатури, нотаріату та юстиції	278	182	16	79	1
5	Справи щодо примусового виконання судових рішень і рішень інших органів	2280	1600	51	627	2
6	Справи, що виникають з відносин публічної служби	11 718	7664	884	3143	27

№ категорії справи	Категорія справ	Кількість переглянутих рішень суду, од	Кількість рішень суду, залишених без змін, од	Кількість рішень, які змінено, од	Кількість рішень, які скасовано, од	Кількість скасованих судових рішень із закриттям провадження у справі, од
7	Справи з приводу реалізації державної політики у сфері економіки та публічної фінансової політики	4387	3381	103	865	38
8	Справи з приводу регулюванню містобудівної діяльності та землекористування	2664	1751	88	799	26
9	Справи з приводу охорони навколишнього природного середовища	287	188	8	88	3
10	Справи з приводу адміністрування податків, зборів, платежів, а також контролю за дотриманням вимог податкового законодавства	14 322	11 818	283	2188	33
11	Справи зі спорів з приводу реалізації публічної політики у сферах праці, зайнятості населення та соціального захисту громадян та публічної житлової політики	19 643	12 776	909	5906	52
12	Справи щодо забезпечення громадського порядку та безпеки, національної безпеки та оборони України	4561	3022	135	1385	19
13	Справи зі спорів з приводу реалізації державної політики у сфері освіти, науки, культури та спорту	109	67	2	38	2
14	Інші справи	46	0	0	46	0

A.2. Результати кластерного аналізу

Members of Cluster Number 1 (Spreadsheet45) and Distances from Respective Cluster Center Cluster contains 3 cases	
Case No.	Distance
6	1576,391
10	965,474
11	1483,932

Members of Cluster Number 2 (Spreadsheet45) and Distances from Respective Cluster Center Cluster contains 5 cases	
Case No.	Distance
2	464,7072
5	328,7169
7	578,7252
8	237,2136
12	486,7083

Members of Cluster Number 3 (Spreadsheet45) and Distances from Respective Cluster Center Cluster contains 5 cases	
Case No.	Distance
1	31,83850
3	40,91014
4	42,90559
9	47,36813
13	18,89021

Описова статистика

Variable	Cluster Means (Spreadsheet45)		
	Cluster No. 1	Cluster No. 2	Cluster No. 3
Vidmovenno u zadovolenni	10752,67	2224,400	103,6000
Zadovoleno chastkovo	692,00	85,400	8,2000
Zadovoleno povnistiu	3745,67	829,200	45,0000
Vyznano nechynnymy rishennia	37,33	18,600	1,4000

Відстань між кластерами

Cluster Number	Euclidean Distances between Clusters (Spreadsheet45) Distances below diagonal Squared distances above diagonal		
	No. 1	No. 2	No. 3
No. 1	0,000	20401360	31891610
No. 2	4516,786	0	1279755
No. 3	5647,266	1131	0

Дисперсійний аналіз

Variable	Analysis of Variance (Spreadsheet45)					
	Between SS	df	Within SS	df	F	signif. p
Vidmovleno u zadovolenni	223419600	2	18112800	10	61,67449	0,000002
Zadovoleno chastkovo	975553	2	256608	10	19,00862	0,000392
Zadovoleno povnistiu	26798840	2	7943103	10	16,86925	0,000625
Vyznano nechynnymy rishennia	2464	2	1165	10	10,57323	0,003412

Вхідні дані для розрахунку коефіцієнтів локалізації та концентрації

Таблиця Б.1

Вхідні дані для розрахунку коефіцієнтів локалізації та концентрації
судочинства першої інстанції, 2021 рік

Область	Кількість суддів	Кількість справ і матеріалів	Питома вага суддів, d , %	Питома вага справ, D , %	Коефіцієнт локалізації, L	$ d - D $
Вінницька	176	1641	4,05	4,02	0,99	0,03
Волинська	102	1281	2,35	3,14	1,34	0,79
Дніпропетровська	374	3456	8,61	8,48	0,98	0,13
Донецька	242	1538	5,57	3,77	0,68	1,80
Житомирська	157	1968	3,61	4,83	1,34	1,21
Закарпатська	99	917	2,28	2,25	0,99	0,03
Запорізька	242	1756	5,57	4,31	0,77	1,26
Івано-Франківська	104	791	2,39	1,94	0,81	0,45
Київська	208	2479	4,79	6,08	1,27	1,29
Кіровоградська	135	1227	3,11	3,01	0,97	0,10
Луганська	124	1560	2,85	3,83	1,34	0,98
Львівська	195	2692	4,49	6,60	1,47	2,11
Миколаївська	151	1282	3,48	3,14	0,90	0,33
Одеська	279	1567	6,42	3,84	0,60	2,58
Полтавська	177	1360	4,07	3,34	0,82	0,74
Рівненська	106	1528	2,44	3,75	1,54	1,31
Сумська	125	966	2,88	2,37	0,82	0,51
Тернопільська	91	958	2,09	2,35	1,12	0,25
Харківська	313	2564	7,21	6,29	0,87	0,92
Херсонська	142	881	3,27	2,16	0,66	1,11
Хмельницька	137	1331	3,15	3,26	1,04	0,11
Черкаська	139	926	3,20	2,27	0,71	0,93
Чернівецька	78	797	1,80	1,95	1,09	0,16
Чернігівська	131	1043	3,02	2,56	0,85	0,46
м. Київ	317	4264	7,30	10,46	1,43	3,16
Усього	4344	40 773	100,00	100,00	X	22,75

 $K_{\text{(концентрації)}} = 11,38$

**Вхідні дані для розрахунку коефіцієнтів локалізації та концентрації судочинства
апеляційної інстанції, 2021 рік**

Суд	Кількість суддів	Кількість справ і матеріалів	Питома вага суддів, d , %	Питома вага справ, D , %	Коефіцієнт локалізації, L	$ d - D $
Вінницький	40	12 420	4,15	3,58	0,86	0,57
Волинський	25	7 823	2,59	2,25	0,87	0,34
Дніпровський	60	23 549	6,22	6,79	1,09	0,56
Донецький	58	17 453	6,02	5,03	0,84	0,99
Житомирський	27	9 947	2,80	2,87	1,02	0,07
Закарпатський	25	9 701	2,59	2,80	1,08	0,21
Запорізький	40	15 041	4,15	4,33	1,04	0,18
Івано-Франківський	27	6 330	2,80	1,82	0,65	0,98
Київський	145	77 300	15,04	22,28	1,48	7,23
Кропивницький	30	5 964	3,11	1,72	0,55	1,39
Луганський	24	4 570	2,49	1,32	0,53	1,17
Львівський	50	16 811	5,19	4,84	0,93	0,34
Миколаївський	38	14 069	3,94	4,05	1,03	0,11
Одеський	45	20 795	4,67	5,99	1,28	1,32
Полтавський	40	11 397	4,15	3,28	0,79	0,86
Рівненський	23	5 582	2,39	1,61	0,67	0,78
Сумський	25	9 630	2,59	2,78	1,07	0,18
Тернопільський	27	7 551	2,80	2,18	0,78	0,62
Харківський	60	27 480	6,22	7,92	1,27	1,70
Херсонський	39	9 015	4,05	2,60	0,64	1,45
Хмельницький	27	9 745	2,80	2,81	1,00	0,01
Черкаський	33	9 800	3,42	2,82	0,83	0,60
Чернівецький	22	6 421	2,28	1,85	0,81	0,43
Чернігівський	34	8 609	3,53	2,48	0,70	1,05
Усього	964	347 003	100,00	100,00	x	23,14

$K_{\text{(концентрації)}} = 11,57$

Таблиця В.1

Результати перегляду рішень (постанов) суду першої інстанції за апеляційними скаргами році за регіонами України, 2021 рік

Область	Кількість переглянутих рішень	Кількість рішень (постанов), залишених без змін	Кількість рішень (постанов), які змінено	Кількість рішень (постанов), які скасовано	Кількість визнаних нечинними судових рішень із закриттям провадження
Вінницька	1970	1515	42	412	1
Волинська	1421	1053	38	329	1
Дніпропетровська	4096	2823	132	1130	11
Донецька	2793	2135	183	452	23
Житомирська	2583	1756	68	754	5
Закарпатська	1630	1222	52	353	3
Запорізька область	2719	2047	81	583	8
Івано-Франківська	1283	874	51	356	2
Київська	2488	1624	61	797	6
Кіровоградська	1612	1218	62	323	9
Луганська	1124	844	55	222	3
Львівська	3155	2277	139	731	8
м. Київ	7442	5537	346	1518	41
Миколаївська	1649	1028	135	482	4
Одеська	5571	3417	497	1648	9
Полтавська	2037	1600	60	372	5
Рівненська	1701	860	45	791	5
Сумська	1494	1120	32	332	10
Тернопільська	1140	826	24	289	1
Харківська	5804	3689	137	1941	37
Херсонська	1582	1120	81	381	0
Хмельницька	2350	1848	59	439	4
Черкаська	1790	1269	61	454	6
Чернівецька	756	571	30	154	1
Чернігівська	2118	1625	73	411	9
Усього	62 308	43 898	2544	15654	212

Показники ефективності роботи судів, 2021 рік

Таблиця Г.1

Показники ефективності роботи судів першої інстанції, стандартизовані значення
та інтегральний показник ефективності (індекс), 2021 рік

Окружні адміністративні суди	Частка вирішених справ, %	Час розгляду справи, днів	Ефективність витрат, тис. грн	Продуктивність, од	Стандартизовані показники				ΣZ_i	Індекс
					Z ₁	Z ₂	Z ₃	Z ₄		
Модельні показники	100	110	15,9	183	–	–	–	–	–	–
Вінницький ОАС	84	116	7	152	0,84	1,05	0,45	0,83	3,17	0,793
Волинський ОАС	74	99	2,3	495	0,74	0,90	0,15	2,70	4,49	1,123
Дніпропетровський ОАС	90	105	5,5	221	0,9	0,95	0,35	1,21	3,41	0,854
Донецький ОАС	82	102	6,9	149	0,82	0,93	0,44	0,81	3,00	0,751
Житомирський ОАС	89	155	2	597	0,89	1,41	0,13	3,26	5,69	1,422
Закарпатський ОАС	85	98	6,1	201	0,85	0,89	0,39	1,10	3,23	0,808
Запорізький ОАС	84	119	3,5	361	0,84	1,08	0,22	1,97	4,12	1,030
Івано-Франківський ОАС	82	129	11,6	101	0,82	1,17	0,74	0,55	3,29	0,822
Київський ОАС	66	251	5	252	0,66	2,28	0,32	1,38	4,64	1,160
Кіровоградський ОАС	83	115	5,6	237	0,83	1,05	0,36	1,30	3,53	0,882
Луганський ОАС	80	111	7,7	181	0,8	1,01	0,49	0,99	3,29	0,823
Львівський ОАС	77	136	6,5	210	0,77	1,24	0,42	1,15	3,57	0,893
Миколаївський ОАС	92	117	4,1	299	0,92	1,06	0,26	1,63	3,88	0,970
Одеський ОАС	75	175	6,7	191	0,75	1,59	0,43	1,04	3,81	0,954
ОАС міста Києва	76	428	3,5	343	0,76	3,89	0,22	1,87	6,75	1,687
Полтавський ОАС	89	99	4,6	237	0,89	0,90	0,29	1,30	3,38	0,845
Рівненський ОАС	56	284	4,9	224	0,56	2,58	0,31	1,22	4,68	1,170
Сумський ОАС	85	101	4,1	297	0,85	0,92	0,26	1,62	3,65	0,913

Окружні адміністративні суди	Частка вирішених справ, %	Час розгляду справи, днів	Ефективність витрат, тис. грн	Продуктивність, од	Стандартизовані показники				ΣZ_i	Індекс
					Z ₁	Z ₂	Z ₃	Z ₄		
Тернопільський ОАС	91	104	8,2	156	0,91	0,95	0,53	0,85	3,23	0,808
Харківський ОАС	91	85	3,9	316	0,91	0,77	0,25	1,73	3,66	0,915
Херсонський ОАС	86	111	7,9	137	0,86	1,01	0,51	0,75	3,12	0,781
Хмельницький ОАС	75	159	6	199	0,75	1,45	0,38	1,09	3,67	0,917
Черкаський ОАС	82	123	6,7	181	0,82	1,12	0,43	0,99	3,36	0,839
Чернівецький ОАС	97	101	8,9	116	0,97	0,92	0,57	0,63	3,09	0,773
Чернігівський ОАС	90	80	5,4	222	0,9	0,73	0,35	1,21	3,19	0,797

**Показники ефективності роботи судів апеляційної інстанції, їх стандартизовані значення
та інтегральний показник ефективності (індекс), 2021 рік**

Апеляційний суд в апеляційному окрузі	Частка вирішених справ, %	Час розгляду справи, днів	Ефективність витрат, тис. грн	Продуктивність, од	Стандартизовані показники				ΣZ_i	Індекс
					Z ₁	Z ₂	Z ₃	Z ₄		
Модельні показники	100	110	15,9	183	–	–	–	–	–	–
Вінницький апеляційний суд	97	37	9,1	173	0,97	0,34	0,58	0,95	2,84	0,709
Волинський апеляційний суд	84	98	12,1	156	0,84	0,89	0,78	0,85	3,36	0,840
Дніпровський апеляційний суд	102	92	6,6	279	1,02	0,84	0,42	1,52	3,80	0,951
Донецький апеляційний суд	96	59	13	123	0,96	0,54	0,83	0,67	3,00	0,750
Житомирський апеляційний суд	94	82	10,8	197	0,94	0,75	0,69	1,08	3,45	0,864
Закарпатський апеляційний суд	81	286	9,9	172	0,81	2,60	0,63	0,94	4,98	1,246
Запорізький апеляційний суд	98	80	5,7	331	0,98	0,73	0,37	1,81	3,88	0,970
Івано-Франківський апеляційний суд	93	67	13,4	135	0,93	0,61	0,86	0,74	3,14	0,784
Кропивницький апеляційний суд	96	69	12,8	143	0,96	0,63	0,82	0,78	3,19	0,797
Луганський апеляційний суд	104	57	19	87	1,04	0,52	1,22	0,48	3,25	0,813
Львівський апеляційний суд	82	186	11,3	164	0,82	1,69	0,72	0,90	4,13	1,033
Миколаївський апеляційний суд	96	69	13	149	0,96	0,63	0,83	0,81	3,23	0,809
Одеський апеляційний суд	100	206	6,9	298	1	1,87	0,44	1,63	4,94	1,236

Апеляційний суд в апеляційному окрузі	Частка вирішених справ, %	Час розгляду справи, днів	Ефективність витрат, тис. грн	Продуктивність, од	Стандартизовані показники				ΣZ_i	Індекс
					Z ₁	Z ₂	Z ₃	Z ₄		
Полтавський апеляційний суд	91	126	14,7	108	0,91	1,15	0,94	0,59	3,59	0,897
Рівненський апеляційний суд	86	106	9,7	207	0,86	0,96	0,62	1,13	3,58	0,894
Сумський апеляційний суд	85	97	7,2	276	0,85	0,88	0,46	1,51	3,70	0,925
Тернопільський апеляційний суд	90	74	20,9	81	0,9	0,67	1,34	0,44	3,36	0,839
Харківський апеляційний суд	88	178	7,7	438	0,88	1,62	0,49	2,39	5,39	1,346
Херсонський апеляційний суд	95	67	14,3	123	0,95	0,61	0,92	0,67	3,15	0,787
Хмельницький апеляційний суд	96	82	13,1	142	0,96	0,75	0,84	0,78	3,32	0,830
Черкаський апеляційний суд	91	102	12,7	165	0,91	0,93	0,81	0,90	3,55	0,888
Чернівецький апеляційний суд	98	82	18,5	102	0,98	0,75	1,19	0,56	3,47	0,867
Чернігівський апеляційний суд	95	62	13,8	124	0,95	0,56	0,88	0,68	3,08	0,769
Київський апеляційний суд	97	89	7,4	223	0,97	0,81	0,47	1,22	3,47	0,868

**Справи щодо оскаржень рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі,
2020–2023 рр.**

Сторони та предмет справи	Відкриття провадження	Результати розгляду
АТ «Підприємство по виробництву медичних виробів з полімерних матеріалів «ГЕМОПЛАСТ» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі про визнання протиправним та скасування рішення Комісії від 25.10.2017 № АД-379/2017/4411-05 «Про порушення проведення антидемпінгового розслідування стосовно імпорту в Україну шприців походженням з Республіки Індія, Турецької Республіки» і Китайської Народної Республіки»	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 24.04.2020 у справі № 640/10862/19 відкрито провадження	Рішенням Окружного адміністративного суду м. Києва від 23.05.2022 у задоволенні позову відмовлено повністю. Рішення набрало законної сили
ВАТ «Молдавський металургійний завод» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Мінекономіки про визнання дій протиправними, визнання протиправним та скасування рішення Комісії від 02.12.2019 № АД-430/2019/4411-03 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну прутків з вуглецевої та інших легованих сталей походженням з Республіки Білорусь та Республіки Молдова»	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 11.01.2020 у справі № 640/110/20 відкрито провадження	Рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 09.03.2021, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 10.11.2021 та постановою Верховного Суду від 22.02.2022 у задоволенні позову відмовлено повністю
ПАТ «АрселорМіттал Кривий Ріг до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Мінекономіки про визнання дій протиправними, визнання протиправним та скасування рішення Комісії від 02.12.2019 № АД-430/2019/4411-03 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну прутків з вуглецевої та інших легованих сталей походженням з Республіки Білорусь та Республіки Молдова»	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 15.01.2020 відкрито провадження у справі № 640/337/20	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 28.12.2021 закрито провадження у справі у зв'язку з відмовою від позову
Асоціація «Оператори ринку медичних виробів» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Мінекономіки, треті особи – ПАТ «Підприємство по виробництву медичних виробів з полімерних матеріалів «Гемопласт», ТОВ «Умедо Груп», про визнання дій протиправними, визнання протиправним та скасування рішення Комісії від 02.12.2019 № СП-432/2019/4411-03 «Про порушення та проведення спеціального розслідування щодо імпорту в Україну шприців незалежно від країни походження та експорту»	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 21.04.2020 відкрито провадження у справі № 640/7664/20	Рішення не прийнято. Продовжується розгляд справи

Сторони та предмет справи	Відкриття провадження	Результати розгляду
Республіканське виробничо-торгове унітарне підприємство «Управляюча компанія холдингу «Білоруська цементна компанія»; ТОВ «БК «КОМФОРТ-БУД ЛТД» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, треті особи: Мінекономіки, ТОВ «Орієнтир-Буделемент», про визнання протиправним та скасування рішення Комісії від 21.02.2020 № АД-437/2020/4411-03 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну газобетонних блоків походженням з Республіки Білорусь»	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 24.03.2020 відкрито провадження у справі № 640/6762/20	Рішенням Окружного адміністративного суду м. Києва від 02.03.2021, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 18.06.2021 та постановою Верховного Суду від 04.08.2022 у задоволенні адміністративних позовів відмовлено
ТОВ «СУБОС-ТЕХНО», ТОВ «Міропласт», ТОВ «Опентек», ТОВ «ПРЕСТИЖ ПОЛІМЕР», ТОВ «ЛАКМА», ТОВ «Полимер-Альянс», ТОВ «АЛЬФАПОЛІМЕР УКРАЇНА», ТОВ «Виробнича фірма «Полімер» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Мінекономіки, треті особи: ТОВ «Карпатнафтохім», Державна митна служба України про визнання протиправними дій, визнання протиправними і скасування рішень Комісії від 22.05.2020 № СП-445/2020/4411-03 «Про застосування попередніх спеціальних заходів щодо імпорту в Україну товару незалежно від країни походження та експорту» та від 22.06.2020 № СП-451/2020/4411-03 «Про застосування попередніх спеціальних заходів щодо імпорту в Україну товару незалежно від країни походження та експорту»	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 05.06.2020 відкрито провадження у справі № 640/12153/20	Рішення від 30.06.2021, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 20.10.2021 у задоволенні позову відмовлено
ТОВ «Хімвектор» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Мінекономіки про визнання дій протиправними, визнання протиправним та скасування рішення Комісії від 22.06.2020 № СП-452/2020/4411-03 «Про припинення спеціального розслідування щодо імпорту в Україну добрив мінеральних з вмістом азоту та фосфору, та добрив мінеральних з вмістом азоту, фосфору, калію незалежно від країни походження та експорту без застосування спеціальних заходів»	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 24.07.2020 відкрито провадження у справі № 640/16663/20	Рішенням від 31.03.2021 позов задоволено частково. Визнано протиправним та скасовано рішення Комісії, зобов'язано прийняти нове рішення з урахуванням висновків суду. Ухвалою Шостого апеляційного адміністративного суду від 22.09.2021 задоволено заяву про відмову від позову. Рішення суду першої інстанції визнано нечинним

Сторони та предмет справи	Відкриття провадження	Результати розгляду
ПрАТ «АЗОТ» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Мінекономіки про визнання дій протиправними, визнання протиправним та скасування рішення Комісії від 22.06.2020 № СП-453/2020/4411-03 «Про припинення спеціального розслідування щодо імпорту в Україну деяких азотних добрив (зокрема: нітрату амонію та вапняково-аміачної селітри, карбаміду та карбамідо-аміачної суміші) незалежно від країни походження та експорту без застосування спеціальних заходів»	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 24.07.2020 відкрито провадження у справі № 640/16663/20	Рішенням від 31.03.2021 позов задоволено частково. Визнано протиправним та скасовано рішення Комісії, зобов'язано прийняти нове рішення з урахуванням висновків суду. Ухвалою Шостого апеляційного адміністративного суду від 22.09.2021 задоволено заяву про відмову від позову. Рішення суду першої інстанції визнано нечинним
ПрАТ «Українська будівельна спілка» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, треті особи: Мінекономіки, ПрАТ «Дружківський завод металевих виробів» про визнання протиправним та скасування рішення від 21.09.2020 № АД-465/2020/4411-03 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну щодо імпорту в Україну сталевих кріплень походженням з Китайської Народної Республіки»	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 02.11.2020 відкрито провадження у справі № 640/26764/20	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 03.12.2020, залишеною без змін Постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 10.02.2021 визнано неповажними підстави пропуску строку звернення до суду. Позовну заяву - повернуто заявнику. Постановою Верховного Суду від 28.10.2021 задоволено касаційну скаргу позивача. Рішення судів попередніх інстанцій скасовано, справу направлено для продовження розгляду до суду першої інстанції
ТОВ «Фастімпекс» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Мінекономіки про визнання протиправними дій, визнання протиправним та скасування рішення Комісії від 22.05.2020 № АД 447/2020/4411-03 «Про застосування попередніх	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 24.06.2020 відкрито провадження у справі № 640/13411/20	Рішенням Окружного адміністративного суду м. Києва від 23.03.2021 у задоволенні позову

Сторони та предмет справи	Відкриття провадження	Результати розгляду
антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну, сталевих кріплень походженням з Китайської Народної Республіки»		відмовлено повністю. Рішення набрало законної сили
NINGBO JINDING FASTENING PIECE CO., LTD (No. 188 Xihe Street, Xijingtang Village, Jiulonghu Town, Zhenhai District, Ningbo, Zhejiang, China 315205) до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Мінекономіки про визнання протиправними дій, зобов'язання прийняти рішення, визнання протиправним та скасування рішення Комісії від 21.09.2020 № АД 465/2020/4411-03 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну, сталевих кріплень походженням з Китайської Народної Республіки»	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 16.01.2021 відкрито провадження у справі № 640/27052/20	Ухвалою від 24.12.2021 позов залишено без розгляду у зв'язку з пропуском строку звернення до суду. Постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 22.09.2022, залишеною без змін ухвалою Верховного Суду від 16.11.2022 скасовано ухвалу суду першої інстанції, справу направлено для продовження розгляду до суду першої інстанції
ТОВ «З іноземними інвестиціями «Торговий дім «Маз-Україна», ТОВ «Стріт Авто» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Мінекономіки про визнання протиправним та нечинним з моменту прийняття рішення Комісії від 16.04.2021 № 486/2021/4411-03 «Про встановлення фактів дискримінаційних та недружніх дій з боку Республіки Білорусь щодо законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України – підприємств автомобілебудування та застосування адекватних заходів у відповідь»; визнання протиправними дії Мінекономіки з порушення, проведення розслідування та подання Комісії матеріалів	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 11.05.2021 відкрито провадження у справі № 640/11995/21	Рішенням від 02.11.2021 позов задоволено повністю. Визнано протиправним та скасовано рішення Комісії від 16.04.2021 № 486/2021/4411-03 в частині, що стосується позивачів. Постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 12.10.2022, залишеною без змін ухвалою Верховного Суду від 13.12.2022 апеляційні скарги Мінекономіки та Асоціації український виробників "Укравтопром" – задоволено. Рішення суду першої інстанції скасовано та прийнято нову постанову, якою у задоволенні позовних вимог відмовлено.

Сторони та предмет справи	Відкриття провадження	Результати розгляду
ТОВ «Завод елеваторного обладнання» «Сокол» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Мінекономіки про визнання протиправним та скасування рішення Комісії від 21.09.2020 № АД 465/2020/4411-03 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну сталевих кріплень походженням з Китайської Народної Республіки», зобов'язання прийняти рішення	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 18.05.2021 відкрито провадження у справі № 640/13380/21	Рішенням Окружного адміністративного суду м. Києва від 23.05.2022 у задоволенні позову відмовлено. Рішення набрало законної сили
ПзП «АВТОІНВЕСТСТРОЙ-БРОК» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Мінекономіки про визнання протиправним та нечинним з моменту прийняття рішення Комісії від 16.04.2021 №486/2021/4411-03 «Про встановлення фактів дискримінаційних та недружніх дій з боку Республіки Білорусь щодо законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України - підприємств автомобілебудування та застосування адекватних заходів у відповідь»; визнання протиправними дії Міністерства з порушення, проведення розслідування та подання Комісії матеріалів щодо встановлення фактів дискримінаційних та недружніх дій з боку Республіки Білорусь	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 22.06.2021 відкрито провадження у справі № 640/13550/21	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 23.09.2021 закрито провадження у справ у зв'язку з відмовою від позову
ТОВ «Депс Телеком» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Міністерства економіки України про визнання протиправними дій Мінекономіки щодо складання та направлення основних фактів і висновків за результатами спеціального розслідування щодо імпорту в Україну провідів ізольованих, визнання протиправним та скасування рішення Комісії, зобов'язання прийняти рішення про припинення розслідування без застосування спеціальних заходів	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 08.07.2021 відкрито провадження у справі № 640/14616/21	Рішенням Окружного адміністративного суду м. Києва від 22.06.2022 позов задоволено. Постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 12.10.2022 у задоволенні апеляційної скарги Мінекономіки відмовлено. Постановою Верховного Суду від 26.12.2022 касаційну скаргу Мінекономіки задоволено частково. Рішення судів попередніх інстанцій скасовано в частині задоволення позовних вимог про визнання протиправними дій Міністерства по складанню та направленню до Комісії основних

Сторони та предмет справи	Відкриття провадження	Результати розгляду
		фактів і висновків за результатами проведення спеціального розслідування та прийнято у цій частині нове рішення, яким у задоволенні позову відмовлено. В решті рішення судів попередніх інстанцій залишено без змін
ПАТ «Одеський кабельний завод «Одескабель», ПрАТ «Завод Південкабель» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Мінекономіки про визнання протиправним та нечинним з моменту прийняття рішення Комісії від 24.09.2021 № СП-508/2021/4411-03 «Про початок перегляду рішення від 23.04.2021 № СП-491/2021/4411-03 «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну проводів незалежно від країни походження та експорту», визнання протиправними дії Мінекономіки з проведення перегляду рішення Комісії від 23.04.2021 № СП-491/2021/4411-03 та подання Комісії матеріалів щодо встановлення необхідності скасування зазначеного рішення Комісії від 23.04.2021 № СП-491/2021/4411-03, визнання протиправним та нечинним з моменту прийняття рішення Комісії від 11.10.2021 № СП-510/2021/4411-03	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 28.10.2021 відкрито провадження у справі № 640/30039/21	Рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 23.02.2022 позов задоволено. Постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 27.09.2022 апеляційну скаргу Мінекономіки задоволено. Рішення від 23.02.2022 скасовано. Ухвалено нове рішення, яким у задоволенні позову відмовлено
ТОВ «Іврус-Трейд» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Мінекономіки про визнання протиправним і скасування рішення Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі від 23 квітня 2021 року № АД-488/2021/4411-03; визнання протиправним і скасування повідомлення Міністерства про порушення та проведення антидемпінгового розслідування щодо імпорту в Україну дротів походженням з Китайської Народної Республіки, що було опубліковано 28 квітня 2021 року в газеті «Урядовий кур'єр» № 81(6949) від 28 квітня 2021 року	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 30.08.2021 відкрито провадження у справі № 640/14545/21	Рішення не прийнято. Продовжується розгляд справи
ПрАТ «Дікергофф Цемент Україна», ПАТ «Подільський цемент», ПрАТ «Івано-Франківськцемент» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Міністерства економіки України про визнання протиправними дій, визнання протиправним та нечинним з моменту прийняття рішення від 11.10.2021 № АД-512/2021/4411-03 «Про порушення та проведення проміжного перегляду антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 22.11.2021 відкрито провадження у справі № 640/32789/21	Рішення не прийнято. Продовжується розгляд справи

Сторони та предмет справи	Відкриття провадження	Результати розгляду
цементу виробництва ЗАТ «Рибницький цементний комбінат» походженням з Республіки Молдова»		
ТОВ «Іврус-Трейд» до Мінекономіки про визнання протиправними дії Міністерства про відмову у реєстрації заінтересованою стороною антидемпінгового розслідування щодо імпорту в Україну дротів походженням з Китайської Народної Республіки, що було опубліковано 28.04.2021 року в газеті «Урядовий кур'єр» №81(6949) від 28 квітня 2021 року, згідно заяви товариства з обмеженою відповідальністю «ІВРУС-ТРЕЙД» від 28.05.2021 року №01/2805-21 про реєстрацію заінтересованою особою.	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 30.06.2021 відкрито провадження у справі № 640/17654/21	Рішення не прийнято. Продовжується розгляд справи
ТОВ «Сен-Гобен Будівельна продукція України» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, треті особи – Міністерство економіки України, ТОВ «ОБІО» про визнання протиправним та нечинним рішення Комісії від 06.12.2021 №АД-516/2021/4411-03 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну теплоізоляційних матеріалів походження з Республіки Білорусь та Російської Федерації» в частині запровадження справляння остаточного антидемпінгового мита за ставкою для виробників та експортерів товару походження з Російської Федерації 76,38%.	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 03.02.2022 відкрито провадження у справі № 640/1222/22	Ухвалою від 25.05.2022 позов залишено без розгляду у зв'язку з повторною неявкою позивача
Акціонерне товариство «ІЗОРОК» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Міністерства економіки України, треті особи: ТОВ «ОБІО», ТОВ Гобун Рус про визнання протиправним і скасування рішення від 06.12.2021 №АД-516/2021/4411-03 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну теплоізоляційних матеріалів походженням з Республіки Білорусь та Російської Федерації» у частині запровадження справляння остаточного антидемпінгового мита за ставкою для виробників та експортерів товару походженням з Російської Федерації 76,38%; зобов'язати відповідачів розрахувати і встановити позивачу індивідуальну ставку антидемпінгового мита з урахуванням документів та інформації, які були надані позивачем під час антидемпінгового розслідування щодо імпорту в Україну теплоізоляційних матеріалів походженням з Республіки Білорусь та Російської Федерації, порушеного рішенням Міжвідомчої комісії від 20.11.2020 № АД-468/2020/4411-03	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 16.02.2022 відкрито провадження у справі № 640/1226/22	Рішення не прийнято. Продовжується розгляд справи
Дочірнє підприємство «РИТМ» ТОВ «РОСТ» до Міністерства економіки України Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі про визнання протиправними дії Міністерства зі складення документу «Основні факти і висновки у рамках проведення антидемпінгового розслідування; скасування рішення Міжвідомчої	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 31.01.2022 відкрито провадження у справі № 640/3143/22	Рішення не прийнято. Продовжується розгляд справи

Сторони та предмет справи	Відкриття провадження	Результати розгляду
комісії з міжнародної торгівлі від 22.12.2021 №АД-523/2021/4411-03 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну деревостружкових плит походженням з Республіки Білорусь та Російської Федерації» у частині остаточних антидемпінгових заходів шляхом запровадження справляння остаточного антидемпінгового мита за ставкою 45,14% при імпорті в Україну деревостружкових плит виробництва Відкритого акціонерного товариства «Івацевичдрев»		
ТОВ «БК «Комфорт-Буд ЛТД» до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, Мінекономіки, про визнання протиправними дії Мінекономіки по складанню та направленню до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі ОСНОВНИХ ФАКТІВ І ВИСНОВКІВ у рамках проведення антидемпінгового розслідування; визнати протиправним та нечинним з моменту прийняття рішення Комісії від 06.12.2021 №АД-516/2021/4411-03 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну теплоізоляційних матеріалів походженням з Республіки Білорусь та Російської Федерації» в частині застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну теплоізоляційних матеріалів, що класифікуються за кодом 6806 10 00 00 згідно з УКТ ЗЕД строком на п'ять років шляхом запровадження справляння остаточного антидемпінгового мита за ставкою для виробника-експортера ВАТ «ГОМЕЛЬСТРОЙМАТЕРІАЛИ» – 35,41%; зобов'язати Комісію прийняти рішення про припинення антидемпінгового розслідування без застосування антидемпінгових заходів	Ухвалою Окружного адміністративного суду м. Києва від 27.01.2022 відкрито провадження у справі № 640/1329/22	Рішення не прийнято. Продовжується розгляд справи
ТОВ «Торгово-промислове підприємство Градієнт-Україна» до Мінекономіки, Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі про визнання протиправними дії Міністерства по складанню та направленню до Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі Основних фактів та висновків про результати антидемпінгового розслідування щодо імпорту в Україну дротів походження з Китайської Народної Республіки, на підставі якого було прийнято рішення від 13.07.2023 №АД-549/2023/441-01 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну дротів походження з Китайської Народної Республіки»; визнання протиправним та скасування рішення Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі від 13.07.2023 №АД-549/2023/441-01 «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну дротів походження з Китайської Народної Республіки»; зобов'язання прийняти рішення	Ухвалою Київського окружного адміністративного суду від 28.12.2023 відкрито провадження у справі № 320/30469/23	Рішення не прийнято. Продовжується розгляд справи

Сторони та предмет справи	Відкриття провадження	Результати розгляду
Компанія SHANDONG LANTIAN NEW MATERIAL TECHNOLOGY CO., LTD до Мінекономіки, Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі про визнання протиправними дії зі складення Основних фактів і висновків за результатами проведення антидемпінгового розслідування щодо імпорту в Україну прокату з вуглецевої сталі з покриттям походженням з КНР, у частині про наявність демпінгу при імпорті в Україну прокату з вуглецевої сталі з покриттям виробництва Компанії SHANDONG LANTIAN NEW MATERIAL TECHNOLOGY CO., LTD. (Промислова зона міста Діанці, Повіт Босін, Провінція Шаньдун, Китайська Народна Республіка) та інших виробників та експортерів товару походженням з Китайської Народної Республіки, що класифікуються у товарних підпозиціях 7210 70, 7210 90 та 7212 40 згідно з УКТ ЗЕД; визнання протиправним та скасування рішення Комісії «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо імпорту в Україну прокату з вуглецевої сталі з покриттям походженням з Китайської Народної Республіки» № АД-546/2023/441-01 від 13.07.2023 року	Ухвалою Київського окружного адміністративного суду від 21.11.2023 відкрито провадження у справі № 320/28173/23	Рішення не прийнято. Продовжується розгляд справи

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
(Держстат)

вул. Шота Руставелі, 3, м. Київ, 01601, телефон (044) 287-24-22, факс (044) 235-37-39,
E-mail: office@ukrstat.gov.ua, сайт: www.ukrstat.gov.ua, код згідно з ЄДРПОУ 37507880

від 17.06.2024 № 21.1-03/49-24 На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження Державною службою статистики України наукових
результатів дисертаційного дослідження
Харабари Тараса Івановича
за темою «Статистичне забезпечення адміністративного судочинства України»

Довідка видана аспіранту кафедри статистики, інформаційних технологій та математичних методів в економіці Національної академії статистики, обліку та аудиту Харабарі Т. І. про те, що підготовлені ним пропозиції щодо удосконалення інформаційно-статистичного забезпечення адміністративного судочинства України були використані при підготовці відповідних статистичних спостережень Державної служби статистики України.

Голова

Ігор ВЕРНЕР

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
(Мінекономіки)

вул. М. Грушевського 12/2, м. Київ, 01008, тел. (044)200-47-53, факс (044)253-63-71
E-mail: meconomy@me.gov.ua, <http://www.me.gov.ua>, код ЄДРПОУ 37508596

На № _____ від _____

1432-03/441 від 14.03.2024

Спеціалізований вченій раді

Д 26.870.01

Національної академії статистики,
обліку та аудиту

Д О В І Д К А

про впровадження Міністерством економіки України результатів
дослідження ХАРАБАРИ Тараса Івановича
за кандидатською дисертацією на тему «Статистичне забезпечення
адміністративного судочинства України»

Довідка видана аспіранту кафедри статистики, інформаційних технологій та математичних методів в економіці Національної академії статистики, обліку та аудиту Харабарі Т. І. про те, що підготовлені ним пропозиції щодо удосконалення інформаційно-статистичного забезпечення адміністративного судочинства України були використані при формуванні статистичної звітності за результатами проведеної роботи, пов'язаної з представництвом інтересів Міністерства економіки України в судах.

Директор департаменту
юридичного забезпечення

Олена МАРТИНЮК

МІНІСТЕРСТВО ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
(Мінекономіки)

вул. М. Грушевського 12/2, м. Київ, 01008, тел. (044)200-47-53, факс (044)253-63-71
E-mail: meconomy@me.gov.ua, <http://www.me.gov.ua>, код ЄДРПОУ 37508596

ВЛГ 06.03.2023 № 2432-03/9

На № _____ від _____

Д О В І Д К А

видана аспіранту кафедри статистики, інформаційних
технологій та математичних методів в економіці
Національної академії статистики, обліку та аудиту
Харабарі Тарасу Івановичу

Даною довідкою підтверджується, що групою експертів у складі 5 співробітників управління представництва інтересів Міністерства економіки України департаменту юридичного забезпечення проведено процедуру експертного оцінювання факторів, які впливають на тривалість проваджень в адміністративних справах про оскарження рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі та дій Міністерства економіки України, пов'язаних із проведенням антидемпінгових, спеціальних і компенсаційних розслідувань, застосуванням відповідних заходів, за період з 01.01.2020 по 31.12.2022, а саме:

- 1) дотримання, встановлених Кодексом адміністративного судочинства України строків щодо відкриття проваджень за позовними заявами, апеляційними і касаційними скаргами;
- 2) здійснення судочинства у порядку загального чи позовного провадження;
- 3) реагування на зловживання процесуальними правами учасниками справ;
- 4) дотримання, встановлених Кодексом адміністративного судочинства України строків на прийняття рішень.

За результатами експертного оцінювання здійснено рейтингове оцінювання Окружного адміністративного суду міста Києва, Шостого апеляційного адміністративного суду та Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду, яке буде використано в роботі Міністерства економіки України.

Державний секретар
Міністерства економіки України

Олена БОЯРКІНА

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**

Мін'юст

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ,
01001

тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83

E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,

themis@minjust.gov.ua,

Web: <http://www.minjust.gov.ua>,

код згідно з ЄДРПОУ 00015622

Спеціалізованій вченій
раді Д 26.870.01
Національної академії
статистики, обліку та
аудиту

24.04.2024 № 5634/35.3/26-23

ДОВІДКА

**про впровадження наукових результатів дисертаційного дослідження
Харабари Тараса Івановича за темою «Статистичне забезпечення
адміністративного судочинства України»**

Довідка видана аспіранту кафедри статистики, інформаційних технологій та математичних методів в економці Національної академії статистики, обліку та аудиту Харабарі Т. І. про те, що підготовлені ним пропозиції щодо удосконалення інформаційно-статистичного забезпечення адміністративного судочинства України є актуальними та можуть бути використані для роботи, пов'язаної із статистичним аналізом вирішення публічно-правових спорів.

**Заступник директора
Департаменту з питань судової роботи**

Владислав БОЖКО

МІНІСТЕРСТВО МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
(Мінмолодьспорт)

вул. Еспланадна, 42, м. Київ, 01601, тел. (044) 289-03-66, 289-12-64

E-mail: correspond@msms.gov.ua, web-site: <http://mms.gov.ua> код згідно з ЄДРПОУ 38649881

від 10.05. 2024 р. № 1544/12

На № _____ від _____ 20__ р.

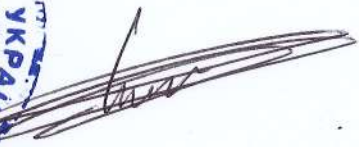
Спеціалізованій вченій раді Д 26.870.01
Національної академії статистики, обліку та аудиту

ДОВІДКА
про впровадження результатів дисертаційної роботи на здобуття наукового
ступеня кандидата економічних наук
Харабари Тараса Івановича
за темою
«Статистичне забезпечення адміністративного
судочинства України»

Рекомендації, викладені у дисертаційній роботі аспіранта кафедри статистики, інформаційних технологій та математичних методів в економіці Національної академії статистики, обліку та аудиту Харабари Т. І. щодо статистичного забезпечення адміністративного судочинства України є актуальними та можуть бути використані для роботи.

Виконувач обов'язків
державного секретаря

Дмитро ПАНЬКО

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

вул. Підгірна, 1, м. Київ, 04107, тел./факс (044)484-49-41

E-mail: info@nasoa.edu.ua, код ЄДРПОУ 04837462

В.В. Пархоменко № *162/1*

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційної роботи

Харабари Тараса Івановича

на тему: «Статистичне забезпечення адміністративного
судочинства України»

Основні положення та результати дисертаційної роботи Харабари Тараса Івановича на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.10 - статистика на тему: "Статистичне забезпечення адміністративного судочинства України" використані в навчальному процесі Національної академії статистики, обліку та аудиту при проведенні практичних занять з навчальних дисциплін «Статистичне забезпечення управління» та «Статистика зовнішньоекономічної діяльності» у здобувачів освіти освітнього ступеня бакалавр освітньо-професійної програми «Прикладна статистика та бізнес-аналітика» спеціальності 051 «Економіка».

Проректор
з науково-педагогічної та
виховної роботи
к.е.н., доцент

В.В Пархоменко